

kitap

ATATÜRK'ÜN ASKERLİKLE İLGİLİ ÇEVİRİ KİTAPLARI
TAKIMIN MUHAREBE TALİMİ
BÖLÜĞÜN MUHAREBE TALİMİ

Nurer UĞURLU başkanlığında bir kurul tarafından hazırlanmıştır.

Dizgi - Baskı - Yayımlayan:

Yeniğün Haber Ajansı

Basın ve Yayıncılık A.Ş.

Ağustos 1998

Hazırlayan

NURER UĞURLU

CGAZETESİNİN

OKURLARINA ARMAĞANIDIR.

TATÜRK'ÜN ASKERLİKLE İLGİLİ

ÇEVİRİ KİTAPLARI

NURER UĞURLU

Temeli insanlık duygusu, görev saygısı ve yurt sevgisi olan askerlik, maddi kuvvetlerden önce 'zekâ, kararlılık, irade, kahramanlık ve özveri' gibi manevi öğelere dayanır. İyi asker, bu nitelikleri en çok olan ve ulusal üstünlüğü kesinlikle kanıtlanmış insandır.

Askerlik 'talim ve terbiyesi' bir insana birkaç yılda verilebilir, fakat 'askerlik ruhu', insanlık yetenek ve özelliklerinin uzun yılların deneyiminden doğan bir özüdür. Atatürk'ün 30 Ağustos 1924 yılında Dumlupınar'da 'Meçhul Asker'in mezarı başında söylediği şu sözler, O'nun 'askerlik ruhu yüksek millet' sözüne nasıl bir anlam verdiğini çok açık bir biçimde göstermektedir:

"Muharebe, yalnız karşı karşıya gelen iki ordunun çarpışması değildir, milletlerin çarpışmasıdır. Meydan muharebesi, milletlerin bütün mevcudiyetleriyle, ilim ve fen sahasındaki seviyeleriyle, ahlaklarıyla, kültürleriyle, hülâsa bütün maddi ve manevi kudret ve kıymetleri bu çarpışma sahasında ölçülür." (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Ankara 1959)

Atatürk, bir gün anılarını Prof. Dr. A. Afetinan'a anlatırken bu konuda şunları söylemiştir: "Kumandanlar madunlarından (astlarından) yüksek ve bilgili olmalıdır." Prof. Dr. A. Afetinan'ın bu sözlerini yazdığını gören ATatürk, "Buna bir misal vermek için bazı olayları anlatayım" der. Prof. Dr. A. Afetinan'ın Atatürk'ten olduğu gibi not ettiği bu anısı şöyledir:

"Osmanlı İmparatorluğu'ndan 1908 Hürriyet inkılabı olmuştur, Mustafa Kemal Makedonya'dadır, yıl 1909 yazıdır. O, Selanik'teki büyük kumandanlık erkân-ı harbiyesinde kolağası (kıdemli yüzbaşı) rütbesinde bir subaydır.

Osmanlı ordusu hizmetinde bulunan Almanyalı Mareşal Von der Goltz, Makedonya'daki Türk ordusuna garnizon tatbikatı yaptırmak üzere Selanik'e gelecektir.

Büyük kumandanlık erkân-ı harbiyesinde, talim ve terbiye masası şefi olan Mustafa Kemal, Mareşal Von der Goltz gelmeden evvel, Selanik civarında tatbikini muvaffık (uygun) bir meseleyi hazırlamakla meşguldür.

Mustafa Kemal, Kumandan Hadi ve Erkân-ı Harbiye Reisi Ali Rıza Paşaları bundan haberdar etmek istiyor.

Kolağası Mustafa Kemal'in bu cür'etini hayretle karşılıyorlar, onu adeta tahtiye ediyorlar (aşağılıyorlar):

- Canım, diyorlar, buraya gelecek olan Goltz, bizden ders almak için değil, bize ders vermek için geliyor.

Mustafa Kemal bu serzenişe şu cevabı veriyor:

- Büyük alim, filozof, 'Millet-i Müsellaha' müellifi olan Goltz'tan istifade etmek, üzerinde durulacak mühim bir noktadır. Ancak Türk erkân-ı harbiye ve kumanda heyetlerinin, kendi vatanlarını nasıl müdafaa etmek lazım geleceğini gösterebilmeleri elbette ondan daha çok mühimdir. Bir de buraya yorgun gelecek Mareşal'e fazla külfet yükletmemek de münasip olur kanaatindeyim.

Mustafa Kemal'e serzenişler devam etmektedir. Onun hareketini doğru bulmayanlar, henüz kanaatlarını değiştirmemişlerdir. Bunun üzerine Mustafa Kemal daha ileri giderek:

- Efendim, diyor, benim hazırlayacağım meseleyi Mareşal'e göstermek ayıp değildir, bunun aksi ayıptır.

Benim eserim Mareşal'in fikrine uygun düşmez veyahut Mareşal benim eserime alaka göstermezse, kendi isteğini tatbik ettirmek onun elindedir. Fakat bütün Makedonya'ya şamil, büyük bir Türk ordusu kumanda ve erkân-ı harbiye hey'etinin hiçbir şeyi düşünmez ve hiçbir müdafaa tertibatı alamaz insanlardan teşekkül ettiği zehabını (sanısını) onda uyandırırız, işte asıl Türklüğe ve Türk askerliğine yakıştırmayacak hareket bu olur.

Mareşal Goltz, Selanik'e gelmiştir ve Splandit Palas'tadır. O günün gecesinde Mustafa Kemal, bu otele ve Mareşal'in nezdine (yanına) gitmek üzere bir davet alıyor. Mustafa Kemal'i otel koridorunda karşılayan Erkân-ı Harbiye Reisi'nin yüzünde müjdeleyici bir beşaret (iyi haber) vardır. Mareşal'in bulunduğu salona giderken Erkân-ı Harbiye Reisi bu müjdeyi Mustafa Kemal'e bildiriyor: Kendisinin planını Mareşal çok

kitap

beğenmiştir, ancak bazı izahat almaya lüzum gördüğünden plan sahibini davet etmiştir.

Mustafa Kemal; "Merak etmeyiniz, icap eden izahatı veririm..." sözü ile muhatabını tatmin ederken, holde Mareşal'le karşı karşıya geliyor. Salona giriyorlar. Masa üstünde bir büyük harita durmaktadır. Kumandan ve Erkân-ı Harbiye Reisi ayakta dinliyorlar. Yalnız Mareşal ile Mustafa Kemal konuşmaya başlıyorlar, münakaşa ediliyor ve karar veriliyor:

"Mustafa Kemal'in planı tatbik edilecektir."

Ertesi gün Vardar nehri havzasında tatbikat başlıyor, karşılıklı kuvvetler harekete geçiyorlar. Bir muharebe tatbikatı yapılmaktadır. Muharebenin cereyanı esnasında Mareşal Goltz, Mustafa Kemal'i aratıyor. Yanında bulunmasını emrediyor ve: "Bana yardım ediniz" diyor. Mareşal'in hakkı vardır, çünkü kendisi araziye yabancıdır, o havaliyi Mustafa Kemal kadar tetkik etmek fırsatını bulamamıştır. Bir de bu meseleyi tertip eden kendisi değil, bizzat Mustafa Kemal'dir. Manevra bittikten sonra tenkit yapılacaktır. Bunu yapan bizzat Mareşal olmuştur. Bu tenkitten bütün kumanda ve erkân-ı harbiye heyeti, memnun ve müstefit olmuştur (yararlanmıştır). Mustafa Kemal'in kanaatine göre Alman Mareşal'in tenkidi, herkeste şu intibai (izlenimi) bırakmıştı: "Kumandanlar madunlarından yüksek ve âlim olmalıdırlar." (Prof. Dr. A. Afetinan, "Atatürk'ün 'Kumandanlık Vasıfları' Üzerindeki Düşünceleri", Milli Savunma Bakanlığı Araştırma ve Geliştirme Başkanlığı Konferansı, Ankara 1963)

Atatürk, Prof. Dr. A. Afetinan'a bu anısını anlattıktan sonra, şu öneride bulunmuştur: "Bu yazıyı neşretmek istersen, benim o zaman tercüme ederek çıkardığım bir kitabımdaki önsözü okursun."

Atatürk'ün askerlikle ilgili düşünce ve görüşlerini anlamak için, Prof. Dr. A. Afetinan'a önerdiği 10 Şubat 1909'da Selanik'te yayımlanan küçük kitabın önsözünü gözden geçirmemiz gerekmektedir.

Bu kitap, Berlin Askeri Üniversitesi (Berlin Darülfünun-ı Askerisi) eski müdürlerinden General Litzman'ın yazmış olduğu ve Erkân-ı Harbiye Kolağası Mustafa Kemal tarafından 'Takımın Muhabere Talimi' adıyla Türkçeye çevrilmiş eseridir. Bu kitabın bizi en çok ilgilendiren yanı, çevirmen olarak Kolağası Mustafa Kemal'in yazmış olduğu önsöz'dür.

Mustafa Kemal, bu önsözde, amir olan kumandanların doğrudan doğruya astlarına yol göstermesini istemiş ve bu yol göstericiliğin Türk subay ve kumandanından başkalarına bırakılmamasını yerinde bulmuştur.

Ancak, dünyanın son askeri gelişmelerinden bilgili olmanın gereğini belirten Mustafa Kemal, yabancı eserlerden yararlanmanın önemi üzerinde de durmuştur. Mustafa Kemal, bu konuda günümüz Türkçesiyle şu görüşü ileri sürmüştür: "Bir ordunun kurmay heyetinin ilk görevi, subay ve askerlerin hazırlıklarında onlara her zaman gözcü ve her konuda öncü olmaktır. Doğrudan doğruya yetiştirdikleri kıt'alar azınlıkta kalırsa başarıya geç varılır. Bunun için en iyi araç, talimlerin savaş bakımından başarıyla uygulanabilmesini sağlamak amacıyla yeni eserlerden yararlanmaktır."

Ayrıca Mustafa Kemal, yazdığı önsözün başında çok önemli bir soruna değiniyor ve şu düşünceleri ileri sürüyor: "Bir ordunun, yıllarca çalışarak uyguladığı ve hükümlerini öğrendiği talimnamesinin değiştirilmesi askeri heyetleri şaşırır. Yeni kabul edilen talimname, kendi talimnamelerinin kendileri tarafından yavaş yavaş yenileştirilmiş bir şekli olmazsa, bu şaşkınlık büsbütün karanlık ve bilinmezlik içinde olur. Çünkü askeri hayatta yeni açılan her dönem, içinde olanların kendi çalışmaları ve ilerlemelerinin bir sonucu değildir, orada herkesin adımları kararsız, görüşleri şaşkın, fikri karışıktır.

İşte bugün Osmanlı ordusunun askeri heyeti bu durumdadır. Fakat, ne çare ki, bu şaşkınlıktan bugün çekinmek istenirse, yarın derecesi büyüyeceği için çekinmenin olanağı azalacak ya da savaş alanının ateşli göğü altında yok olma nedenleri, varlığına acı bir etki yapacak ve büyük bir şaşkınlıkla son bulacaktır." (bk. Takımın Muharebe Talimi, önsöz)

Mustafa Kemal'in bu sözlerinde, bir kumandan olarak, çok açık bir gözlem gücüne dayanan çözümler ve gerçeği olduğu gibi dile getiren bir anlatım sağlamlığı görülmektedir. İşte bu düşünce hazırlıkları, Mustafa Kemal'e gelecekte en köklü dayanak noktaları olmuştur.

Bu hatıralar, genç Mustafa Kemal'in askerlik hayatına atıldığı ilk dönemlere ilişkin olduğu için gerçekten çok ilgi çekicidir.

Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'ni kurduktan, cumhurbaşkanı olduktan sonra da askerlikle ilgili kitaplar okumuş, bu konuda çeşitli incelemeler, araştırmalar yapmıştır. Prof. Dr. A. Afetinan'ın anlatmasına göre Atatürk, okuduğu askerlikle ilgili kitapları onun da okumasını istemiş, notlar almasını söylemiştir. Atatürk'ün 1930 yılında 'Kumandanlık' sorunu üzerine Prof. Dr. A. Afetinan'a söylediği şu sözler çok ilgi çekici, çok öğretici niteliktedir.

"Kumandanlık çok önemlidir. Bir ordu gerçek bir kumandanın emri altında kendinden büyük kuvvetleri mağlup edebilir. Aynı ordu herhangi bir kumandanın emri altında sebepsiz mağlup olabilir. Mağlup bir ordu muktedir bir kumandanın emri altında muzaffer ve galip olabilir. Büyük kumandanlar, pek çok defa tahakküm altına geçmiş ve inkiraza (yıkılışa) yüz tutmuş milletlerin harp kuvvetlerine yeniden bir revnak vermeye muvaffak olmuşlardır. Ekseriya bir büyük kumandanın ölmesiyle veya ordu üzerinden çekilmesiyle milletlerin askerî şerefine dahi yavaş yavaş zayi olduğu görülmüştür. Mükemmel bir kumandanı vücuda getiren şey,

mükemmel ahlâktır.

Kumandan olan zat, tehlike zamanlarında askerleri kendi iradesine muvafık surette idareye mecburdur. Bu cihetle insanlara beğenilmekten ziyade, onlara emir ve hükmetmeye meyyal (eğilimli) bir hilkat (yaratılış) ve tabiata maliktir. Başkalarına emir ve hükmetmek, metanet sahibi olmaya bağlıdır. Metanetle yapılan bir iddia ve teklif nadiren itiraza düçar olur. İnsanlar arkasından gidecekleri adamın hakikaten kendilerine âmir olmasını isterler. Ancak bu takdirde kendi selâmetleri için emniyet duyabilirler.

Kavi bir metanet için, nefse emniyet şarttır.

Mes'uliyet deruhte etmek cesaret ve hevesi kumandana en çok lazım olan hassadır (özelliktir). Bu pek nadirdir. Birçok insan mes'uliyeti başkalarına raci (dayanan) bildikleri zaman, düşünmeden en fena tehlikelere atılırlar. Mes'uliyet kendilerine yükletildiği anda, mütereddit ve çekingen olurlar. Çünkü mes'uliyeti deruhte etmek, felaketli zamanlarda kabahatli olmak demektir.

Mes'uliyetten korkmak kalbin gizli bir halidir. Halbuki kumandan, ancak mes'uliyet deruhte etmek cesareti sayesinde büyük işler görebilir. Çünkü tecrübe veya malûmat noksanını tamamlayacak muavinler daime bulunabilir. Mes'uliyet deruhte etmek cesareti kumandana bir asalet veren yüksek kalplilikten doğar. Bu haslet (özellik) mütekebbir (kibirli) olmamak şartıyla, kumandanı herkese faik (üstün) kılar.

Kumandan olan zatın insanı tanınması lazımdır. Çünkü, ordu cansız bir âlet değildir. İnsanların kıymetleri, mizaçlarına ve hislerine göre değişir.

Cesaret ve şecaat (yiğitlik), her askere lazımdır. Fakat kumandan büyük adamlara mahsus hilki (yaratılış) ve nadir cesarete malik bulunmalıdır. Bu nevi cesaretin sahibi, onun mevcudiyetinden haberdar olmaz; ölümden korkmamak hali kendisinde o kadar tabiidir ki, en şiddetli bir tehlike zamanında, herkes az çok bir şaşkınlıkla iş gördüğü halde, onun fikrinde daha ziyade kuvvet ve icat iktidarı hasıl olduğu istiğrapla (şaşkınlık) görülür. Bir insanın nasıl cesaretsiz olabileceğine taaccüp eden (şaşakalan) bir asker, arkadaşları arasında mümtaz (seçkin) olur.

Kumandan olanlar için daha birçok güzel huylar sayılabilir. Fakat, büyük kumandanlara birtakım kusurlar da atfolunur (yüklenebilir). Mesela: Merhametsizlik.

Yüzbinlerce insanın döğüştüğü muharebe meydanları bir nevi felaket ve sefalet yeri olabilir. Ortalık cesetlerle dolar, kan deryası haline gelir. Böyle manzaralar karşısında herhangi bir insan rikkat (acıma) ve merhamete gelir, ürker. Burada da kumandanı koruyacak, hususi hassadır. Buna merhametsizlik diyorlar. Halbuki bu, lüzumlu bir salâbettir (katılıktır).

Bir kumandanda bulunması lazım hassalar göz önüne getirilince, her millette büyük kumandanların nadir olarak yetiştiğinin sebebi kolay anlaşılır.

Vatandaş bilmelidir ki, ordu ne kadar mühim ise, onun başına geçirecek olan 'milli başkumandan' dahi muvaffakiyet için en aşağı o kadar mühimdir." (Prof. Dr. A. Afetinan, Tarih'ten... Bugün'e, Ankara 1970).

Atatürk'ün kumandanlık nitelikleri üzerindeki düşünceleri her ortama ve zamana uyabilecek görüşler ve ilkelerdir. Çünkü Atatürk'e göre kumandanlar, buldukları kumanda düzeyine uygun olarak olanaklarını kullanmalı, topladıkları bilgileri akıl ve sezgi süzgecinden geçirerek yargıya varmalı ve bu yargıyı hızla uygulamalıdır. Atatürk bu konuda, daha sonra, daha belirgin bir anlatımla şunları söylemiştir:

"Kumandanlar, her hal ve duruma karşı gereken tedbirleri tereddütsüz ve süratle almaya mecburdurlar.

Olağanüstü ve ansızın meydana gelen hallerde ilk temas eden, bir kıt'anın büyük kumandanı değildir. Büyük, küçük her birliğin içinde her subay ve her astsubay ve hatta her er, hareketin şekline dair üstünden hiçbir emir ve hiçbir fikir almadığı haller karşısında kalır. İşte bu sebeptendir ki, gerek kumandanların ve gerek erlerin bizzat akıllarını kullanarak kendilerinden iş görebilecek nitelikte yetiştirilmiş olduklarına tam olarak inanılmadan bir askeri kıt'anın, bir ordunun, güvenilir ve dayanılır bir kuvvet olarak kabul edilmesi gaflettir, felakettir."

Atatürk'e göre bir ordunun değeri, "Subayların ve kumanda kademesinin kıymeti ile ölçülür." Bu yönden ülke ve ulus için çalışan subayların "Mesleklerinde birer namuslu uzman ve birer ilim adamı olmaları lazımdır." Türk ulusunun özünde taşıdığı yiğitlik, erdem ve yüksek moralin görünür güç durumuna gelmesi ve değer kazanması, Türk subay ve kumanda heyetinin üstün yönetim yeteneği ile gerçekleşir. Atatürk için, "Moral gücü, ordunun kumandasını üzerine almış olan subayların ve kumandanların yarattığı kuvvettir."

Onun için Atatürk'e göre, Türk ordusunun değerini gerçekleştiren; liderlik, kumandanlık ve yönetim sisteminin ana ögesini, kumandanların ve subayların oluşturduğunu dikkate alarak subay ve kumandanların "Fikren ve bedenen çok iyi yetiştirilmeleridir." Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Ankara 1959).

Kolağası Mustafa Kemal'in General Litzman'dan Türkçe'ye çevirdiği ikinci kitap 'Bölüğün Muharebe Tâlimi' adlı eseridir. Kitap, 1908 yılında İstanbul'da Kitaphane-i Askeri-İbrahim Hilmi tarafından 'Yeni Tâbiye ve Seferiye Külliyyatı' arasında yayımlanmıştır. Gerçekte kitap, General Litzman'ın düşünce ve görüşleri temel alınarak Kolağası Mustafa Kemal tarafından yapılmış bir Türkçe uyarlamadır.

Kitap, askeri bir özellik taşımakta ve çeşitli arazi üzerinde seferber durumunda bulunan bir bölüğün savaş

kitap

eğitimini vermektedir.

Türk ordusunun en önemli çalışmalarından biri arazi eğitimidir. Atatürk'e göre "Arazinin ve birtakım durumların, koşulların, olağanüstü fırsatların savaşın sonucu üzerindeki etkileri yadsınamaz. fakat her zaman istenilen güven ve dayanak, sayıca üstünlük ve kıymettir."

Eğitim çalışmalarının başarıyla uygulanması Türk ordusunun 'ulusal disiplin okulu' durumuna gelmesini sağlamıştır. Atatürk, bütün okullarda uygulanmak üzere öngördüğü ana eğitimi öğesini, bir okul durumunda olan Türk ordusunda da temel olarak görmüştür.

Atatürk'e göre Türk ordusu, "Kendi eşini mutlaka mağlup eder; iki mislini durdurur ve tespit eder... Çünkü, fazlasını, milletimizin yaratılıştan sahip olduğu cengâverlik, zaten temin etmektedir. Fakat bu kıymeti, mutlaka muhafaza etmek lazımdır. Bunu, askeri bir esas, bir kural olarak göz önünde tutmalıdır."

Atatürk'ün yaşadığı dönemlerde, bugün bile kural olacak ilkeler ortaya koymuş bulunması, O'na bugünkü hayatımızda da başyeri verdiriyor. O'nun söylediği sözler, yalnız o günün düşünce hayatı, askerlik mesleği ve siyaset ortamı için değil, ileri bir görüşün yansıması olarak bugün de hayatımızda başyeri alıyor. Onun için Atatürk, kimsenin kuşkusu olmasın (özellikle şeriatçılarının ve ikinci cumhuriyetçilerin bilmesini isterim) dün olduğu gibi, bugün de düşünceleriyle, yaptıklarıyla ve gösterdiği 'çağdaş uygarlık' yoluyla yaşamaktadır, yaşayacaktır.

General Litzmann
Berlin Darülfünun-ı Askerisi Kadim Müdürlerinden

TAKIMIN MUHAREBE TALİMİ

1 adet harita

Tercüme:
Erkânıharbiye Kolağası
M.KEMAL

Sahip ve naşiri Selanik Kütüphanesi Sahipleri
Vasıf Cevdet ve Nafiz

10 Şubat 1324

Selanik'te Örtülü Çarşıda Asır Matbaası

"Dağınık nizamda kumanda ve idare-i ateş cüzütamı kaideten takımdır."
(Yeni Talimname - 166)

Bir ordunun, senelerce sây ve tatbik sayesinde ahkâmına vukuf hasıl ettiği Talimnamesinin tebdili heyet-i umumiye-i askeriyyeyi şaşırtır. Bahusus yeni kabul edilen Talimname, kendi Talimnamelerinin tedricen kendi taraflarından ıslah edilmiş bir sureti olmazsa bu şaşkınlık büsbütün zulmet ve müphemiyet içinde olur. Çünkü hayat-ı umumiye-i askeriyede yeni açılan bu safha; dahil olanların kendi mesai ve tekemmülat-ı tedriciyyelerinin mâkes-i tecelliyatı değildir; orada herkesin hatvesi müteredit, nazarı mütehayir, fikri müşevveştir.

İşte bugün Osmanlı ordusu heyet-i askeriyyesi bu haldedir. Lâkin, ne çare ki, bu şaşkınlıktan bugün ihtiraz etmek istersek yarın derecesi büyüyeceği için ihtiraz imkânı azalacak veyahut bir meydan muharebesinin ateşli seması altında, esbab-ı izalesi mevcudiyetimize tesir-i elim icra edebilecek azim bir şaşkınlıkla nihayet bulacaktır. Çünkü, elimizdeki talimname terakkiyat-ı zamanıyeyi takibedebilecek mahiyeti haiz değildir. Onun

kitap

hâyide ve fersûde yapraklarını koparıp atmak; yerine, bize; zaman-ı hazır harbinin talebeylediği evsaf ve şeraiti bahşedecek yeni bir kitab-ı mübin komak mecburidir.

Nitekim, hayat-ı askeriyemizde ilk hatve-i terakki bu lüzum ve mecburiyete inkıyadetmek olmuştur.

Kabul ettiğimiz Talimname mazmunu o kadar şumullü ve müteâlidir ki, onu bihakkın ihataya, ahkâm-ı mündericesinin tatbikat-ı mütemadiye ve mütevaliyesiyle perverde olmuş bulunan Alman ordusunun bile seviyye-i terakkiyatı henüz tamamiyle yetişmemiştir. O halde bizim gibi rehber-i hayat ve sanatı olan talimnameyi elinde yıpratmak değil evrak-ı battaliye arasında küfletmekle melûf olmuş bir heyetin ne derece bidar ve say u gayret ve himmet-i mütemadiyede bîemsal olması lazım geleceği düşünölmek icabeder.

Yeni talimnamemizin, kıtaat tarafından tatbik-ı ahkâmına başlanmadan evvel; bugüne kadar bizi, talimgâhlara paslı zincirlerle bağlayan sakim âdetleri -ki kıtaatı talimgâhın tesviyesiyle yormaktan ve zâbitanı âtil bırakmaktan ve efkârı umumiyeyi muktaziyat-ı harbiyeye tevafuk etmeyen vesaitle talimlerin kusursuz ve pürüzsüz cereyanını taht-ı temine almak meyil ve arzusuna (Talimname-254) sevketmekten başka hiçbir netice hasil etmemiştir - eski talimnamemizle bir mezara gömmek lazımdır. Bu muvaffakiyetin temin-i tecellisi pek o kadar kolay değildir; çünkü bir kıtayı talimgâhtan arazi meydanına atmak kadar kolay bir şey olmamakla beraber, orada da bîfaide yorulmaktan onu halâs edebilmek iktiza eder.

Biz, bu hususta, mümkün olan hüsn-ü delâlet ve müşareketi de pek müphem ve gayri kâfi görüyoruz. Zira, delâlet her kıtanın kendi âmiri tarafından vuku bulmak imkânından bait ve ancak mahdut kimselere müftakir bulunursa korkarım ki dalâlet olur. Çünkü, mesela Serez'de (Sirozda) bir delil-i münevvere malik olanlar mazhar-i hidayet olabilirlerse de, Seniçe'dekilerin dalâlette kalacaklarına hiç şüphe edilemez.

Demek istiyorum ki, ordu ve fırka erkânıharbiyelerinin -ki ilk vazife-i vicdaniyeleri zâbitan ve efradın harbe hazırlıklarının daimi nıgehbanı ve her hususta onların pişvası olmaktır- bizzat dalâlette bulunmak suretiyle müstefidedebilecekleri kıtaat ekalliyette kalır ve binaenaleyh kendileri vazifelerini ifa edemezler. Veyahut netice-i muvaffakiyete pek geç varırlar. Bu sebeple bilvasıta dahi tevsi-i gayrete lüzum görürler. Bu hususta en iyi vasıta talimlerin harb noktayı nazarından suret ve muvaffakiyet-i icraiyesini tasvir eden âsardan istifade etmektir.

Vakıa gayretperver arkadaşlarımız bunda da kusur etmiyorlar; lâkin, bugün dest-i tevkirde dolaşan bu yoldaki âsarin çoğu -bana öyle geliyor ki- birer usul ve kavaid-i harbiye mecmuası veya muhtırası veya, en büyüğü, tefsiridir. Bunlara da ihtiyacımız derkâr ise de, nereden başlamak lâzımgeleceğinde mütereddit duran, bize, bir mebd ve bilhassa muharebe talimlerinde ilk dersi gösterecek bir esere ihtiyacımız ondan daha ziyade bâriz ve katidir.

İşte; Berlin Darülfünun-u Askerisi kadim müdürlerinden General Litzman'ın (Seferber mevcudunda takım, bölük ve taburun muharebe talimleri) namındaki eserinin en son Alman Talimnamesine göre -ki bizim de kabul ettiğimiz talimname odur- tadil ve ıslah edilmiş dördüncü tab'ı bize o mebdai gösteriyor, ilk dersi veriyor: "Dağınık nizamda kumanda ve idare-i ateş cüzütamı takımdır."

(Talimname-166).

Filhakika eser-i mezkûr mündericatinin bu maksadın teminine pek ziyade meder olabileceğini gördüm. Ve bu eserin behemehâl bizim lisanımıza naklolunması lüzumuna hüküm verdim ve fakat bunu benden evvel görmüş, okumuşların mevcudiyetini ve bunların dahi tabiaten benim gibi bir hükümde bulunmuş olduklarını kabul ederek, emel-i müştereke vusul için sarf olunan kuvvetlerin israfından ise diğer cihete sarfına karar verdim. Fakat zannettiğim henüz olmadı; ben biraz gecikmiş oldum.

Bu teahhuru tazmin için kitabın tekmiil mündericatinin hitam-ı tercümesine intizardan sarfınazar ederek her meselenin bir kitapçık halinde çıkmasını münasip gördüm. Zaten eser, tertibi cihetiyle buna pek müsaittir.

Bu isticale bâis olan diğer sebep de ordunun, takibetmekte olduğu edvar-ı talimiye programıdır. Çünkü, tabur talimine geçildiği zaman takımın esaslı bir surette talim ve terbiyesine medar olan birinci misal layık olduğu ehemmiyetle mütalaa edilmeyebilir.

Eserde ilk harfleriyle gösterilen zâbitan isimleri yerine, bizim isimlerimizi koyduğum gibi ait olduğu harita -hakiki bir araziye gösterdiği halde - ondaki isimleri de, bir ihtar-ı vakıfane üzerine bizim isimlerimizle tebdil ettim.

Filhakika böyle oluşu bizim için ,meselenin mütalâa ve takibini teshil eder. Şüphesiz ki müellifinin de maksadına mugayir düşmez. Satırlar içinde parantez arasına alınan rakamlar Almanya Piyade Talimnamesi tercümesinin maddelerini gösterir.

Müellifin, eserin dördüncü tab'ı hakkındaki mütalâasıyla bütün muhteviyatına şamil olan mukaddimesinde müftakir olduğumuz fikir ve mütalâaların mevcut bulunması itibarıyla onları da olduğu gibi bu ilk misalin baş tarafında bulundurdum.

Silah arkadaşlarımızın, hüsnüniyetinden emin olduğum için, bu kitaba ait, her nevi nevâkısı cüstücûya elbette sarf-ı zaman etmezler zannındayım. Çünkü bilirler ki, bu nevi işgalât-ı hasiseye masruf olacak zaman, bunun gibi birçok meselelerin, ordumuza neşrine vakfedilmekle daha pek çok kıymetli olur. 10 Şubat 1324.

Erkânıharbiye Kolağası

M. Kemal

kitap

Piyademizin talim ve terbiyesi oldukça uzun bir zamana muhtaçtır. Eğer her iki veyahut üç senede bir, talim ve terbiye usulleri esasından tadil edilmeye kalkılırsa; birden bire silah altına celbedilen redif efrat ve zâbitanın, muharebe zamanında, müttahiden (son) hareketlerinden bir netice beklenilemez. Vakt-i hizada dahi, bu sık sık tebeddülât (karışıklıklar) efradı bizar (bıktırır) eder; onları, her günkü işgallerinde daima şaşırarak yüzünden, talime olan heveslerinin ziyasına ve talim ve terbiyeleri seviyesinin terakkisi yerine tedennisine (gerilemesine) sebebiyet verilmiş olur. Bu sebeple, talimnamelerimizin birkaç seneler meriyetlerini muhafaza etmeleri lazımdır; onlar eshabı mücbire olmadıkça; efkâr-ı cariye'nin ki devir, devir, tabiye hakkında dahi hasıl olur; keyfine, hatta bu husustaki müsademat-ı efkâr esaslı olsa bile, terkedilmemelidirler.

Mamafih ne kadar şayan-ı teessüf görülsün bile yine bir talimnamenin, hatta en iyi bir talimnamenin, kâmilan feshedilmeden evvel, kısmen eskileşmesinden asla içtinap edilemeyecektir. İçtinabı muhal olan bu fersudegi (yıpranmış) her şeye rağmen, layenkatı (durmaksızın) tashihat icrası gibi küçük bir mahzurdan âri (uzak) değildir.

Fakat bizzat yeni bir talimname kabul edildi mi mezkûr talimname, derhal terakkîyat-ı zamaniyeyi takip edebilecek mahiyeti haiz olmalı ve hatta mümkünse bu derecenin fevkinde (üstünde) bile bulunmalıdır. Efradın "muharebe meydanında tatbik müteakibinde olamayacağı" şeyleri vakt-i hizada (barış zamanı) öğrenmekten feragat eylemeleri için eski şeyler nâbidit (görünmez) olmalıdır. En son harblerden alınan gayr-i kaabil-i itiraz dersler, endah (silah atma) ve manevra meydanlarının kanaatbahş tecaribi (deneyleri) en son günlerimize kadar icra edilen taharriyat-ı fenniyenin netayic-i müsbitesi (olumlu sonucu) bütün bu şeyler, yeni talimnamede; mucez (kısa) açık, sade ve amelî (uygulamalı) bir surette mahall-i tatbikini bulmalıdır. Amelî olmak noktası yeni vesaitin talim ve terbiyesi usullerine o kadar hakkedilmelidir ki mezkûr usuller tadile muhtaç olmaksızın birkaç seneler mer'î olabilsin.

Bizim yeni Piyade Talimnamemiz bütün bu ihtiyacı fevkalade bir surette temin ediyor. Pek ciddi bir terakkî vücuda getirdiği gibi, mazmunu itibarıyla, zannederim, efradımızın bugünkü talim ve terbiye seviyesini de pek çok geçer. Onun talep ettiği mekasıd-ı muhtelifeye vusul; oldukça uzun bir zamandan sonra ve sebatkârane bir sây sayesinde, ancak yavaş yavaş müyesser olabilecektir. Biz burada madun Kumandanların teşebbüsat-ı fikriyye asarı göstermeye alışmaları için geçecek zamanı düşünüyoruz. (Mafevkler (üstler) için de, madunlarda (astlarda) bulunanlara kâfi bir meydan-ı faaliyet bırakmaya alışmak lüzumu buradan neşet eder. (çıkart).

Eserimin yeni tab'ından maksat, piyade sınıfına mensup arkadaşlarımla, vazifelerini muvaffakiyetle ifa etmelerine yardım etmektir.

Vakıa, evvelki tabi'da da (3'üncü) yeni Piyade Talimnamemizin maan-i mündericesine mübayenet (içindekilere engel ayrılık) yoktur; orada da, zâbitanın, amir olmak itibarıyla, düşünmeyi bilecek, kendiliklerinden hareket eyleyecek ve her hangi bir mesuliyeti kemal-i memnuniyetle deruhte edecek surette yetiştirilmeleri lüzumu musırran talep ve kezalık, ateş hattını düşman mevziine doğru, "icabında büsbütün yakınına kadar" ileri sürmek katiyen tavsiye olunmuştur; lakin nizamların istimali ve yeni kumandalar, teçhizatımızca yapılan tadilat (değişiklik) bu eserin yeniden tab'ını istilzam etti (gerektirdi).

Bundan başka üçüncü tabi'da; ateş hattında hatve-i mevzune, (uygunadım) dört sıra üzere yayılım ateş ve bilhassa tabur ve bölük kumandanlarına da ateş muharebesinde mühim vezaif tevcihi gibi eski talimnamenin hoş gitmeyen imtiyazatını metn-i eserden atmak şüphesiz faydadan hali (uzak) değildir.

Ancak yeni talimnamenin kabulüyle Takım, "Dağınık nizamda Kumanda ve idare-i ateş cüzütami kaideten takımdır" ünvan-ı sahihini (gerçek ünvanını) alabildi.

Yeni Talimnamemizde "Mevakî-i meskûne ve orman muharebesi" bahsinin ehemmiyetli olmasından naşi, (dolay) evvelce mevcut olan meselelere "orman muharebesi"ne ait 4 üncü meseleyi ilave etmeyi lazım addettim (saydım) ve bu meselede, (1) bu nevi talimlerin idaresinin her türlü hususi müşkilata merbut (bağlı) olmasını münasip (uygun) gördüm. Diğer bahisleri dahi tadil ve ihtisar etmeye dikkat ettim. Kariini (okuyanı) yeni talimname ile ülfet ettirmek (kaynaştırmak) için her yerde, bu amelîyatlarda mahall-i tatbikini bulan madde numaraları irae edilmiştir. (gösterilmiştir).

Muharebe için, her şeyden evvel, düşünmeyi bilir ve kendi kendine iş görmeye alışmış amirler lazımdır. (Talimname-2)

MUKADDİME

Harpte, netice-i katiye (kesin sonuç) ancak meydan muharebesiyle istihsal edilir. (elde edilir). Buna binaen zâbitan ve efrat her şeyden evvel, daha büyük kıtalar dahilinde buldukları zaman icra edecekleri müsadematın (çatışmanın) talep eyleyeceği ihtiyacata göre yetiştirilmiş olmalıdırlar.

Burada, vakıa, yalnız takım, bölük ve tabur kumandanlarından bahsolunuyor. Fakat bir meydan

kitap

muharebesinin cesim (büyük) kadrosu dahilinde, bunların vezaifi ancak ikinci derecede kalır. Aksam-ı sagireden (küçük parçadan) her bir kısım-ı hususunin tesiri, efal (işleri) ve harekât-ı umumiye içinde adeta mahv olur. Bununla beraber inkâr edilemez ki, bütün bu kuva-yi şahsiyenin mecmu-ı muhassalası hakikaten muharebatın ve hatta en ciddi meydan muharebelerinin bile talihleri üzerine tesir eder.

Malumdur ki halihazırda, piyade muharebesinin icabatı, madun amirlerin de pek büyük meziyetlere sahip olmasını istilzam eder. (gerektirir). Eskiden, bunların vazifeleri alınan emirleri bila tereddüt ifa etmekle hitam (son) buluyordu; lakin bugün, artık, böyle değildir: Şimdi, bizzat itay-ı hüküm (karar verme) ve karar eyleyebilmek liyakatini ihraza (kazanmaya) mecburdurlar.

Silsile-i meratibin en dîn (aşağı) rütbesinde ve binaenaleyh mafevklerinin bila vasita taht-ı emirlerinde bulunanlar dahi her an, maksadın en iyi bir surette istihsali için icabeden hareketi kendiliğinden icra etmeyi bilmek mecburiyetindedirler.

Bu husus, takım amirleri için daha büyük miyasta aynıdır. Zira, "dağınık nizamda kumanda ve idare-i ateş cüzütamı kaideten takımdır." (Piyade Talimnamesi-166).

Bu sebeple genç zâbitanımızın kıtalarının daha büyük cüzütamlar içindeki muharebe talimleriyle peyday-ı ülfet eylemeye (alışkanlık sağlamaya) ihtiyaçları vardır.

Halbuki büyük kumandanlar, muharebede kendilerine tevdi edilecek (verilecek) vezaife ameli bir surette hazırlanmak fırsatlarına vakt-ı hizada nadiren malik olurlar. Madun amirler, bu nokta-i nazardan daha çok müsait şerait (uygun şartlar) içinde bulunurlar. Takımlar, bölükler ve taburlar gibi nisbeten daha küçük olan cüzütamların muharebesinde bir usul-i tabiye vardır ki bu kendilerine hastır; mesela bir taburun, müfrez bir livanın veyahut bütün bir ordunun bir kısmını teşkil etmesi taburca haiz-i ehemmiyet değildir. O, yine daima aynı tarzda muharebe eder.

İster liva ve ister bütün bir ordunun bir kısmı bulunsun, her iki halde de, tabura merkezde veyahut diğer taburların gerisinde bir mıntaka-i mahdude (belirli yer) tahsis edilecektir. Tabur, açılmasını, manevrasını harb-i taarruzi veyahut tedafuisini (uzaklaştırılmasını) işte, bu mıntaka dahilinde icra edecektir. (içinde yerine getirecektir).

Her sene vukubulan, sonbahar manevraları, manevraya iştirak eden kuvvetler muhtelit veyahut müfrez bir livadan ziyade olmasa bile, madun kumandanların, muharebe nokta-i nazarından bilfiil hazırlanmalarına müsaittir. Lakin, şüphe yok, ki bu hazırlıklar kâfi addedilemez. Belki madun amirlerin bütün sene, hakikaten ciddi bir usulde talim ve terbiyeye tabi tutulmaları iktiza eder. Sonbahar manevraları zâbitana kendileri için elzem (gerekli) olan amelîyat-ı harbiye ve malûmat-ı tabiyeviyede derece-i matlubeyi (istenilen dereceyi) ihraza (almaya) müsait olacak kadar imtidatlı (uzun) değildir. Bundan başka, bir manevra günü her madun zâbitin hareketi ekseriya mafevklerin nazar ve tenkidinden kaçır. Ve mafevkin yapılan bütün hataları mevzu bahis etmek için zamanı da yoktur.

Cidden müddekkıkane (araştıran) bir talim ve terbiye için muallimin tekmil dikkatini talebesine hasredebilmesi lazımdır; halbuki bu, bizzat muallim, bir kıtanın kumandasını deruhte ettiği (üzerine aldığı) ve bundan dolayı diğer bir taraftan mesul tutulmakta bulunduğu zaman asla mümkün değildir.

Bundan başka, sonbahar manevralarında, ne kadar az olsa bile efrad-ı ihtiyatîyenin iltihak ettirilmesi halinde vukua gelen masarif-i külliyyeden dolayı kıtaatı seferber mevcutlarında celp ve cemetmek imkânı müstesnadır. Halbuki bilakis eyyam-ı adiyede (normal günlerde) gerek her hangi bir piyade kıtasında, takımlar veyahut bölükleri ve gerek, hazari mevcudunda iki, yahut üç taburun bulunduğu mahalde taburları seferber mevcudunda teşkil etmek daima kolaydır. Her halde, bu veçhile (şekilde) takviye olunmuş kıtaatla sık sık manevra icra eylemek lüzumuna katîyen itiraz edilemez. Vakt-ı hazar kuvvetleri seferber mevcutlarından ne derece ziyade tehallûf (uygunsuzluk) ederse, bilcümle rütbe eshabının, o mertebeye seferber kıtaatın tahrikinde (yürüyüşünde) gayr-i kaabil-i içtinap olan müşkülâtı takdir ve iktiham etmeyi (güçlüğü yenmeyi) öğrenmesi mühimdir.

"Talimler ne derece muhtelif arazi üzerinde icra edilirse kıtanın istifadesi o nisbette ziyadedir. Bunun için her fırsattan ve her mevsimden istifade olunmalıdır". (Piyade Talimnamesi - 7). Lakin burada, bilhassa şayan-ı ehemmiyet olan, hazırlanıp idare edilmek suretiyle icra edilen muharebe talimlerinin az olmasıdır. Takımın, bölüğün ve taburun ancak farazi olabilecek olan daha büyük kıtaat dahilindeki vaziyetleri pek açık ve vazih olarak gösterilmelidir. Ahval-i muharebe (savaş durumu) ve ifa olunacak vezaif, hakikate mukarin (yaklaşmış) olmalıdır.

Harekât; talim ve tedrisatın dimağ'a nüfuzuna medar olacak veçhile, hakikate mukarin (yaklaşık) olarak tevali etmelidir. (durmaksızın sürmelidir).

Ve nihayet talim hitam bulduğu zaman; müdir, mezkûr talimden istihracı mümkün olan dersleri, zâbitanın hakikaten malûmat-ı tabiyevilerini tezyide medar olacak surette, az kelime ile onlara izah etmeye muktedir olmalıdır.

Bu tadat olunan şeraitin kaffesini (sıralanan koşulların tümünü) aynı zamanda temin etmek pek o kadar kolay değildir. Bundan başka, kaabil-i istimal (kullanılan) arazinin mefkudiyeti (bilinmemesi) hemen ekseriya talim icrasına mani olur.

Her şeye rağmen, bütün bu müşkilatın iktihamına azmedilmeli (göğüs germeli) ve her ne suretle olursa olsun bu maksada vasil olunmalıdır. Çünkü, mesele, zâbitanımızın talim ve terbiye-i askeriyelerinin esaslı bir

kitap

kısmını tevsi etmektir.

Vazife tertibinde ve talimin idaresinde ve muharebe talimlerinin tenkidinde ne nevi müşkilat olduğunu ve müşkilatın nasıl iktiham olunabileceğini mebahis-i atiyede, (gelecek bölümde) birkaç misal ile göstermeye çalışacağız.

Bu eserde takıbolunan usul (zâbitanımızın tabiye tedrisatında temin-i istifadelerine medar) olmak üzere yazılan silsile-i asırın birincisinde (1) tatbik edilmiş olan usulün aynıdır: Her tasvir olunan hal ve vaziyet için muharebe taliminin bil'amel suret-i icrası izah ve bu izahatın nihayetine de mütalaat-ı umumiye ilave edilmiştir.

Birinci misalde mefruz (ayrılan) bir kıta dahilinde bulunan bir takım, musavver (2) (mutasavver) düşmana karşı harbediyor.

Burada, genç zâbitan; piyade muharebesinin usul ve kavaidine (kurallarına) ait verilen dersler üzerine izahatta bulunmak fırsatı da gözetilmiştir.

İkinci misalde, bir bölüğün; üçüncü ve dördüncü misallerde bir taburun (cüzütamlarının her biri diğer cüzütamlar dahilinde ve muhtelif mevzilerde olarak) muharebesi tasvir olunacaktır.

Bu sayede, bölük ve tabur kumandanlarının muharebe nokta-i nazarından talim ve terbiyeleri ne yolda idare edilmek lazım geleceğine dair vazih (açık) bir fikir edinilebilecektir. Misal olarak dercedilen (yazılan) talimler, evvelce (Kozl) ve (Gnezen)deki kıtaat tarafından bilfiil icra edilmiştir.

Bu misallerin intihabı (seçimi) mahza bu eserde takıbedilen maksada muvafık olduğu içindir. Yoksa, her hangi bir arazide asla beis görülmeksizin kaabil-i tatbik nümuneler vücuda getirmek gibi bir fikr-i sakim (yanlış fikir) benden bait olsun.

Belki bu talimlere mümkün olduğu kadar müşabih (benzer) safahat gösterilmek arzu edilmiş ve filhakika onlar, ameliyatta nasıl vuku bulduysa o veçhile her türlü nevakısıyle (noksanları) ve bütün pürüzleriyle gösterilmiştir. Çünkü maksat, asıl hazırlık talimlerinde ve manevranın idaresinde bizzarur tesadüf edilen müşkilatı tayin etmektir. Vakıa bu müşkilatın bilhassa, vakt-ı hazardsa her nevi zarar ikainden (oluşundan) içtinap için daima gözetilen kayıttan ve bundan dolayı cüzütam kumandanları tarafından alınan gayr-i memul (amaçlanmayan) vaziyetlerden neşet ettiği (çıktığı) malumdur.

Her talimi müteakip yapılan tenkid pek güzel gösterecektir ki, bir amir tarafından ittihaz olunan tedabir (konulan tedbirler) tadadedilirken tedabir-i mezkûreden kusurlu olanlar asla tasvip ve tavsiye edilmemiştir.

MİSAL

Arazi-i muhtelif üzerinde seferber mevcudunda Takım-Piyade muharebesinin usul-i icrası: Avcı hattı teşkili ve bir avcı hattının harekâtı-Ateş muharebesi.

Talime hazırlık. - Talim icra edilecek araziye gitmek için icra olunan yürüyüş.

26-27 Teşrinevvel (ekim) gecesi kuru bir soğuğu müteakip kar yağdı. 27 sabahı termometre sıfırı irae ediyordu. Hava berrak ve güneşli idi.

Tabur Kumandanı, karakol ve angarya hidematında (görevinde) olmayan eski efradı, boru çaldırmaksızın serian ve sükûnetle cemettirdi. Bunları Yüzbaşı Saffet Efendinin taht-ı emrine verdi. Saffet Efendi birkaç gün evvel bir takım talimi ihzarı ve mezkûr talimin sevk ve idaresi ile tavzif edilmiş (görevlendirilmiş) ve bu sebeple münasip bir arazi intihabına mecbur olmuştu. Saffet Efendi mezkûr efrattan 8 mangalı seferber mevcudunda bir takım teşkil ettikten sonra fazla kalan küçük zâbitanla efrada vezaif-i atiyeyi tevdi etti (gelecek görevi verdi):

Bunlardan, küçük zâbitan ve onbaşılar ve zeki efrad meyanından intihabettiği 16 kişi bölüğün iskelet halinde kalacak olan diğer iki takımının kadrosunu teşkil edecekti. (Yeni Piyade Talimanmesi, madde 8) Mavi flamalar taşıyacak iki nefer civar bölüklerin cenahlarının buldukları mahalleri irae tahsis edilmişlerdi. 4 küçük zâbit ile ikisi kırmızı flama ve ikisi zayıata delâlet eden flamaları taşımak üzere 32 nefer düşmanı tasvir edecek ve (99 milimetrelik) küçük telemetre ile mücehhez 2 ve işaret flamalarını hamil 1 nefer müdirin refaketinde kalacaktı. Diğer bir vazifesi olmayan tekmil zâbitan seyirci sıfatıyla talimde isbat-ı vücut etmeye (bulunmaya) mecbur idiler.

Mülâzimsani Cevdet, Şükrü ve Ali Efendiler takımları sevk ve idareye memur edilmişlerdi. Bunlar, kıyafet ve teçhizatlarını ona göre hazırlayacaklardı.

Fişek tevziinden sonra Yüzbaşı Saffet Efendi Tabur Kumandanının emrine tabi bulundurulmuş mülâzım rütbesindeki refakat zâbitine düşmanı tasvir etmek için icap eden bilcümle talimatı verdi. Mezkûr zâbit manevra arazisini bizzat tanımak üzere atlı olarak hemen ileri hareket etti. Mülâzimsani (teğmen) Cevdet Efendi tarafından kumanda edilen takım (Kovalar) tarikiyle asıl muharebe talimine başlanılacak olan (Rahmanlı) üzerine hareket etti. Lakin bu 9 kilometrelik yürüyüşten talim ve terbiye nokta-i nazarından istifade etmek için tabur kumandanı, yürüyüş esnasında Mülâzimsani Cevdet ve Ali Efendilere açılmaya müteallik birçok meseleler sordu (1). Müncemit (içiçe) bir halde bulunan tarlaları kar tabakası örtmüş idi ki, yoldan çıkıp hakikatte olduğu gibi takımla her tarafa hareket etmek mümkün idi.

kitap

(Rahmanlı)'nın cenubunda takım manga koluna geçirildi. Badehu tek mil kına yüz geri ettirilerek cephe tebdil edilde (değiştirildi) ve yüzler (T) tepesine karşı olmak üzere yerleştirildi ki, mezkûr tepe cenup istikametine karşı takımı setrediyordu (gizliyordu). Bundan sonra efrat silah çattı ve sıralardan çıktılar. Yürüyüş esnasında tesadüf edilen, (180.9)'da şimendifer geçidi, ondan sonraki (S) tepeciği iki tarafı hendekli büyük cadde, üzerinde müdafaa mevzii gibi kullanılabilen kum ocağını havi (Yassitepe) kuru F hendeği, K tepesi (Doğanca)'nın cenup kenarındaki orman parçası gibi muhtelif zemin arızaları Müdür'e talimhanede bahis ve tatbik edemeyeceği birçok mütenevvi meseleler hatırlattı. Mülhak zâbit müfrezeyi (Yassitepe)'ye isal etti. Oradan düşmanı irae ye memur olan efradı kendisiyle beraber götürdü.

MÜTALAAT-1

Gayr-i müsait (uygun olmayan) bir hava, mesela fevkalade sıcak yahut keskin bir soğuk, yağmur yahut kar, buz, sis ve fırtına bizi katiyen kışlalar dahilinde veyahut sundurmalar altında tutamamalıdır. Çünkü harbe hazırlanmak için, zâbitan ve efradın her türlü şedaîd-i havaiyeye (sert havaya) mukavemet etmeye alışmaları lazımdır. Lakin talimlerimiz, kına amirlerini tâbiye ve umumiyetle ateş muharebesi nokta-i nazarından yetiştirmek maksadı ile yapılacaktır, elbette bu maksadı daha emin bir surette istihsale müsait bir zamanın intihabı müreccaktır (uygundur). Fakat hassaten fena mevsim, zarar ıkaından (vermekten) korkmaksızın tarlaları çığnemeye müsait olduğu için hariçte yapılacak talimleri teshil eder. Zaten iyi günler nadir olduğu gibi herhalde iyi günleri az çok katiyetle tahmin etmek de güçtür. Binaenaleyh sabahleyin erkenden havanın öğleden sonra iyi olacağı anlaşılırsa hemen karar verilmelidir. Seri bir haber, hareket edecek efradın hemen toplanması için, kafidir. Meselemizdeki halde, taburun muallim (eğitim görmüş) efradının kısmıazamı kışla hidematiyle (işleriyle) meşguldu. Lakin bununla beraber, 80:100 nefer, seferber mevcudunda bir takımın mütasavver bir düşmana karşı muharebesini icra etmeye kafi idi. Bu cihetle tabur kumandanı havanın güzelliğinden istifade etmemekte hiç haklı olamazdı.

Vakt-ı hazar talimlerimizde, efradımıza alacakları kadar fişek vermek dahi gayri-i mümkündür. Bu sebeple elde bulunan birkaç yüz manevra fişeginden makul bir surette istifa etmek arzu edilirse avcıların berveç-i ati husususatı nazar-ı dikkate almaları muvafıktır:

Her yeni ateş mevziinde ve ateşin mebbeinde (başlangıcında) veyahut gerek kendi ve gerek düşmanın muharebe hattında ilana değer hareket vukua geldiğinde ve mesela civar kıtaatın ileri hareketi, her iki tarafa takviye geldiği, düşman ateşinin kesb-i bataet eylediği (zayıta delâlet eden flamanın zuhuru) ve düşmanın ileri hareketi veya ricatı (geri çekilmesi) gibi ahvale hükmlerinde zaman avcılar kendiliklerinden ancak birer manevra fişegi endahet etmelidirler (kullanmalıdır). Bundan gayri zamanlarda ve muhalif bir emir verilmedikçe, daima sıhhatli nişan almaya ve matlup olan (istenilen) nişan mevziini tutmaya gayret etmek şartıyla endahet etmeksizin ateşi taklit ederler. Mezkûr talim, nazar-ı ehemmiyete almak icap eden bir faydayı temin eder ki, o da bu tarz-ı hareket sayesinde efrad, daimi surette muharebe hattında güzeran eden ahvali takip eder. (Yeni Piyade Talimnamesi 148, 207). Usul-i mezkûr efratta her vakit, hatta muharebenin en heyecanlı zamanında bile kemal-i dikkatle nişan almak hassasını tabiat-ı saniye hükmüne koyar. "Her mermiyi isabet ettirmek niyetiyle ve itina ile ateş icrası, her avcıdan matlup bir vazife-i mühimme"dir (istenilen önemli bir görevdir). (Yeni Piyade Talimnamesi 196 madde).

En son icra olunan harplerden alınan derslerle gayr-i kabil-i itiraz bir surette sabit olmuştur ki, piyade, vasati ve büyük mesafelerde, irtifai az piyade ve topçu hedeflerini meydan-ı muharebede görüldüğü gibi tanımaya muntazaman alıştırmalıdır. Ateşin tesiri, serian hedefi tanımak ve mesafeyi doğru olarak tahmin etmek ve endahet (atışı) iyi idare etmek şartıyla ancak mükemmel olabilir. Bu nokta-i nazardan, layık olduğu derecede atf-ı ehemmiyet edilmek şartıyla göz alıştırmak tesmiye edebileceğimiz mezkûr hususi talimden şayan-ı dikkat netayic istihsal (Sonuç alınmış) olunur. Topçu nişancı efradımızın malum olan mahareti ve piyade sınıfında ameli tecrübeler netayici buna delildir. Efrat, tercihan, yere yatmış vaziyette hedefleri tefrik ve tasarrudetmeye (gözlemeye) talim ettirilmelidir.

(Yeni Piyade Talimnamesi 153) (1).

Bu maksatla, düşmanı irae etmek için mümkün oldukça uzaktan suhuletle tefrik edilebilen kırmızı ve sarı flamaların istimal edilmesi münasiptir.

Düşman piyadesinin daima hakiki surette gösterilmesi şüphesiz daha muvafıktır. (251). Lakin, bunun için elde lüzumu kadar efrat bulunmadığından avcı hattının flama ile değil, belki 10 hatve (adım) aralıkla bazı efrat vasıtasıyla gösterilmesi tavsiye olunur. Müdür, daha evvelce nazar-ı dikkatte bulundurmalıdır ki, idareli teşkil edilmiş bir avcı hattı sık bir hat arz eder ve az takviye olunmuş bir ateş, kuvvetli ve hatta faik bir ateşe bile delâlet eder. Düşman mevzide ise nazara yalnız (baş hedefi) arzetmelidir (1). Bu, burada, hedefi tanımaya ve ateşi taksim etmeye alışmaktır.

Bu nevi bir talim dikkat-i mahsusa sarfını istilzam eder. Eğer, tesadüfen bütün bir manga aynı bir "baş hedefine" ateş ediyorsa, alelâde mesafatta mail bir ateş icra edilmiş olmaz. Bundan başka, tasvir edilen düşmana işgal ettirilecek cephe mezkûr düşmana karşı hareket edecek olan ve faraziyatımıza göre kadro halinde bulunan kuvvetin cephesinden mümkün olduğu kadar imtidatlı (uzak) olmalıdır. Bu suretle âmîr, hedefin dövülecek kısmını kemal-i dikkatle tahdid edip vazihan (açıkça) bildirmeye alıştırılır (206).

kitap

Düşman topçusu dahi herbiri birer top farzedilmek üzere miktar-ı kâfi dizilerle irae edilebilir, flama kullanılmaz. Yekdiğerinden takriben yirmi katve aralıkla ayrılmış bulunan mezkûr diziler (gövde hedef)'inden büyük bir hedef göstermeyeceklerdir.

Manevrada top kullanılmak istenilmeyen zamanlarda topçu ateşi, avcılarının yaylım ateşiyle tasvir edilebilir. Piyade kendi aksamını yani muharebe esnasında manevra icra eden kısmın cenahında, ilerisinde, gerisinde bulunacak aksamı, iskelet halinde (yalnız kadro halinde) ki cüzütamlarla irae etmek mümkün değilse, bu hususta mavi flamalar kullanılabilir.

Diğer bir mıntıkaya tahsis olunan büyük bir kıtanın muharebedeki mahalli dahi aynı veçhile vazıh bir surette temyiz ettirilebilir. Bu husus için flama hamillerine silah ve mermi ile mücehhez birkaç nefer tefrik edilebilir. Lakin her halde, her iki tarafta flamaların adedini tezyidetmekten (arttırmaktan) içtinap olunmalıdır. Zira bu suretle hasil olan karışıklık, istihsali memul (umulan) olan fevaidi pek çabuk zail eder (yok eder).

Bundan başka su-i tefehumat (kötü harekettir) ve hataları tezyidettiği gibi gerek müdirin ve gerek akşam-ı muhtelif ve kıta amirlerinin dikkatlerini, arizi birtakım teferruatla pek kolay bir surette tatbikattaki maksad-ı hakikiden uzaklaştırabilir. Bu cihetle her hal için azami ne kadar flama lazım olacağını daima tahdit ve tayin etmeye gayret edilmelidir.

Bu nevi talimlerde mütasavver (tasarlanmış) düşmanı hakiki olarak idarede az çok tabiye efradına malik olmanın ehemmiyeti vardır. Bu hususta en iyisi atlı bir zâbit kullanmaktır.

Mutasavver düşman amirine talimat vermeden evvel mezkûr amirin ne dereceye kadar kendiliğinden hareket hassasına malik bulunduğunu nazar-ı dikkate almak lazımdır. Bizim iştigal ettiğimiz muharebe talimlerinde kendiliğinden hareket dairesi oldukça dardır. Büyük manevralarda düşman mutasavver olduğu vakit bu taraf amiri hemen diğer taraf amiri kadar şeriat-i matlûbeyi haiz olmak lazımdır. Her iki taraf, seferde olacağı gibi karşısındakinin vaziyetini bilmemelidir. Mutasavver düşmanı kendisine tevdi olunan vazifede faal bulmak için bir dereceye kadar hareketinde serbest bırakmak ehemmiyetlidir. Bilakis, o derece haiz-i ehemmiyet olmayan muharebe talimlerinde maksut olan; tedrisat-ı hususiye nokta-i nazarından küçük zâbitan için faydalı olacak olan birçok muayyen sefihatın husule gelmesidir. Bu halde, müdir taarruz istikametinin muhafazasına daha ziyade itina eder. Mutasavver düşman dahi hemen ekseriya, mangaların endahtında (atışında) istimal olunan, görülüp müteakiben kaybolan, hedeflere müşabih (benzer) alelade müteharrik hedefler makamına kaim olur. Bu sebeple müdir, mutasavver düşmana suret-i hareketi, doğrudan doğruya ve pek sade bir surette işaret flamalarıyla, bildirebilir. Tatbikat mahalli biraz uzak olduğu zaman mahall-i mezkûre (adı geçen yere) giderken yürüyüşte emniyet hizmeti ifa ve açılmaya müteallik mesail (meseleler) hall ve hedef taharrişiyle (araştırmasıyla) mesafe tahmini talim ettirebilir. Lakin, bu ikinci derecedeki talimlere çok zaman hasretmekten (ayırılmaktan) ve asıl ondan sonra icra edilecek esaslı manevraya mani olacak derecede efradı yormaktan içtinap edilmelidir (çekinmelidir).

Kışlaya avdet (dönüş) esnasında ve hususile manevranın hitamından (bitişinden) sonraki yürüyüşte tekrar manevraya devam etmek faydalı olmaz. Efrat manevrada muhtelif suretlerle ne kadar çok kuvvet sarfına mecbur edilirse manevranın hitamında o derece mucib-i memnuniyetleri olacak veçhile kendilerinin serbest bırakılmasına lüzum vardır. Binaenaleyh bir kıtanın şetaretini (sevincini) muhafaza etmek için

Talimnamemizin kabul ettiği her nevi serbestlik kendilerine bahşedilir: Lüzumu anında açılıp rahat etmelerine ve esnay-ı avdetde cigara içmeye konuşmaya veyahut şarkı söylemeye müsaade olunur.

MUHAREBE TALİMİNİN İCRASI

(Rahmanlı)'nın cenubunda kısa bir istirahatden sonra müdir, zâbitan ve küçük zâbitanı topladı ve onlara âtideki vaziyet-i umumiyyeyi anlattı. (Krokiye bakın):

"Büyük bir kıtanın pişdarı olan taburumuz (2'nci tabur) (Yaylacık) tarikiyle (Kovalar) üzerine ilerledi. Süratle ileriye geçen süvari (Doğanca) ile (Karaorman) çayırılığı arasındaki tepeliklerden müteşekkil arazide mevzi almış, düşman piyadesinin ateşine maruz kaldı. Mezkûr düşman piyadesi, cephesi (Rahmanlı) ya olmak üzere yayılmış görüldüğü gibi düşman topçusunun dahi aynı vaziyette olduğu bildirildi. Tabur durdu.

Piştarbaşını teşkil eden K 1 (Doğanca) caddesi üzerindeki mektep binasının gerisinde, K 2 (Krokide, B) ve K 3 burada yolun iki tarafındaki hendeklerde ve K 4 bizim arkamızda köyün içinde bulunuyorlar.

"Mülâzimsani (Şükrü Efendi) siz, burada, manevra icra edecek olan takımın kumandanısınız. Bu takımı K 2 takım 1 farzedelim. Mülâzimsani Cevdet ve Ali Efendiler siz aynı bölüğün 2'nci ve 3'üncü (iskelet) takımlarının kumandanlarıdır. Düşman piyadesi mutasavverdir. Takriben yekdiğerinden on hatve fasıla ile ikame olunmuş efradın teşkil ettiği seyrek avcı hatları sık avcı hatlarına delâlet eder. Kırmızı flamalar düşman bölüklerini, mavi flamalar bölüğünüze mücavir (komşu) bulunan dost bölüklerin cenahlarını gösterecektir." Mülâzimsani Şükrü Efendi, takımına silah aldırdı ve efrada, vaziyetten onların bilmesi icabeden noktaları, tekrar etti. Badehu (bundan sonra) amelîyatın başladığını bildirmek üzere efrada silah doldurup yere yatmalarını emretti. Lâkin zemin karlı olduğu ve hazari bir talim yapıldığı için, müdir, takımın tekrar ayağa kaldırılmasını ihtar etti. Badehu âtideki malûmatı verdi:

"Bölüğünüz kumandanı, senin, düşmanı tarassut etmek için, ilerinizde gördüğünüz tepeye "Krokide T" çıkmanızı emreder. Lüzum gördükçe yüzbaşınıza vereceğiniz bilcümle malûmatı bana isal edeceksiniz (ulaştıracaksınız).

kitap

Mülâzım Şükrü Efendi iki muhamminle (gözcüyle) beraber mezkûr tepeye hareket etti ve görülmeyecek surette yerleştikten sonra dürbünü ile cenup istikametinde ve kendi ilerisinde bulunan tekmiil araziyi araştırmaya başladı.

(Yassitepe) iki küçük binasıyla semada açıkça tefrik ediliyordu; mezkûr tepe ile kendi arasında bulunan arazinin tafsilatını temyiz etmekte müşkilat vardı. Zira arazi hafif dalgalı olmakla beraber kar mezkûr araziye yeknesak bir manzara veriyordu. Mamafih zâbit iki arazi kabartısı gördüğüne hükmetti ki; bunlardan biri (Yassitepe)ye kadar olan tekmiil mesafenin üçte biri, diğeri ise üçte ikisi kadar uzakta idi. Yakın olanında (Krokide N) küçük bir çam ormanı vardı, diğeri şarka doğru küçük bir tepe ile (H) nihayet buluyordu. Mülâzımsani Şükrü Efendi, harita ve pergele müracaatla (Yassitepe)ye olan mesafeyi ölçtü ve 220 metre buldu. Badehu muavinlerinin yardımıyla zikrolunan iki tepenin ayırdığı mesafat-ı mutavassıtayi hesabetti ki, bulunduğu mesafat 700 ve 1500 metredir. (1)

Zâbit bulunduğu noktada (Yassitepe)ye kadar, mukaar (çukur) ciheti şarka müteveccih olmak üzere kavside resmeden büyük caddeyi tamamıyla görüyordu. Mezkûr cadde ile (Karaorman) çayırıkları arasındaki tekmiil mıntaka-i arazi dahilinde herhangi bir düşman kıtasını tefrik etmek kendisi için mümkün olmuyordu. Bölük kumandanına (burada Müdür'e) bir rapor gönderdi. Mezkûr raporda küçük meşe ormanından (H) daha iyi görebilmek ihtimali olduğunu düşünerek mezkûr ormana kadar dürbünüyle mücehhez bir keşşafın ileri sürülmesini teklif ediyordu.

Bu aralık, müdir kendi işaret flamalarıyla düşmana (H) tepesinde cüz'i bir müddet birkaç baş göstermesini ve birkaç el endah (ateş) etmesini işaret ettirdi. Bunun üzerine Mülâzımsani Şükrü Efendi âtideki raporu gönderdi: "Buradan 1500 metre mesafedeki sırt üzerinde ağleb-i ihtimal (çok kuvvetli ihtimal) keşşaflarımız üzerine ateş eden birkaç düşman avcısı bulunuyor."

Müdür âtideki izahatı ilave etti:

"(Rahmanlı)nın garbinde, orada, topçumuz mevzi aldı ve düşman bataryasıyla harbe tutuştu. Düşman bataryasının endah ettiği (ateş ettiği) mermilerin alevi (Yassitepe) sırtlarında görülüyor (Krokide Y ile gösterilmiştir.) Bu mıntikanın arızalı olması sayesinde atlı zâbitan ve piyade zâbit keşif kolları, bu âna kadar üzerinde yalnız bazı avcılarının kendilerini gösterdiği Yassitepe'de yüzlerce metre imtidadında (uzunluğunda) uzun bir piyade mevzii keşfetmeye muvaffak oldular. Mezkûr hat (Yassitepe)nin ilerisinde kademe teşkil eden diğer bir hatla büyük caddenin ötesine kadar uzamış görünüyor.

Solda bizim taburun bulunduğu tepeye Alayın birinci taburu vasil oldu. Sağda (Kavaklı)nın cenubunda diğer taburların açılmakta olduklarını görüyoruz. (Mefruz)

Taarruza başlanacaktır. Tabur Kumandanınız 1, 2 ve 3'üncü bölüklere hemen küçük çam ormanında arazi meylinin değiştiği sırta kadar ilerlemek emrini verdi. Esas bölüğü 2'nci bölüktür. 4'üncü bölük, ikinci hat olarak takibedecektir.

Bölük kumandanınız daha bidayette iki takımı birinci hatta koyacaktır: Senin takımınla -ki istikametini muhafazasına da memurdur, Solundaki İkinci Takım.. (1)

Takımın küçük çam ormanı istikametinde ilerleyecektir. Bu hareketin icrası esnasında 300 metre genişliğinde bir mıntikanın düşman topçusunun nazarına maruz bulunduğu nazar-ı dikkatten dūr (uzak) tutulmayacaktır. (Krokiye bakın).

Mülâzımsani Şükrü Efendi derhal takımının yanına döndü ve âtideki emri verdi:

"Şu istikamette, buradan 1800 metre uzakta, düşman piyadesi yayılmıştır; bu düşmana taarruz edeceğiz. Her nısıf (yarım) takım, ayrı ayrı olarak yekdiğerini müteakiben 4 hatve (adım) aralıkla ava çıkacaktır. ikinci nısıf takım, Zeynel Çavuş, birinci nısıf takımı 300 metre mesafeden takibedecektir. Tepe aşıldıktan sonra mestur mahalle varıldı mı; birinci nısıf takım sağ cenahına yanaşarak, aralıkları bir buçuk hatveye indirecektir.

İkinci nısıf takım dahi aynı suretle sol cenahı üzerine yaklaşacaktır.

Sıra ile âtideki kumandalar verildi:

- Kayış uzat!

Badehu, birinci nısıf takım irtibat üçüncü mangadan, 4 adım aralıkla:

- Ava çık!

Ve üçüncü manga başına (esas mangası) istikamet gösterildi. (174 ila 176).

Tepenin üzerine vasil olduğu zaman, muhamminler (gözcüler) ve bir borazanla ileride bulunan takım kumandanı yürümekte olan takımının cephesinin tamamıyla takibolunan istikamette olmadığını gördü.

Mamafih yapılan hatayı, işaret ve kumanda ile, tashihe muvaffak oldu. (Kroki ve tenkide bakın).

Mektebin şarkındaki umku (derinliği) az hendekten geçilirken ayakta durulduğuna nazaran düşman topçusunun nazarından mestur ve fakat piyadenin nazarı altında bulunduğunu ve aralıkları sıkıştırmak için ihtiyaten husus-u mezkûrun

nazar-ı dikkate alınması lüzumunu düşündü. Mülâzımsani Şükrü Efendi birinci nısıf takıma tepenin biraz gerisinde tevakkuf etmeyi ve yere sürünerek veyahut eyilerek yürümek suretiyle aralıkların sıkıştırılmasını emretti. Düşmanı ve araziye tanımak için kendisi de muhamminleriyle beraber küçük çam ormanının cenup kenarına kadar ilerledi. Orman hatt-i taksimi miyah istikametince pek ziyade kesif olduğu için fevkalade bir tarassut mahalli bahşediyordu. Lakin derhal takımının düşmandan müteessir olacağını takdir etti. Zira

kitap

düşman piyadesi mevziini işgal ve ateş küşadeylemişti (1). Muhakkak, düşman, ateşini henüz yürüyüş halinde bulunan ikinci nısıf takıma tevcih etmişti.

Mülâzimsani Şükrü Efendi'nin düşmanı tarassud etmek için bu anda bulunduğu noktadan, nısıf takımları nazar altında bulundurmamak mümkün değildi. Bunun için sürat-i mümkün ile geriye geldi ve birinci nısıf takımının tamamıyla mahfuz bulunduğunu ve ikinci nısıf takımının dahi koşar adımla ve mümkün olan süratle ileri yürümekte olduğunu gördü ve memnun oldu. (Tenkide bakın) Beş dakika sonra Takım kâmilan yerleşti ve birinci nısıf takım küçük çam ormanının gerisinde, ikinci nısıf takım solda olmak üzere imtidatlı bir avcı hattı teşkil etti. Daha solda 2'nci Bölüğün İkinci Takımı (kezalik iskelet) büyük cadde hendeğinden istifade ederek birer'le kol nizamında T tepesini geçti, K hendeği boyunca yerleşti.

Müdür, birinci bölüğün sağ ve soluna mücavir bulunan 1'inci ve 2'nci bölüklerin cenahlarının buldukları mahalleri mavi flamalarla irae ettirdi. (Krokide "M") Flamalarla görülen mezkûr iki takımın sevk ve idaresini seyirci sıfatıyla bulunan iki genç zâbite tevdi ve hakikatte olduğu gibi hareket eylemeye dikkat etmelerini tenbih etti. Daha kıdemli olan Mülâzimsani Âdil Efendi itibari olarak 4'üncü bölüğün kumandanlığını ifa edecekti ki zaman-ı lazımlında hakikatte (alması) icabeden tertibatı emir beklemeksizin müdire bildirecekti. Bu esnada Mülâzimsani Şükrü Efendi yeniden küçük çam ormanının cenub-u şarki köşesinde tarassudata başladı. Lâkin bu defa takımını dahi nazarı altında bulundurabiliyordu.

Düşman avcıları gözden kayboldu: Evvelce Mülâzim, mezkûr avcılara olan mesafeyi tahmin etmiş ve 950 metre bulmuştu.

Bunun üzerine ilerlemeye nasıl devam edebileceğini anlamak için araziye tetkik etti. İşgali münasip görülen en yakın ateş mevki 300 metre ileride yekpare bir sırt idi. (Krokide "H") Mezkûr mevzie vasıl olmak için geçilecek olan hatt-ı içtima', düşman ateş ettiği takdirde tahaffuza gayri müsait idi. Bu sırada Müdür Takım Kumandanına berveçhiâti malûmatı ita etti:

"İki taraf topçusu yekdiğeriyle uğraşmaktadır. Bizim topçumuz düşman piyade mevziini ateş altında bulunduruyor.

Alınan malûmata nazaran topçumuz yalnız önünüzde gördüğünüz mahdut araziye değil (mefruz) daha büyük bir imtidadı dahi işgal etmektedir. Bölük kumandanınız düşman taht-ı işgalinde bulunan (H) tepesine karşı yürüyüşe geçmenizi emrediyor."

Mülâzimsani Şükrü Efendi derakap takımın merkezi ilerisine atıldı. Ve koluyla takibolunacak istikameti göstererek takımını ileri sürdü. (11): 181). Evvelki vaziyete göre sağ ve sol cenahlarına mevzu flamalarla gösterilen takımlar da aynı veçhile yürüyüşe geçtiler. Lakin mezkûr harekete başlanır başlanmaz mutasavver düşman yeniden kendini gösterdi ve şiddetli bir ateş icra etti.

Mülâzimsani Şükrü Efendi kendine mahsus kısa ve nazar-ı dikkati celbedecek bir ifade ile ikinci nısıf takıma hemen yere yatmasını ve badehu (sonra) sürünerek münasip bir ateş mevzii üzerinde bulunan küçük çam ormanının soluna gitmesini emretti. Bunu müteakip âtidedeki kumandaları verdi: "İlerideki tepenin solunda iki evin önündeki, avcılar! Nişangâh 950! Avcı ateş!"

Birinci nısıf takıma gelince, mezkûr nısıf takım, ormanın kat'ından (kesiminden) hasıl olmuş bir geçitten yürümeye mecbur idi ki, ateşini de ancak ikinci nısıf takımdan sonra küşadedebilecekti. Bununla beraber mülâzimsani Şükrü Efendi daha fazla beklemeksizin kıtasına emr-i âtiyi verdi "Birinci nısıf takım ateşe devam! İkinci nısıf takım sıçrayış!" icra edecektir. Mezkûr emir neferden nefer tekmiil avcı hattına isal edildi; badehu:

- Sıçra, ayağa kalk! Maş marş!

Kumandasında ikinci nısıf takımın avcıları 60 hatve (adım) ileri gittiler.

Ormanda bulunan birinci nısıf takım derhal ateşin şiddetini tezyidetti (arttırdı). Mezkûr nısıf takım, mücavir bulunan takımlar (Mutasavver) ilerleyip yeni mevzilerinde ateş açınca kadar kendi sıçrayışını tehir etti (geri bıraktı).

Buradan itibaren Mülâzimsani Şükrü Efendi diğer takımlarla münavebeten (nöbetleşe) ve fakat bu münavebede bir intizama dikkat etmeksizin takımını sıçrayışlarla ileri sevketti. Hızanın muhafazasına sarf-ı zihin etmeksizin sıçrayışların uzunluklarını tebdil etti (değiştirdi), yalnız takımlar ileri yürürken yekdiğerini rahatsız eylemelerinden içtinap etmeyi nazar-ı dikkate aldı.

Mülâzimsani Şükrü Efendi önündeki tepeyi kazanmak için vâdiyi geçerken, müdir bir şarapnel hüzmünün (demetinin) kendi tarafına düştüğünü ihbar etti.

Bu malûmat kendisini hiç bir suretle hedefinden ayırmadı. Bir mevzide de arazinin munhat (alçak) olmasından naşi (dolayı) efrat ateş etmek için diz çökmeye mecbur oldular. Bunun üzerine Mülâzimsani Şükrü Efendi muvakkaten ateşi kestirdi ve efrada tamamıyla tesettür etmelerini (gizlenmelerini), emretti. (190). Mamafih ateşin inkıtai (kesilmesi) pek âni oldu ve hemen tekrar başladı. Mücavir takımlardan birinin her ileri hareketinde avcılar kendiliklerinden ateşin şiddetini tezyid ediyorlardı (arttırıyorlardı).

(H) ile gösterilen arazi dalgasının gerisinde gelindiği zaman takım, yeni ateş mevziine fevkalade ihtiyat ile yanaştı. Şöyle ki: Mevzii işgal etmeden evvel efrat nişangâhlarını (700) metreye tanzim ettiler ve tüfekleri kayışlarından boyunlarına asılı olduğu halde sürünerek ilerlediler. Bunu müteakip tekmiil hat ateşlerini münasip surette taksim ederek ateşe başladı. İlk ateşlerinde avcıların yalnız süratle ateş etmeye bakmayıp belki her birinin daha bidayette (başlangıçta) hedefe isabet ettirmeye cidden cehdettiği (çalıştığı)

görülebiliyordu.

İstinat (3'üncü iskelet takım), bu esnada küçük çam ormanının gerisinde yayılmıştı. (H) de ateş açılır açılmaz, o da, her birinin nihayetinde bir müddet tevakkuf etmek (beklemek) üzere yekdiğerini müteakip müteaddit sıçrayışlarla kuru hendeğe vasıl oldu. (Krokide "S") müdir Mülâzımsani Şükrü Efendi'ye yeniden beyanat-ı âtiyede bulundu: "Buraya vasıl olmak için hissolunacak derecede zayıat verdik. Karşınızda sizden daha kesif bir düşman avcı hattı vardır. Vaziyetiniz kesb-i müşkilat ediyor. Şimdiki mevziinizde daha zayıata (ve yaralılara) düşer olacaksınız."

Mülâzımsani Şükrü Efendi muharebeden hariç kılınan efradın cephanesinin alınacağını ve yaralıların mangabaşılarının nezareti altında olarak kendi kendilerine sürünerek ve muktedir oldukları kadar geride mahfuz bir mahalle çekilebileceklerini beyan ve lakin sağlam olanlardan hiç bir ferdin onlara iltihak edemeyeceğini (katılamayacağını) ihtar etti. Bu anda mühim olan husus, muharebeye devam edemeyecek olan efradı muharebe hattından uzaklaştırarak, takviye kıtaatına yer açmak idi.

Mülâzımsani Şükrü Efendi başını geriye çevirdiği zaman manganın (1) hendekte bulunan istinadın sağ ce-nahından ayrılarak koşar adımla kendi takımına doğru ilerlediğini gördü ve takımına: "Takviye geliyor!" ihbarında bulundu. Efradın kemal-i dikkatle nişan aldıkları ve tüfeği doldurmakta ve nişan vaziyetine getirmekteki süratle ateşin süratini tezyidettikleri tamamıyla görülebiliyordu. Vasıl olan istinada tekrar tekrar bağırarak suretiyle nişangâh bildirildi. Hemen bunu müteakip idi ki düşman tarafının dahi istinatlarını celbettiği görüldü. (2). Birdenbire, avcılar bu yeni düşmanın teşkil ettiği gayet mer'i hedeften istifade ve kendiliklerinden ateşi tezyit (200) ettiler ki hareketlerinden dolayı müdirin mazhar-ı takdiri oldular.

Bu mevkiide ateş tefevvukunu istihsale muvaffak olabilmek çok zamana tevakkuf etti. (1) Nihayet Mülâzımsani Cevat Efendi avcı hattını mütebaki (geriye kalan) 4 mangasile takviye etti ve kendisi de İkinci Takıma (mutasavver) gitti. Daha evvelce Mülâzımsani Dördüncü Bölüğün (mefruz) büyük caddenin garp kenarı boyunca, takımları manga kolu nizamında olarak müteakiben tepeyi geçtiklerinden ve çam H ormanının gerisine müvasalat eylediklerinden müdiri haberdar etti.

Bunun üzerine Mülâzımsani Şükrü Efendiye atideki haberi gönderdi: bizim tarafta bütün imtidadınca kesif bir büyük avcı hattı teşekkül etti. Düşman üzerine müessir (etkili) bir ateş icra ediyor ve büyük bir kavside üzerinde düşman mevkiini çeviriyor. Bu hat bizim işgal ettiğimiz sırtı takibetmek üzere sağ cenahile (Doğanca)'nın canup kenarına istinadediyor (dayanıyor) gibi görünüyor. (Krokiye bakın)

Bu esnada düşman tarafında zayıata delâlet eden flamalar görüldü. Mülâzımsani Şükrü Efendi ileri yeni bir sıçrama yaptırmak üzere iken Mülâzımsani Adil Efendi'den malûmat-ı atiyeyi aldı:

"Açılmış olan Dördüncü Bölük koşar adımla üzerinde küçük çam ormanı bulunan sırtın ilerisine yürüyor."

Bunun üzerine Mülâzımsani Şükrü Efendi kendi avcılarının kendiliklerinden şiddetli ateş icra eylemeleri için takviye gelmekte olduğunu ihbar etti. Lakin müdir: "4. Bölük (mefruz) gerimizdeki Hendek'e vasıl oldu. Orada da birkaç mangasını sizin ateş hattınıza gönderdi" ihtarında bulunduğu için Mülâzımsani Şükrü Efendi yeniden ileri yürüyüşe başlattı. Bu yürüyüş kısa ve gayr-i muntazam sıçrayışlarla icra edildi. Gidilecek ve Hendek'in istikameti evvelce işgal edilen cepheye nisbetle mail bulunduğundan mezkur Hendek'e vasıl olmak için birinci nısıf takımın katedeceği mesafe ikinci nısıf takımdan ziyade idi. Mezkur nısıf takımın hareketinde adem-i katiyet ve bazı gevşeklikler görüldü. Bu bir hata idi ki, derakap (hemen arkasından) müdir kemal-i ciddiyetle hatay-ı mezkuru refetti.

Bir defa bu geniş hendeğin bahsettiği mükemmel sütrenin taht-ı mahfuziyetine (gizlenme yerine) girilince takım aynı hedef üzerine 400 nişangâhı ile mail ateş (yakın ateş) tevcih etti.

Lakin bu esnada, düşman, zayıatı gösteren flamaları geri çekti. Düşman avcı hattında artık zayıat görülmüyordu. Bunun üzerine müdir, Mülâzımsani Şükrü Efendiye: "Buraya kadar gelmek için külliyyeti zayıata uğradınız, şimdi düşman ateşi hemen sizin ateşinize muadildir (eşittir)" dedi.

Mülâzımsani Şükrü Efendi, pek yüksek sesle atideki kumandaları verdi:

- Doğru nişan alalım!

- Mangabaşılar, mesafe muhamminleri (ölçenler) ateşe iştirak edin!

Aynı zamanda istinatların gelip gelmediğini anlamak için geriye bakmaktan kendini menedemedi. O zaman, Mülâzımsani Adil Efendi 4. Bölük mütebakisinin, Taburun (mefruz) muharebe hattını takviyeye gideceğini kendisine bildirdi.

Müdir atideki ihtarda bulundu: "Biraz geç gönderilmiş istinat, külliyyetli zayıata uğradıktan sonra muharebe hattına vasıl oluyor. Şimdi avcı hattı şüpheli bir vaziyette bulunuyor. Mamafih sebat (direniyor) ediyor. Yeni kuvvetler ve yeni cephanenin vürudu (yetişmesi) yavaş yavaş muharebe muvazeneti (dengesini) tesis ve kıta itminanını (güvenini) iade etti. Bu sırada küçük çam ormanı istikametinden top sadaları iştiliyor:

Bataryalarımızdan birkaçı muhaciminin kuvvet-i maneviyesini artırmak için oraya atılmışlardı. (331) Aleyhine hücum icra edilen düşman hattından yeniden zayıatı gösteren birkaç flama zuhur etti. Ateşleri de tamamıyla kesilmiş gibi görünüyordu. Mülâzımsani Şükrü Efendi hücumu kalkacağını işaretle geriye haber vermişti. (12) lakin bu esnada daha şark tarafa icra edilen endahlar (atışlar) nazar-ı dikkatini celbetti. Yeni düşman kıtaatının (birkaç kişi ile kırmızı flama (1) cepheleri şimale olmak üzere (Karaorman) (Krokide 'L') çayırlığında nihayet bulan sırtlar üzerinde yayıldığını gördü. Müdir bu hususa dai (neden olanlara) rizahat-ı atiyeyi verdi: "Solumuzda bulunan, Birinci Taburun (mefruz) hücumu düşmanın taze kıtaatı tarafından tevkif edildi..."

kitap

Bunun üzerine Mülâzımsani Şükrü Efendi müteakiben atideki kumandaları verdi:

- Birinci nısıf takım, ateş kes!

Bu kumanda tek mil mangabaşılar tarafından tekrar edilerek icra edildikten sonra: Önümüzdeki sırt üzerinde bulunan avcılar! Nişangâh 400! Avcı ateş! (1).

Müdür emin oldu ki, efrat, yeni hedef üzerine sıhhatle nişan alıyor ve nişangâhları doğru tanzim ediyorlar.

Yeni düşman geri döndü ve derakap gözden kayboldu. Lakin bu esnada, Mülâzımsani Şükrü Efendi'nin

sağında bulunan (mutasavver) 1. Bölük T tepesini zaptetmek üzere mezkur tepe istikametinde yürüyordu.

Fakat mezkur bölüğün evvelce işgal etmekte bulunduğu hendeğin istikameti, aleyhine yürüdüğü hedefe

nazaran mail olduğu için ileri yürüyüş esnasında Mülâzımsani Şükrü Efendi'nin avcılarının önünü kapadı.

(Krokiye bakın).

Mülâzımsani Şükrü Efendi de 2. bölüğün birinci (ve mutasavver) ikinci takımlarıyla 1. Bölüğü takibetti. Badehu ileri yürüyüş esnasında efradını topladı ve onlara süngü takmayı taklideylemelerini emretti ve hücum için silah indirtti. Lakin, düşman mevziine 60 metre yaklaştıkları zaman yeniden ateşe maruz kaldılar. (2) Mülâzımsani Şükrü Efendi:

- Hemen hücum!

Emrini verdi ve 1. Bölüğü (mutasavver) dahi kendisine tabi kılarak Allah Allah sadalarıyla düşman üzerine atıldı. Ve tepeyi zaptetti.

Burada talim hitam buldu. Manevra icra eden takım silah çattı ve sıralardan çıktı. zâbitan ve küçük zâbitan tenkidi dinlemek üzere toplandılar.

TALİM HAKKINDA MÜDİR'İN TENKIDATI

Takımın, (Rahmanlı)'nın cenubunda bulunduğu ilk mevki ile aldığı ilk ateş mevzii arasındaki sırt (üzerinde küçük çam ormanı bulunan sırt) 2200-2500 metre mesafede bulunan düşman topçusu tarafından doğrudan doğruya dögülüyordu. Mezkûr sırtı kesif bir avcı hattıyla geçmek müdebbirane (düşünceli) bir hareket olmazdı.

Hususile mezkûr tepenin cenup mailisine (yamacına) geçildiği zaman düşman piyadesinin de ateş mıntikasına girildiği için tehlike pek ziyade idi. Kesif avcı hattı, cüz'i muvaffakiyetle olsun düşman ateşine cevap vermeye muktedir olamaksızın zayıya düşer olur (uğrar).

Bu cihetle Takım Kumandanı pek doğru olarak mezkûr tehlikeli mıntıkayı yekdiğerini uzak mesafeden takibeden zayıf avcı hattı ile geçmeye karar verdi. (162) Bundan sonra da, vakitsiz bila lüzum takımın karışmasına meydan bırakmamak için nısıf takımlarını sağ ve sol cenahları sıkıştırmağı nazarı dikkate almakta Takım Kumandanı haklı idi. Lakin bu hususun icrasına ahvalin (koşulların) müsaade edip etmeyeceği bilinmediği zaman buna dair emrin evvelce verilmeyip tehir edilmesi müreccahtır (tercihtir). Bundan başka, bidayet-i harekette takım yürüyüş istikametini doğru almalı ve cephesini muvafık tevcih etmelidir (uygun yöneltmelidir).

Vakıa Takım Kumandanı, açılma hareketine başlanılan mahalden kendisine yürüyüş istikameti olarak tayin edilen küçük çam ormanını, daha henüz sırtta iken göremezdi. Lakin mezkûr tarassut (adı geçen gözleme) noktasını terk etmeden evvel hareket istikamet-i umumiyesi üzerinde, mesela büyük caddenin tarafeynindeki (iki tarafındaki) ağaçlardan bir büyük ağaç gibi uzaktan kolaylıkla tefrik edilen mutavassıt (orta) bir nokta bulabilirdi.

Takımını yaymadan evvel cepheyi tamamıyla bu yeni noktaya göre almalıydı ve ancak bundan sonra takımını yaymalıydı. Bu suretle, yaysaydı; hissolunduğu anda icrasına imkân verilmeyecek olan bu yan yürüyüşten ve tebdil-i istikametten (değişik yönden) içtinabetmiş (çekinmiş) olurdu.

Teşekkür olunur ki, düşman topçu bunu yapmadı. Bunu telafi için biraz sonra düşman piyadesi muhaciminin takriben kendisinden 1300 metre mesafede bulunan ikinci zayıf hattını ateş altına aldı. Bu ateşin tesiri pek az olabilirdi. Bu hale karşı Mehmed Çavuş'un, cesaretine hâlel getirmeyip ileri yürümeye devam edişi doğrudur. Muharebede böyle bais-i tereddüt (tereddüt konusu) olabilecek anlar, efradın son derece terbiye ve intizamını ve küçük zâbitanın sıkı bir nezaretini icabettirir. Bu husus, nazar-ı dikkatten kaybedilmemek iktiza eden (gereken) bir noktadır.

Birinci nısıf takım (Hasan Çavuş) düşman ateşine doğrudan doğruya cevap vermemekte ve mestur (gizli) kalmakta pek doğru hareket etti. Takım Kumandanı'nın ateşe kesif avcı hattı ile başlamaya dikkat etmesi tamamıyla musiptir. Lakin bu tasavvurunu mevki-i icraya (uygulama alanına) koymak için, yeni tertibatı alıncaya kadar takımının yanında kalması daha muvafık (uygun) olurdu. Bu sıradaki bir küçük zâbiti muhamminlerle beraber küçük çam ormanına göndermek kâfi idi. Yanında mevcut bulunduğu takdirde bu küçük zâbite bir (telemetre) dahi verebilirdi.

Düşman topçusu, düşman piyadesini ateş altına almaktan bizim topçumuzu menedemezdi. Bu cihetle düşman piyadesi bu sırada kendini gizlemek tedbirinde bulundu. Bu vaziyet karşısında piyademiz hemen ileri yürüyüşe geçmekte tereddüt edemezdi. Düşmanı, tekrar mevziini işgal edip topçumuzun ateşine maruz kalmaya mecbur etmek lazımdı. İşte bu iki sınıfın, harpte lazım olan ittihad-ı hareketine (birleşik hareketine) bir misal...

Bizim kesif avcı hattımız mahfuz bulunduğu düz vadiden ilerlemeye teşebbüs ettiği zaman düşman

kitap

piyadesinin ateşine hedef oluyordu. Mülazimsani Şükrü Efendi pek doğru olarak bulunulan yerde kalmaya karar verdi. Şükrü Efendi (Hizmet-i Seferiyenin 263. maddesini) derhatır etti: "Tamamiyle mestur olan bir piyadenin ateşi altında açıktan hareket eden avcı hatları 1000 metreden itibaren mühim zayiata düçar olurlar." Tekmil düşman topçusunu lüzumu derecede işgal etmiş bulunan (329) topçumuzun, düşman piyade mevziine de "faraziyata göre pek geniş" tamamiyle ateşi altında bulundurabilecek bir halde olup olmadığı meşkül (kuşku) idi. Bundan dolayı düşmana karşı beraber harbetmek için bu iki sınıfın yekdiğerine muaveneti (yardımı) icabediyordu. (260)

Mülazimsani Şükrü Efendi bu ilk ateş mevziinde pek çok gecikme istemediği için takdir olunur. Yalnız baş hedefi gösteren bir düşman karşısında, mezkûr düşmana yaklaştırmaya gayret etmedikçe, hakikaten kati netayiç (kesin sonuç) istihsal olunabileceğini hatırına bile getiremezdi.

Bu andan itibaren araziye tamamiyle uygun olarak yapılan sıçrayışlar kavaid-i asliyey-i (asıl kurallara) umumiyeye tevfiikan icra edildi.

Hiçbir kaide-i layetegayyer (değişmez kural) yoktur ki, bu sıçrayışların icrasındaki tafsilatı tahdidetsin. Bu sebeplerdir ki, ileri yürüyüş; kıtanın kuvveti, yekdiğerini müteakip alınan nizam ve sıçrayışların uzunluğu suret-katiyede mütebeddildir (değişiktir.) Lakin her türlü ahvalde, her kısmının; sıçrayışını mümkün olduğu kadar bütün şiddet ve faaliyetle icra etmesi ehemmiyetlidir." Esas olan, hep beraber çabuk kalkmak ve kemal-i şiddet ve süratle ileri atılmaktır." (188) Efrat bu hareketi adeta sevk-i tabii ile icra etmelidirler.

İşgal edilebilmek için düşmana ateşce tefevvuku (üstünlük) icabettiren mevazı (yerleri) düşmandan (700) metre mesafede bulunan sırt ile düşmanın cephesine mail bulunan hendek idi. Mezkur muvazi tanındı ve hüs-n-ü suretle kullanıldı. Hakikatte, bu mevaziin birincisinde muharebe ihtimalki saatlerce devam ederdi. Zira açıktan "kısa mesafata" geçmeğe kalkışmadan evvel düşmanın mukavemetini kesretmek (kırmak) zaruridir. Tefevvuk-i ateş'in (ateş üstünlüğünün) istihsal edildiği kati bir surette anlaşıldı. Mülazimsani Şükrü Efendi ileri yürüyüşe devam etmek için bundan istifade etti. Lakin bu esnada ahval-i makûsenin (kötü durumun) zuhuru sebebiyle mail hendekte yeniden tevakkuf etti. Muharebede dahi bu gibi ahval-i makûsenin zuhuruna intizar ve mehaliki kemal-i sükûnetle iktiham etmek (hücum etme) daima icabedecektir.

Birinci kat, her hale karşı muhafaza-i mevki etmek için bilhassa mukavemet-i lâzımede bulunmalı ve geride bulunan cüzütam kumandanları da daima müteyakkız (uyanık) bulunup zaman-ı lâzımında işe karışmalıdırlar.

Vakıa, buraya kadar, hedefimizi teşkil eden düşman mevziine yaklaşılmıştı ve hücum etmek ânı da vurudemiş (gelmiş) gibiydi. Lâkin sol cenahımızın taarruzu, düşmanın sağ cenahını takviyeye gelen taze kıtaat tarafından tamamiyle hükümsüz bırakıldı. Bu hale karşı Mülâzimsani Şükrü Efendi hücumla kalkmalı mı; yoksa mücavir bölüklere muavenet eylemekle iktifa mı etmeli?

Kendisine öyle bir fırsat düşmüştür ki, onu kaçırmak pek beyhude olurdu: Filhakika düşmanın meydana çıkan ve kendisine hemen yanını arzeden avcıları üzerine, kısa mesafede devamlı ateş etmekte pek isabet etti. Bu suretle mezkûr düşman az zamanda muharebeden hariç kılınabilirdi.

Bundan sonra muharebenin son safhası; tepenin zabtı gelir. 1 inci Bölükten evvel geçen 2 inci Bölüğün önünü Birinci Bölük kapadığı için mezkûr bölük ikinci hatta kalmağa mecbur oldu ve yürüyüş esnasında toplandı.

Lâkin, bu sırada dahi yeni bir hadise vukua geldi. Terkedilmiş olduğu zannolunan mevziden birkaç el endaht (atış) icra edildi. Böyle nagehani (ansızın) bir ateş hakikatte tamamiyle faidebahş (yararlı) olabilir. Hatta muharebenin bu safhasında düşmanın; tezyid-i mukavemete tahsis edilen (direnişi artıran) taze ihtiyat kıtaatını hatta sokması da vâki olabilir. Bununla beraber burada bilâ ifate-i zaman yani tebdil-i nizam etmeksizin mevzie yanaşmak münasip idi.

Kezalik sürat-i mümkün ile tepeyi kazanmak ve ancak badehu (bundan sonra), yerin darlığından dolayı takip ateşine iştirak edemeyecek cüzütamlar varsa onları toplamak lazımdı.

Bundan başka, düşmana bu derece yakın mesafeye kadar sokulduktan sonra Mülâzimsani Şükrü Efendinin hâlâ mukavemet edecek gibi görünen düşman üzerine süngü ile katiyen atılmağa karar vermesi pek doğrudur.

Hülâsa; Takım hem şiddetle ve hem de tedbirle sevkolundu ve kıta, muharebe noktainazarından pek iyi bir talim ve terbiye eseri gösterdi.

Bu tenkidden sonra kıta kışlaya götürüldü.

MÜTALÂAT - (2)

Talime başlamadan evvel, müdir, Mülâzimsani Şükrü Efendinin tamamile anlaması lazım olan vaziyet-i umumiyeyi ona mümkün olduğu kadar basit ve muhtasar (kısa) olarak anlatmağa gayret etti.

Bu kısa izahat kâfi olduğu gibi, o kadar sade idi ki, vaziyeti tasavvur etmek için pek ziyade itab-ı zihne (zihin yorgunluğuna) hacet yoktu.

Müdür, icabeden bilcümle malûmatı ameliyatın kesbedeceği suretlere göre bilâhare sırası geldikçe verecekti. Şüphesiz evvelden kabataslak olarak büyük cüzütamın (ameliyatta mefruz idi.) tâbiye vaziyetini zihninde takarrur ettirmiş ve muharebenin büyük hatlarını hakiki olarak büyüdüğü gibi zihninde çizmişti.

Her şeyden evvel bu suretle ameliyatın heyet-i umumiyesinin bir tablosunu tecessüm (canlandırması)

kitap

ettirmek mühimdir; Talimin gaye-i maksadını teşkil edecek olan hususi ameliyatı ancak bu sayede hakikate mutabık bir surette en iyi tasvire muvaffak olunur. Bununla beraber meseleyi hal edene vaziyetin pek mükemmel bir suretini bildirmek zait ve belki tasavvur edilen maksada muğir olur. Muharebede takım Kumandanı Başkumandanın tasavvurat ve planlarına ancak nediren kesb-i vukuf eder. Mahdut kadro talimlerinde, meseleyi o kadar asde ve o derece muhtasar tertip edecektir ki, teknil vazifedarana, hatta efrada bile, esnayı ameliyatta meseleyi anlatmak mümkün olabilsin. Müdür, meseleyi anlatmak için yalnız zâbitanla küçük zâbitanı veyahut sırf zâbitanı toplarsa müfreze Kumandanı, efradın talimi istifadeli bir surette takibedebilmeleri için meselenin en ziyade bilmeleri iktiza eden cihetlerini, bilâhara onlara anlatmalıdır. Bu hususta meselenin esasını söylemek kafidir. Daha fazla söylenirse hatadır.

İştigal ettiğimiz meseleye göre vaziyeti hemen âtîde olduğu gibi bildirmek kâfi idi:

"2 inci Bölüğün Birinci Takımını teşkil ediyoruz. Bölük buradadır.

3 üncü Bölük yanımızda büyük caddenin diğer tarafındadır. 1 inci Bölük daha ileride cadde üzerindeki çiftliktedir. 4 üncü Bölük gerimizde köy içindedir. Buradan 2 kilometre uzakta, şu istikamette (göstererek) düşmanın piyade ve topçusu bulunuyor."

Talim başlamadan evvel, müdir, vazifedarana diğer bazı malûmat verdi: Bilhassa düşmanın nasıl gösterileceğini ve muhtelif flamaların nelere delâlet ettiğini onlara izah etti.

Müdür, kıta âmirleriyle efradın, icra edilecek ameliyat hakkındaki bir fikir edinmeleri talep olununca, bu izahat-ı ibtidaiyeyi (ilk açıklamayı) elzem (çok gerekli) addediyordu. Bundan başka düşman kıtaatı hakkında verilen işaretler üzerine vaki olacak ihbaratta "birkaç avcı" yahut "kırmızı flamalar" zikrolunmayıp belki, bilakis görülen işaretlerin delâlet eylediği hakiki kuvvetler ve mesela düşmanın ilerleyen bir avcı hattı veyahut bölükleri zikrolunmak mühimdir. Hülâsa verilen malûmatın mutabık-ı hakikat (gereğe uygun) olması lazımdır ki, bu cihetler nazar-ı dikkate alınmalıdır.

Hakiki bir vaziyet tasvir edebilmek, yani muharebede olduğu gibi tecessüm ettirmek (canlandırmak) için müdir, manevra icra edecek takımın mensup olduğu bölüğü, itibari olarak, kumandasını daruhte etti (üzerine aldı) ve bu suretle Mülâzimsani Şükrü Efendinin, emirlerin alınmasının ve raporların gönderilmesinin muharebede olduğu gibi olmasına dikkati celbedilmiş (dikkati çekilmiş) oldu.

Madunların muharebede alacakları emirler gibi, pek muhtasar emirleri sıhhat ve süratle ihata etmeyi ve böyle emirleri vermeyi öğrenmeleri ve gördükleri vukuat-ı mühimme hakkında en yakın âmirlerini derhal haberdar etmeye de alışmaları lazımdır.

Ameliyat esnasında müdir, bütün vaktini Mülâzim Şükrü Efendinin ifa edeceği vezâifeye hasretti ve kendini tamamile bu noktaya hasredebilmek için her iki taraftaki mutasavver veyahut mefruz kıtaatla iştigal etmek üzere birkaç zâbiti refakatine aldı. Bir zâbit suret-i mahsusada (özel olarak), müdirle beraber taşınan telemetre vasıtasıyla mesafeleri ölçmeğe; diğer bir zâbit de mutasavver düşman tarafından -ita olunan talimat mucibince- verilen işaretleri görmeye tayin edildi. Manevra'da seyirci olmaktan başka bir vazifesi bulunmayan zâbitana herhangi bir vazife vermek muhtelif nikat-ı nazardan (görüş noktalarından) faydalıdır.

Müdür, mutasavver düşman kumandanına işaret vasıtasıyla emirlerini tebliğ etmek için âtîde olduğu gibi bir takım basit işaretlerin (12) istimalini kararlaştırmıştı:

VVV - Birkaç avcı göstermek için

GGG - Piyade mevziinin tamamıyla işgal edildiği

BBB - Topçuyu göstermek için (bataryaları)

YYY - Hedefin cesametini tezyidetmek (arttırmak) ve onu daha yüksek göstermek için.

KKK - Hedefin cesametini tenkisetmek (azaltmak) ve onu daha alçak göstermek için.

TTT - Ateş ettirmek için.

SSS - Takviye celbetmek için."

Zayıata delâlet eden flamaları göstermek: D (D Sı, D M, D L) (Sağda, merkezde, solda) N N N yukarıda (V, G, B D) ile irae edilen flamaları ahvale göre gizletmek için

Ke Ke Ke - Kıta Kumandanları müdirin yanına.

Kıtaatı irae etmek için kullanılıp adedii bilitizam mahdut olan flamalar ve efrat seyirci bulunanlara olduğu gibi müfreze Kumandanına da kâfi derecede vazih ve muharebeye mutabık bir suret ihtar edemez. Bu noksanı telafi için, müdir manevranın icrası esnasında her iki tarafın gösterilmemiş ve fakat bununla beraber malum olması muvafık olan kıtaatı hakkında bazı malûmat-ı mütemmimime (tamamlayıcı bilgi) vererek vaziyeti katileştirmeğe mecbur oldu.

Düşmanın tefevvuk-u ateşinden (üstün ateşinden) veyahut bizzat zayıat-ı külliyyeye dıçar olmaktan naşi (ötürü) olan heyecanlar ki, muharebede pek büyük tesir icra eden müessirat-ı maneviyedir, onları da muhtasar (kısa) ihtararla nazarı dikkate aldırılmayı hassatan unutmadı.

Müdirin gerek doğrudan doğruya şifahen bazı malûmat itası (vermesi) ve gerek mutasavver kıtaatın bazı manevra icrasını bildirmesi suretile, tatbikat esnasında, vâki olan her müdahalesi cüzütam âmirlerinin kuvve-i müdrikelerini (anlayış güçlerini) istimal ettirmek esasına müstenit (dayanır) idi ve madununun sadece

kitap

nazarıdkkatini celbetmeyi veyahut dikkat ettiğini göstermesini müradettiği bazı defalar dahi daima onlara kendiliklerinden hareket ve bir karar ittihat etmelerini istilzam edecek (gerektirecek) fırsatlar hazırlamağa çalışıyordu. Bilhassa bu neticenin istihsalini temin etmek kendisine pek ehemmiyetli görünüyordu. En son muharebatın verdiği gayr-i kaabil-i tenkid derslerden istintaç (sonuç) olunuyor, ki uzun menzilli ve dumansız barutlu tüfeklerin istimali neticesi olarak düşmanın araziden istifade etmek hususundaki maharetinden dolayı zaman müsait oldukça piyade zâbit keşif kolları ve aynı zamanda hayvana rakip piyade zâbitanile muharebe meydanını taharri ettirmek (araştırmak) mecburiyeti hasıl olacaktır.

Düşmanın nagehani (ani) ateşlerinden kendimizi vikaye etmek (korumak), düşman avcılarının mevziini; bizim tarafımızdan işgal olunacak mevzai ve taarruzumuz esnasında takibedeceğimiz yolları bize bildirmek hususunda mezkûr keşif kollarının hassaten faal davranmaları elzemdir.

Bu misillu vezaifin (benzer görevin) muvaffakiyetle ifası, esasen vakt-i hizada hazırlanmış olmağa mutavakkıftır. Bu nokta-i nazardan zâbitan ve küçük zâbitanın sureti mahsusada talim ve terbiye görmüş olmaları lazımdır. Bu maksatla yapılacak talimlerde düşman mevzii mümkün olduğu kadar hakikatte olduğu gibi gösterilmeli ve tedbirsizliği görülen keşif kolları üzerine ateş edilmelidir. Müdür ameliyatın sureti icrasını yakından tetkik etmeli ve isbat-ı maharet edemiyen keşif kollarını takdir etmemelidir. Ekseri ahvalde pek büyük bir maharetle araziden istifade etmeyi bilmeyen ve dürbününü güzel kullanamayan, bilhassa sarsılmaz bir metanete malik bulunmayan keşif kolları, vazifelerini ifaya muktedir olamazlar.

Düşman mevzii tamamilen tanınmadıkça ve cephesiyle imtidadı taayyün etmedikçe (uzun süre ortaya çıkmadıkça) muhacim taraf sık avcı hattında ilerlemeyi hatırına bile getiremez. Sık avcı hattı nizamı kolay tebdil edilemediği (değiştirilemediği) için sevk-u idaresinde hasıl olacak bilcümle hataların taarruz esnasında tadil ve telâfisine muvaffak olamaz. Böyle sık avcı hatları bağdeten (kötü) ve yanlış bir cephe ile düşmanın müessir ateşine tutulursa fevkalâde çok telefata verir.

Düşman, keşşaflarımızı keşif icrasından, bilhassa kendi ilerisine sürdüğü küçük kıtaat vasıtasile, menettiği taktirde ayrı ayrı ve müstakil mangalarla ileri yürüyerek, düşman mevzii tanınmadıkça avcılarımız mezkûr mevzie takarrub edemezler (yanaşamazlar). (344).

Bu tarz-ı hareket, hakikatte, pek çok mahaziri cami'dir (sakıncanın toplamıdır).

Biraz zayıf olan mezkûr hatları düşmanın müessir ateşine hedef oldukları zaman takviye etmek mecburiyeti vardır. Kendi ateşleri ise müşkilâta uğratılacağı gibi, az çok taahhur da edecektir.

Bundan başka bazan düşmanın bize karşı koyacağı kuvvetten daha zayıf bir kuvvetle muharebe etmeye mecbur olunur. O halde, böyle bir usul-i taarruzu her hal için kabul etmek arzu edilir bir şey değildir. Bununla beraber suret-i tatbik ve istimalini evvelce görmek ve binaenaleyh bu hususu da talim etmek iktiza eder. İştigal ettiğimiz misalde, faraziyata nazaran; muhacim tarafın keşşafı düşman mevziini keşfe muvaffak oldular. Bir defa vasatî mesafeler mıntikasına girildi mi ondan sonra doğrudan doğruya kuvvetli avcı hatlarıyla muharebeye girişebilir.

Muharebe talimlerinde her şeyden evvel, nazar-ı dikkate alınacak cihet, avcı muharebesinin sevk-u idaresidir. Muhtelif vaziyetlerde avcı hatlarının teşkili ve onları hareket ettirmek, hususiyle dağınık nizamda ateşin idaresine ehemmiyet vermek, takviye kıtaatını avcı hatları gerisinde sevk ve tahrik etmek; zâbitanı muharebe nokta-i nazarından yetiştirmek için icra edilecek talimlerin en mühim silsile-i safematını teşkil etmelidir. Her manevra bu gibi tedrisata esas olmalıdır.

Müdür, istimal olunacak vesaitin intihabında kıta kumandanını tamamiyle serbest bırakmalıdır ve talimi o suretle idare etmelidir ki, mezkûr kıta kumandanı muhtelif kararlardan birini ihtiyar etmeğe mecbur kalsın. Ve manevra bu suretle idare olunursa ancak istifadeli olur.

Bu nevi talim ve tatbikatlarda, usule müteallik talimlerden hasıl olmuş bulunan terakkî ile iktifa edilerek, kumandan yavaş yavaş daha büyük müşkilât karşısında (zorluk) bulundurulmak suretiyle daima tedrici bir usul-u muntazam takibedilmelidir. Takım kumandanı olan bilcümle genç zâbitanın talim ve tedrisinde ise alınacak tertibatın tetkiki bu talimlerin esasını teşkil etmeli ve onlara verilecek vezaif pek sade olmalıdır. Manevrada edinilecek malûmat nihayette bir tenkid ile hülâsa edilmelidir. Lâkin müdir, harekâta gördüğü bilcümle kusurların ihtarını nihayete bırakamaz. Bilâkis esna-yı ameliyatta, müstahak olanları takdir ve tekdîr etmekte tereddüt etmemelidir.

Efratta adem-i intizam görüldüğü vakit derakap (hemen) müdahale etmelidir.

Seferber mevcudundaki cüzütamlarla manevra yapıldığı zaman pek kolaylıkla nizam ve intizamda bazı müsamahalarda bulunulduğu muhik (yerinde) görülür; çünkü efrat her vakit olduğu gibi sıkı bir nezaret altında bulduklarını hissetmezler. Bu türlü gevşekliklerin kâffesi kemal-i şiddetle bertaraf edilmelidir.

Müdür, görebileceği büyük tâbiye hatalarını hemen o anda tashih etmelidir. Çünkü, edilen hatanın tashihile (düzeltilemesiyle) verilecek ders, elbette zaman geçtikten sonra verilecek dersten daha müessirdir (etkilidir). Mahdut kadro manevraları, teferruatı esaslı bir suretle mütalâa etmeğe müsaittir. Bu hususta sarf olunacak zaman da hiç bir vakitte zayi olmuş değildir. Muvaffak olunamayan bir harekete derhal tekrar başlatmak ve bir mevziin ilk suret-i işgali şayan-ı memnuniyet olmadığı zaman mezkûr mevzie tekrar hareket ettirmekten zarar hasıl olmaz.

Lâkin bu usul-i talim müdirin tatbikatta doğru ve makul bir haddi muhafaza etmeyi bilmesiyle ancak pek faydalı olabilir. Çünkü işi icra edenleri aynı şeyi müteaddit defa tekrara mecbur etmek, onların istifadesini

kitap

tenkis etmek ve dikkatlerini gevşetmek tehlikesini tevli deder (doğurur).

Bundan başka, esanay-ı ameliyatta fırsat düştükçe, müdirin izhar-ı memnuniyet eylemesi (memnun olduğunu belirtmesi) mucib-i hoşnudî olur. Yerinde sarfolunan bazı takdirat, zâbitan ve efradı teşvikte haiz-i tesirdir. Bu tedbirden istiğna edilmemelidir (çekinilmelidir). Fakat hadd-i itidali de geçmemelidir. Zira daima tekrar edilen methiyeler pek çabuk bütün tesirlerini kaybeder. Bundan başka her türlü ahvalde muhafazasına gayret etmeye mecbur olduğumuz Talimname ahkâm-ı ciddiyesine de muhalif hareket edilmiş olur.

Derakap (hemen arkasından) söylenilmesine lüzum olmayan mütalâatın talimin nihayetine bırakılması müraccahtır. Tatbikatın cereyanı esnasında müdahaleden içtinaden tenkidat nadiren olmalıdır. Lüzum-u kati olmadıkça müdahale etmek, iş görenleri tahrik ve teşvik değil bilakis, onları dikkatsizliğe ve bataete (ağır davranmaya) sevkeder.

Son tenkide ait bilcümle mevad (madde) için bu bapta diğer bir eserde (1) söylenen hususata müracaat olunabilir. Tenkidin muhtasar olması ve mevzuubahs edilecek nikatın (noktanın) intihabı hakkında mezkûr esere müracaat, hassaten tevsîye olunur.

Burada olduğu gibi icra olunan talimlerden maksat zâbitanımızı daha büyük kıtaat dahilinde hareket eden cüzütamların muharebesi noktainazarından yetiştirmek olduğu zaman; mezkûr tenkid şayanı dikkat olan âtideki sualleri de tetkik edecek surette olmalıdır:

- 1- Kıta kumandanı, dahilinde bulunduğu kıtaya yahut kıtasının ilerisinde veya gerisinde bulunan kıtaata nazaran kıtasının vaziyetini sahil (açık) olarak ihata etti mi (anladı mı) ve icabeden tertibatı aldı mı?
 - 2- Muharebe esnasında kendi harekâtını mucavir kıtaatın ve hin-i hacette (gerektiği zaman) topçunun harekâtıyla irtibatta bulunduracak tedabire (çarelere) tevesül etti mi?
 - 3- Kendisine bahşolunan istiklâliyeti suiistimal etmeksizin, icabında kendiliğinden hareket etti mi ve taarruz esnasında ileriden arazi kazanmak için sebatkârane bir sây (çaba) gösterdi mi?
 - 4- Ameliyat biter bitmez, takımile beraber mensup olduğu cüzütam'a iltihak etmeğe ve asıl kumandanı kim ise onun taht-ı emrine girmeğe dikkat etti mi?
 - 5- Düşmanı münasip surette ve doğru olarak tarassud etti mi ve raporları zaman-ı lâzımında vasıl oldu mu?
- Son tenkide evvelce talim esnasında ihtar edilen hataların tekrar zikrinden sarfınazar edilmek evlâdır (uygundur).

FİHRİST

MUKADDİME

Madunlarımızı bir cüzütamın kendinden büyük cüzütamlar dahilinde muharebesi noktainazarından yetiştirmek.

Bu talim ve terbiye noktainazarından sonbahar manevralarından istifade aynı maksada vusul için diğer talimlerin lüzumu.

Talimlerin seferber mevcudunda cüzütamlarla icrasındaki ehemmiyet.

Muharebe talimlerinin ihzar ve icrasından gayr-i kaabil-i içtinap müşkilât; bu eserde takıbolunan maksat ve usul.

MİSAL

Talime hazırlık. Talim meydanına gitmek için icra olunan yürüyüş.

Mütalaat - 1. Arazi-i muhtelif üzerinde tatbikat icrasında sonbahar avahirile kış mevsiminin fevaidi (faydaları). Cephane tedarik ve istimali.

Göz alıştırmak. Düşman ve dost kıtaatı tasvir için kullanılan vesait.

Mütasavver düşman kumandanlığı

Asıl talimden evvel ve sonra icra olunan yürüyüşler. Muharebe taliminin icrası.

Müdür tarafından talimin tenkidi.

Mütalaat - 2. Farzolunan vaziyet-i umumiye.

Talim başlamadan evvel müdür tarafından verilen sair malûmat. Müdür yanında toplanmak.

Müdirle mütasavver düşman arasında temin-i muhabere için işaret istimali.

Talim esnasında müdirin müdahalesi. Muharebe keşif kolları.

Bir muharebenin bidayetinde alınacak muhtelif nizamlar. Talimlerin gaye-i maksadı gibi telakki edilen avcı muharebesinin sevk ve idaresi.

Talim esnasında edilen takdir ve tevbih (tekdir).

Son tenkid.

Yeni Tâbiye ve Seferiye Külliyyatı Adet 5

BÖLÜĞÜN MUHAREBE TALİMİ

Müellefi: Mütercimi:
Berlin Darülfünun-u askerisi Erkânıharbiye Kolağalarından
Kadim Müdürlerinden M. KEMAL
General Litzmann

Bir adet krokiyi hâvidir

Tâbi ve Nâşiri
İBRAHİM HİLMİ
Kütüthane-i İslâm ve Askeri

Kitaphane-i Askeri-İbrahim Hilmi
46-Babiâli Caddesi-46

Mahmut Bey Matbaası
1323

Kitaphane-i İslâm Askerî

Tüccar-zade İbrahim Hilmi
MİSAL

Muhtelif arazi üzerinde seferber mevcudunda bölük - Kendinden büyük cüzütam dahilinde bulunan bölüğün muharebesi.

MEVKİ-İ MESKÛN MUHAREBESİ - DÜŞMAN TOPÇUSUNA KARŞI MUHAREBE

Tabur kumandanı, 21 Teşrinevvel (Ekim) sabahı, (Koavlar) ve (Kavaklı) arasındaki arazinin; icrasına teşebbüs etmek istediği talimlere artık müsait olduğuna hükmetti. Filhakika mezkûr arazide çiğnenmesinde mahzur olan tarlalar kalmamıştı.

Binbaşı öğlen evamirinde: Mülâzimevvel Tahsin Efendinin taht-ı emrinde olmak üzere seferber mevcudunda bir bölüğün, ertesi gün sabahleyin tertip ve ihzar (hazır) edilmesini emretti.

Mezkûr bölük 22 inci günü sabahı 1,15'te, cephesi şimaligarbiye olmak üzere (Kovalar) fidanlığının garp kenarında (Krokide B) müçtemi (toplanmış) bulunacaktı.

3 küçük zâbit, 3 borazan ve 9 nefer, 3 mavi ve 3 zayıata delâlet eden flamaları hamil olarak, aynı cüzütamın diğer bölüklerini göstermek üzere manevra icra edecek olan bölüğe refakat edecekti.

5 küçük zâbit, 3 borazan, 50 nefer dahi, 3 kırmızı ve 3 zayıata delâlet eden flamaları hamil olarak, düşmanı tasvir etmek üzere sabah saat bir'e çeyrek kala (Kovalar)'ın (Doğanca) caddesi bahricinde (deniz kayısında) bulunacak ve Tabur kumandanının refakat zâbitinin taht-ı emrine girecekti.

Kıyafete, tevzi olunacak fişek miktarına ve seyirci sıfatıyla talime iştirak edecek zâbitana müteallik tenbihat dahi mezkûr emre merbut (bağlı) idi.

Yüzbaşı Bahri ve Nuri Efendiler bilâhara bölüğün kumandasını deruhte etmek üzere hazır bulunacaklardı. Manevra günü, müdir daha sabahleyin bölüğün içtima mahalline gitti ve zâbitan ve küçük zâbitanı toplayıp onlara talimin mevzuunu teşkil edecek olan âtideki meseleyi söyledi:

"Mensup olduğumuz alayın (ki daha büyük bir cüzütama mebuttur.) Birinci ve Üçüncü taburları (Doğanca)'dan (Osmaniye) üzerine yürüyen düşman kitaatıyla muharebeye tutuştu. (Kovalar)'ı elde ettik. Fakat köyden çıkmak için kitaatımız tarafından vakı' olan teşebbüsat (Doğanca)'nın cenubuşarkisine yerleşen düşman topçu ateşiyle şimdiye kadar menedildi.

kitap

Taburumuz (2 inci) diğ er bir noktada durdurulmuştu. Şimdi bu cihetle yürüyor, taburun aksam-ı mütebakiyesine tekaddüm eden 4 üncü Bölük bu mahalle vasil oldu."

Müdür, Alaya mensup bölüklerin mavi ve düşman bölüklerinin kırmızı flamalarla ve düşman bataryalarının avcı hattıyla tasvir edileceğini de ilaveten beyan ve aynı zamanda nikat-ı âtiye üzerine nazaridikkati celbetti. Hakikatte, bilfiil ittihaz olunacak olan ve fakat hazırda icrası mümkün olmayan bilcümle tedabir, talimin cereyanı esnasında beyan edileceği gibi verilen vaziyet-i umumiye'ye nazaran muhtelif kademedeki mafevklere takdime lüzum görecekları takrirleri ona isal edeceklerdi.

Müdürün emri üzerine, Mülâzimevvel Tahsin Efendi bölüğüne silah aldırttı. Ve efrada silah doldurup emniyet tetiğini çevirmelerini emretti. Bundan sonra efrada, vaziyete ve flamaların nelere delâlet ettiklerine dair, onlara lazım olacak kadar malûmat verdi.

Badehu, müdir, Tahsin Efendiye müteallik olan vazifeyi kendisine beyan etti.

"Alay kumandanı, sizi birinci hatta kullanmağa lüzum görürse doğrudan doğruya kendisinin eli altında bulunmuş olmanız için, köy dahilinde bulunan mescide kadar (1) gitmeniz hakkında emir gönderdi. Bu andan itibaren Alay Kumandanının doğrudan doğruya taht-ı emrine geçtiniz."

Tahsin Efendi, bölüğünü manga kolu ile yürüyüşe geçirdi. Köyün mezkûr noktasına vardıktan sonra, bölüğün muvasalatını Alay Kumandanına bildirmek üzere hayvanını sürüp ileri gitmek istediğini müdire haber verdi. Müdür ise Tahsin Efendiye düşündüğünü yapmağa imkân olmadığını ihtar etti: Zira, bu esnada, düşman topçusu şiddetli ateşlerini (Kovalar) üzerine tevcih ediyor ve köyün şimaligarbi methaline giden yolu tamamıyla yan ateşine alıyordu. Bu hale karşı, hayvanlı olarak mezkûr yol üzerinde harekete kalkışmak gayrimümkün olduktan başka Bölük Kumandanı meşçid'e muvasalat eder etmez yere inmeğe mecbur idi. Bu ihtar üzerine, Bölük Kumandanı, salifüzzikir (bildirilen) haberi isal etmek üzere hemen bir küçük zâbit ile bir neferi Alay Kumandanının nezdine göndereceğini müdire bildirdi. Bunlar, caddenin sağındaki bahçelerden istifadeye çalışarak gideceklerdi. Mescid'e muvasalat edilince Mülâzimevvel Tahsin Efendi bölüğünü durdurdu. Ve badehu cephesi şimale, sol cenahı yolların telâki noktasına 40 metre mesafede ve efrat "rahat dur" vaziyetinde olmak üzere safıharb nizamına koydu. Şimdilik hiç bir tedbir ittihaz etmediği gibi, bu icraatını müteakip müdire malûmat itasına da lüzum görmüyordu. 1.35 raddelerinde, müdir kendisine malûmat-ı âtiye'yi verdi.

"Topçu ve piyade ateşlerinin şiddeti fevkalâde bir surette ziyadeleşti. Maahaza (bununla birlikte), şimdi şarapnellerinin bizim üstümüzden pek yüksek geçtiği görünür (1), muharebe hattında işitilen kuvvetli boru sesleri ve yüksek sesle verilen kumandalar katı bir buhranın karibülvuku (yakın zamanda) olduğuna ihtimal verdiriyor."

Filhakika bu esnada (2) köyün şimalgarbi methali istikametinde "hücum!" borusu ve aynı zamanda "hura!" sadaları işitildi.

Mülâzimevvel Tahsin Efendi yolların mahall-i telâkkisine koştu. Ve bu taraftan köye girmiş bulunan düşman piyadesi (kırmızı flamalar) gördü. Bunun üzerine bölüğünü manga kolu nizamında koşar adımla mezkûr telâki noktasına kadar götürdü. Badehu baştaki manga sağa çark ederken bölüğünü nısıf kolu nizamına geçirdi. Ve baştaki nısıf takıma ateş için silaha davranmasını emretti. Lakin, biraz istical (acele) ile verilen kumandalardan şaşırarak efrat, harekâtı arzu edilen intizamla icra etmedi. Mangalar yayılırken kısmen yekdiğerine karıştılar, efrat sıkıştı ve bu sebeple sıralarda bazı karışıklıklar vukua geldi. Bu suretle icra edilen bir endah'ta (atışta), sıhhat ve büyük bir tesir bulunamaz. Yapılan hatayı bilcümle efrada güzelce anlatmak için müdir müdahale ederek intizamın tesisine onları mecbur etti. Lâkin manevra fişeğiyle endah (ateş) etmelerini meneyledi. (Hizmet-i seferiye nizamnamesinin 668 inci maddesine muvafıktır).

Müdür tarafından bir işaret üzerine mutasavver düşman ricat etti.

Mülâzimevvel Tahsin Efendi, bidayettenberi şiddetli avcı ateşi icra ettirdiğini (farazî) ve mezkûr ateş müessir oldukça ateşe devam edeceğini müdire beyan etti.

Yolun iniş kısmı düşmanı takriben 400 metre ilerde nazardan setredince (gözden gizlenince) Tahsin Efendi mezkûr düşmanı takibe kıyam etti. Bölük ilerisinde yolu bütün arzınca işgal eden yayılmış iki manga olduğu halde köyün şimaligarbi mahrecine, birkaç dakikada vasil oldu.

Bu mahalle gelir gelmez, Mülâzimevvel Tahsin Efendi, bölüğünü, koşar adımla safıharbe geçirdi. Ve ricat eden düşmanı demir yolunun öte tarafında dahi ateşle takıbetmek için yolun garbında ve hemen yakınında yerleşti.

O zaman, büyük caddenin şarkında ve garbında, mensubolduğu Alay'ın tepelerde mevzi almış bulunan (Krokide C, H de mavi flamalar) diğ er bölüklerinin ateşleri altında demiryolu istikametinde ricat eden düşman piyade kuvvetlerini görebildi (1).

Dördüncü Bölüğün safıharba geçmesi henüz tamamiyle hitam (son) bulmamış idi, ki bu topçu ateşi Bölük Kumandanının nazaridikkatini demiryolunun öte tarafındaki tepelere celbetti. (Yassitepe) üzerinde düşmanın topçusunu keşfetmekte teahhur etmedi (gecikmedi). (Yalnız belden yukarıları görülen beş dizi avcı, her biri bir topu irae eden mezkûr diziler yekdiğerinden yirmişer hatve (adım) aralıkta ikame edilmişlerdi).

Müdür âtideki malûmatı irae etti: "Düşman topçusu ateşini bölükler üzerine tevcih etti; ilk endahlardanberi (atışlardanberi) zayiata duçar oluyorsunuz. Bu anda Tabur Kumandanınızın refakat zâbiti, dört nal buraya vasil olarak size, Taburun köyün sokağı dahilinde bulunduğunu ve size doğru yürümekte olduğunu bildirdi."

kitap

Mülâzimevvel Tahsin Efendi, bölüğüne safıharbe girip yere yatmasını ve ricat eden (geri çekilen) düşman piyadesi üzerine ateş açmasını emretti. Müdür tekrar müdahale ederek, Tahsin Efendi'ye düşmanın pek müessir şarapnel ateşine maruz bulunan bölüğünü gizlemeye lüzum görüp görmediğini sordu. Tahsin Efendi bulunduğu yerde kalıp taburun muvasalatına bu noktada intizar etmek istediğini beyan etti.

Müdür bu anda, talime fasıla verdi ve toplanmış bilcümle zâbitan huzurunda veçhiâtı üzere kendi fikrini izah etti:

"Bu son noktada Mülâzimevvel Tahsin Efendi'nin ittihaz eylediği tedbiri tasvip edemem. Eğer 4'üncü Bölük bu mahalde yere yatarak kalırsa düşman şarapnellerine maruz kalmaya devam ettikten başka bu vaziyet köyden çıkmasını da meneder. Köyü dolaşacak yerde, münasebetsiz olarak içinden geçen mezkûr tabur oradan çıkamayacak ve caddenin haricinde çiftlikler ve bahçeler arasında müşkülâtlı geçmeye mecbur olacaktır. Bu müddet zarfında bölük zayıat-ı külliyyeye (büyük kayba) uğrayacaktır. Çünkü düşman tarafına meyilli olan bu sırt üzerinde yere yattığı halde hiçbir suretle civar tepelerin mahkum-u nezareti olmaktan (kurtulamaz). Bu ahval dahilinde Bölük Kumandanı ilk kararında sebat eder mi? Tamamiyle kaniim ki, kararını tashih edecektir."

Mülâzimevvel Tahsin Efendi bunun üzerine, bölüğünü büyük cadde üzerine götürdü ve onu, kısa bir mesafe ile ilerisinde ava çıkmış bir manga bulunduğu halde nısıf kolu nizamında olarak koşar adımla sırttan aşağı indirdi.

(Tahsin Efendi, bu tarzdaki hareketinin tarlaları çiğnemekten içtinap (çekinmek) maksadiyle olduğunu ve fakat hakikatte bölüğünü koşar adımla ava çıkarmış ve doğru ileri sevk etmiş bulunacağını müdire bildirdi). Münhat (Aşağı) mahalle vasıl olunca, bölüğünü âdi yürüyüşe geçirdi. Badehu demiryolunun cenubunda bulunup bila mahzur geçilebilen tarlalara vasıl olduktan sonra bölüğünü cephesi (Yassitepe)ye olmak üzere ava çıkardı ve yere yatırdı. (Krokide N). Kendisiyle mezkûr tepe arasındaki mesafeyi tahmin ettikten sonra hemen âtideki kumandaları verdi: "Karşıda iki evin bulunduğu tepeden topçu! Soldaki evin ilerisinde en solda bulunan top! Nişangâh 1000 ve 1100 avcı ateşi!"

Derhal ateş başladı. Manga kumandaları, akabinde "daha çabuk!" kumandasiyle ateşin süratini tezyid ettiler (arttırdılar). Mezkûr kumanda avcı hattının bir cenahtan diğer cenahına kadar neferden nefere tekrar edildi. Müdür refakatinde bulunanlara, üç takımın, hedefin hangi noktalarına endaht (ateş) ettiklerini kat'i bir surette anlamalarını emretti. Mezkûr refakat zâbitanı, silahların kısm-ı küllisinin düşman bataryasının vasatına (ortasına) tevcih edilmiş olduğunu gördüler. (Bu noktaya ait tenkide bakın.)

Birkaç dakika sonra batarya geri çekildi. Avcılar ateşi keser kesmez, müdir beyanat-ı âtiyede bulundu: "Gerinizde trampetler çalındığını işitiyor ve taburunuzun (Kovalar)dan çıkmak üzere olduğunu görüyorsunuz. Alayın, tepenin sağında ve solunda yayılmış bulunan bölükleri demiryoluna doğru ilerliyorlar. Düşman piyadesi karşıda gözden kayboldu. (Farazi)."

Mülâzimevvel Tahsin Efendi, düşmanın nerede tevakkuf ettiğini (durduğunu) keşfetmek üzere ileriye yalnız bir keşif kolu gönderdi. Bundan sonraki harekâtı için, Tabur Kumandanının, bu mevkiide, evamirine (emirlerine) intizar etmekle iktifa eylemek istiyordu.

Müdür "dur!" borusu çaldırttı. Ve zâbitan ile küçük zâbitanı (tenkid) için topladı.

TENKID

Bölük Kumandanı, vazifesini alır almaz, onu doğrudan doğruya kendi emri altına alan Alay Kumandaniyle tesis-i irtibata teşebbüs etmesi doğrudur; lakin Bölük Kumandanına verilen malûmata nazaran bölüğün birinci hatta celbolunması muhakkak gibi olduğundan, bölük kumandanının bölüğü, birinci hatta mümkün olduğu kadar erken isal etmesi icabeden yolları ve vesaiti ihzar eylemesi iktiza ederdi.

Bölük kumandanı, hakikatte, bilcümle istikametlerde bulunan geniş methallerden istifade ederek (yani avuluların kapılarını açtırarak ve bahçe duvar ve çitlerini devirerek.. ilah) bu maksadı ifa edebilir. (Talimname-438) Vakt-ı hizada ise icrasını tasmim eylediği hususatin müdire bildirilmesiyle iktifa eder. Düşman birdenbire köy dahilinde görüldüğü zaman Mülâzimevvel Tahsin Efendi mezkûr düşmana doğrudan doğruya karşı gitmeye hiç bir tereddüt göstermedi. Halbuki düşmanın nazarı altında sarfıharbe geçmek kıtasını bazı müşkülâta düçar edebilirdi (uğratabilirdi). Nitekim, birkaç saniye devam eden adem-i intizam, hareket-i vakasında neşet etmişti (yayılmıştı). Tahsin Efendi kendi tasavvuru veçhiyle doğrudan doğruya avcı ateşi icra ettireceğine kemal-i sükunet ve şiddetle yayılım ateşi ettirmek üzere kumanda verseydi daha güzel olurdu.

Burada bölük düşman ateşine hedef olmadığından sarfıharbde nısıf takımla iki sıra üzere ateş ettirmek tavsiye olunabilir; kıtayı el altında bulundurmaya müsait olan bir kumandanın istimaline (kullanmasına) bir mani yoktu. (Talimname 193).

İki üç el yayılım ateş kâfi idi; ondan sonra (düşmanın bulunduğu mesafeye göre) ya avcı ateşine veyahut düşmanı köyden dışarı atmak için esliha-i cariha (yaralayıcı silahlar) ile hücum (Talimname-436) geçirirdi. Bölük, köyün şimaligarbi methalinden çıkar çıkmaz (Yassitepe) üzerinde mevzi almış bulunan düşman bataryasını görememişti. Bu, mazur görülebilir: Çünkü hakikaten, toplar mütasavver idi ve bu sebeple, hakiki gösterilmiş olduğu hale nazaran, daha az nazarı dikkati celbediyordu. Lakin bu halde bile, bölüğü doğrudan doğruya sarfıharbe geçirmek müşküldü. Hele bölüğü düşman bataryasından 1500 metre mesafede yere

kitap

yatırmak, onu tamamiyle mahve maruz bırakmaktı. Bölüğü bu tehlikeden masun (korunmuş) bulundurmak için en iyi bir çare onu koşaradıyla ileri sevk etmek ve ava çıkarmaktı. Bu suretle bölük bataryaya 1000 metre kadar sokulmaya muvaffak olduğu takdirde ateş muharebesinde muvaffakiyet ümit edilebilir. (Talimname-449).

Bölük kumandanı, kıtasını topçunun münasip mesafesine yaklaştırmak lüzumunu, (vakıa biraz geç, fakat) takdir etti. Ve filhakika, bölüğü ava çıkarmış olduğu halde, bataryanın 1050 metre kadar mesafesine ilerletti. Ve nişangâhını münasip surette tanzim ettikten sonra bataryayı ateş altına aldı.

Avcı hattında bulunan bölük kumandanı, "tekmil bölüğün tesirini aynı zamanda ve aynı mahalde birleştirmek" istiyordu. (Talimname-216).

Bu cihetle ateşin kuşadı için iktiza eden kumandaları bizzat vermesi makuldür. (Burada müstesna olarak).

Ateşin idaresine gelince, bu hususu her vakit olduğu gibi takım kumandanlarına terketti. Lakin ateşlerin hüsnüidaresi için, ateşi, döğülecek hedef üzerinde müsavaten taksim etmek icabetmişti.

Daha bidayette, bataryanın bütün cephesini ateş altına almak icabederdi. Eğer yalnız birkaç top üzerine ateş edilmek gafletinde bulunsaydı -ki öyle yapılmıştı- kavganın sonu pek şüpheli olurdu.

Burada vaziyet gayet sade idi: Hakikaten bütün avcı hattından, altı topun her biri görülebilirdi. Binaenaleyh efradın ateşlerini doğrudan doğruya kendi karşılarında bulunan toplara tevcih ettirmek, manga ve takım kumandanlarının emir beklemeksizin kendiliklerinden yaptıracağı bir keyfiyetti.

Diğer esbaptan naşi (sebeplerden dolayı), ateşin taksimi, bizzat bölük kumandanı tarafından tanzim edildi.

Bölük, bu suretle, düşman bataryasına yaklaştığı için, şüphesiz, taburundan muvakkaten uzaklaşmış oldu. Lâkin bu tarzı hareket burada zaruri olmakla beraber pek o kadar ehemmiyeti de haiz değildir.

Bölük bu mahalle gelmekle (Krokide N) taburuna en büyük hidematı (hizmeti) ifa edebilirdi. Çünkü düşman bataryasını mevziinden tardederek taburun köyden serbest çıkmasını temin ediyordu. işte bu;

"Kuvay-i asliyenin ileri yürüyüşünü temin etmek için bilcümle aksam tekmil kuvvetini sarfetmelidir" kaide-i umumiyesinin tamamiyle tatbik olunduğu bir haldir.

Düşman topçusu piyadesinin gerisine ricat edince (çekilince), bölük bilâtereddüt (tereddüt etmeden) kendiliğinden daha ileri atılmalıdır. Filhakika bölüğün de maksadı, çiftlik hendeğini boydan boya nazarı altında bulundurmak ve bu taraftan müessir ateş icra etmektir.

Bölüğün sağında ve solunda bulunan Alayın diğer bölüklerinin demiryolu istikametinde arazi kazanmış bulunmaları dahi Bölük Kumandanının mezkûr kararın ittihazı hususuna nazar-ı intibah'ını (gözaçıklığını) celbedebilir.

Kesb-i za'fetmiş (zayıflamış) bir düşman karşısında, birinci hatta bulunan kıtaat (bölükler) artık emir beklemeyip müstakil bir surette hareket eylemelidirler. Mafevk kumandan, takip fikrinde bulunmadığı zamanlarda bölüğe bilahare tavakkuf (durma) emri göndermek onun için daima mümkündür.

MÜTALAAT

Zâbitanımızın malûmat-ı tabiyeviyelerinin tevsi (genişletme) maksadiyle icra edilecek manevraların ihzar (hazırlama) ve idaresiyle tavzif edilen (görevlendirilen) bir âmir, mevk-i askeri kurbinde (yakınında) kaabil-i istimal bir arazi arayıp bulmaya her zaman cehdetmelidir (çalışmalıdır). Mezkûr araziye, talim icrasından evvel bütün tafsilatıyla tanımış bulunması dahi faydalıdır. Arazinin hali manevra meselesinin tertibine (düzenine) tesir edebilir.

İştigal ettiğimiz misalde bu tesir tamamiyle zahirdir:

22 Teşrinievvel sabahı tatbik edilen talimlerin fikr-i umumisi (Kovalar) ve (Kavaklı) arasında bulunan tarlaların kaabil-i murur (geçilebilir) olması dolayısıyla müdirin hatırına varid olmuştur (gelmiştir).

Müdür, (Kovalar) civarında bulunan araziye dolaşarak üç noktayı nazar-ı tetkikten geçirdi; köyün 1500 metre şimalinde bulunan (Yassitepe), onda, bir mevki-i meskûn muharebesi ve düşman topçusuna karşı, bir muharebe icra ettirmek fikrini tevlihdetti (doğurdu). (Yeşiltepe)nin güzel bir müdafaa mevzi arzettiğini gördü, (Kınalı) ile (Pınarlitepeleri) arasında bulunan vâsi (geniş) mıntıka-i arazi ise hemen bilcümle matlup şeraiti cami olarak bir taarruz icrasına tamamiyle müsait idi.

Bu suretle tatbikini tasavvur eylediği muharebenin heyeti umumiyesi müdirin zihninde tecelli etti. Mezkûr istihzarat sayesinde müdir için muhtelif kumandanların vazifelerini tayin ve her iki tarafı tasvir edecek olan cüzütamları tahdit ve tahsis etmek sehil (kolay) ve manevra meselesini tertibetmek için muhtaç olduğu bilcümle esasları ve mutasavver düşman kumandanına mahsus talimatı hazırlamak mümkün oldu.

Nazari bir talimin tabi olduğu şerait-i hususiye, (özel koşullar) icra olunacak vezaifi tabiaten tahdideder ve onun tamami-i tatbikine mani (tam olarak uygulanmasına engel) olur.

Mezruat (Ekinler) sebebiyle, arazinin her ciheti kaabil-i murur (geçilebilir) değildir: Bilhassa bundan dolayı idi ki, (Kovalar)'ın şimaligarbi methalinde (girişinde) bulunan tarlalardan demiryolu boyunca bulunan tarlalara gitmek için büyük caddeden yürümek ve mevki-i meskûndan çıkar çıkmaz yayılmak icap ederken ondan sarfınazar etmek mecburiyeti hasıl olmuştur. Bu nevi müşkilat gayrikaabil-i içtinaptır. Mamafih, mutasavver (tasarlanmış) bir düşmana karşı icra olunan talimlerde müşkilat-ı mezkûre (belirtilen zorluk) kaabil-i iktiham (gelecek saldırılar) olduğu gibi talimin cereyan-ı tabiisini sekteye de uğratmaz.

kitap

Zâbitanımız topçu tâbiyesine kesb-i vukuf ettirilmelidir. Bu husustaki malûmatın cüzütamların büyük kıtaat dahilinde muharebesi noktainazarından talim ve terbiyede muhakkak dahl ü münasebeti vardır.

Piyade ile topçu suret-i katiyede (kesin olarak) yekdiğerine tabidir; muharebede ikisi de düşmana karşı tefevvuk-u (üstün) ateşin istihsal-i maksad-ı müşterekini takip ederler. Binaenaleyh bu iki sınıfın muharebedeki muavenet-i mütekebilesi (karşılıklı yardımlaşması) pek sıkı ve mükemmel olmalıdır. (Sahra Topçu Talimnamesi-354)

Yekdiğerine istinadetmek, birinin istihsal eylediği menafiden (menfaatten) diğeri müstefit (yararlı) kılmak, biri tehlikede olduğu zaman icap ederse diğeri onun için kendini feda etmek; hülasa, piyade için topçu hattının aralıklarından geçmek (Talimname-445): muharebede bu iki sınıfın yekdiğerine mütekebilen icrasına mecbur oldukları husustandır. Hususat-ı mezkûrenin tabi olduğu şeraiti tetkik etmeye ve bu şeriatin tatbikine medar olan talimlerle, bu hususta kendimizi hazırlamaya behemehal mecburuz. Kezalik, düşman bataryasıyla karşı karşıya bulunduğumuz zaman ne suretle hareket edileceğini, yani düşman topçu ateşi altında icra olunacak yürüyüşleri, düşman topçusuyla tarz-ı muharebe ve hülasa bir düşman bataryasının birden bire ateşine yakalandığı zamandaki suret-i hareketi kati olarak öğrenmeliyiz.

Hususat-ı mezkûrenin (adı geçen özetin) bellennesini, yalnız manevra zamanlarında vukua gelecek fırsatlara terketmek kifayet etmez. Yalnız muharebe talimlerinin icrası, zâbitanımızın harb noktainazarından yetiştirilmesini natemam (tamamlanmamış) bırakır.

İştigal ettiğimiz işbu muharebe talimlerinde, düşman topçusunun hakiki olarak gösterilmiş olması veyahut sadece tasvir edilmiş bulunması istihsal-i maksat için müsavi gibidir. Ancak haiz-i ehemmiyet olan nokta, topçu ateşinin tesiridir; topçu ister tasvir edilmiş olsun, isterse hakiki olarak gösterilsin, her iki halde de kati bir hesaba atf-ı ehemmiyet etmek mecburiyetindeyiz. Düşman topçusunun mezkur iki halde gösterilmiş bulunması, onun ateşinden kurtulmak ve onu mağlup etmek için iktiza eden tedabiri ittihaz edecek hakikatten bizi menetmez.

Müdür müdahale etmemiş olsaydı; Dördüncü Bölüğün (Kovalar) şimaligarbisinde düşman topçusunun müessir ateşi altında vaki olan harekâtı muharebeye hatime (son) verebilirdi. O gayri memul (umulmadık) tevekkuf (duraksama) bittabi takip olunan maksadın mahvını intaç edecekti. Müdür ise; düşman topçusuyla bölük arasındaki muharebenin nihayetine kadar cereyanını görmek istiyor ve umumiyetle iki taraftan birinin zayıf-ı külliyeye düçar olduğu bir anda talimin katiyen nihayetlenmiş olmasına meydan bırakmamaya dikkat ediyordu. Müdür, son tenkidinde, bir âmirin bu derece muhlik (öldürücü) bir neticeye iktiran eden (varan) harekâtı hakkında uzun uzadıya bast-ı makal (seçme söz) etmeyi hoş görmemişti. Müdür, Bölük Kumandanına muvafık olan hareketi ima ederek onu, kendiliğinden verdiği kararın tashihi cihetine sevk etmek istedi.

Bu sebeple ona "düşmanın pek müessir şarapnel ateşine maruz bulunan bölüğünü gizlemeye lüzum görüp görmediğini" sordu. Mülazım Tahsin Efendi, "bulduğu yerde kalıp taburun muvasalatına (varışına) bu noktada intizar etmek fikrinde sebat etti. Tahsin Efendi'nin bu hareketi, ihtimal, buna benzer bir halin hatırında kalmış olmasından neşet etti (çıktı). Müdür, bir kıta âmirinin sebat ve metaneti tabını (sağlamlığını) izhar ettirmek için, bazı kerre, bililtizam o kıtayı tehlikeli bir vaziyette bırakmamış mıydı?

Müdür, bu hale karşı da: Tahsin Efendi tarafından buraya kadar ittihaz edilmiş tedabiri, tedabir-i mezkûrenin hakikatte tevlidedeceği netayic-i meşumeyi (kötü sonucu) muhtasaran tenkid etmek suretiyle daha müessir bir vasıtaya müracaat etmiş oldu. Mamafih bu hale karşı yapılacak harekâtı ona bildirmekten tevakki ederek (sakınarak) onu artık vaziyetten kendi kendine istihraç olunan (çıkartılan) yeni mütalaata göre ilk kararını tashihte serbest bıraktı. Müdür, bu suretle onu yol üzerine geçirmeye muvaffak oldu. Vakıa, Mülazımevel Tahsin Efendi, artık diğeri birinin telkin ettiği bir kararı ittihaz (kabul) etmekte hakiki bir bid'at-i zatiye (beğenilen kişilik) eseri gösterdi. Lakin bununla beraber, bu hal kendisinin tabiye efkârını terbiye etmek için bir fırsattı.

Bahsettiğimiz, tenkidde, müdir, bölüğün sevk ü idaresinde biraz ciddi muhakeme ve teemmül etmek (ayrıntılı düşünme) lüzumu üzerine yalnız zâbitanın nazarı dikkatlerini celbeylemekle iktifa etti. Manevranın nihayetinde, içtima etmiş bulunan zâbitan ve küçük zâbitan huzurunda idare-i kelim ederken bilakis talimin bu safhasından daha çabuk sıyrılmaya muvaffak oldu. Ve bu noktada elfaz-ı münasibe ile (uygun sözle) mahdut birkaç sözden başka bir şey söylemedi ki, hal ve vazı (konuşması) da bunu icap ettiriyordu (gerektiriyordu).

BİR MÜDAFAA MEVZİİNİN İŞGALİ

Talimin birinci kısmına hatime (son) veren tenkidden sonra, müdir bölüğün kumandanlığını Yüzbaşı Nuri Efendi'ye tevdi etti (bıraktı). Ve ona âtideki yeni meseleyi verdi:

(Kövzene) istikametinde gelen fırkamızın piştarını teşkil eden alay, (Urlak)'tan ilerleyen düşmanla tesadüfi bir muharebeye tutuştu ve bu anda gayri müsait ahval (uygun olmayan durum) içinde harp ediyor.

Kısmı küllisinin başında yürüyen alay, Lahna deresinin şarkındaki sırtı, muharebe mevzii olarak işgal etmek üzere (Kovalar) büyük caddesinin iki tarafında açılıyor. Bu alayı takip eden İkinci Liva (Kovalar-Doğanca) yolunu takip ediyor. Bu Liva'nın başında bulunan bizim tabur, demiryolunun cenubundan (Kınalı'ya) giden

keçiyolu üzerinde Liva'dan ayrıldı ve âtideki nizamda yürüyor: Başta ikinci, badehu (sonra) dördüncü, üçüncü ve birinci bölükler (1)

Yüzbaşı Nuri Efendi, dördüncü bölüğü (N) noktası (krokiye bakın) şimalinde, keçiyolu üzerinde yürüyüşe âmade bir halde, yol kolu nizamına koydu. Mezkûr bölüğün 100 metre ilerisine konulmuş mavi flamalar taburun diğer bölüklerini gösteriyordu.

Bütün hazırlıklar (1) hitam bulduktan (bittikten) sonra, kol, boru ile yürüyüşe geçirildi. Hemen bunu müteakip, müdir: "Tabur kumandanı, bölük kumandanlarıyla beraber ileri gitmek üzere onları cemettiğini" beyan etti. Bunun üzerine, müdir, bölük kumandanı ve talimde seyirci sıfatıyla bulunan atlı zâbitan, yukarıda zikrolunan keçi yolu üzerinde dört nala geçtiler.

Tabur kumandanının refakat zâbiti düşmanı tasvire tahsis olunan (ayrılan) efrat ile beraber (Pınarlıtepelere)ne gitmek ve mezkûr efradı manevranın üçüncü kısmı için orada tertip etmek emrini daha evvel almıştı. Mezkûr zâbit, en son kalan mavi flamayı da beraber alıp, onu (Kınalıtepesi) üzerine vazetti (bıraktı).

(Yeşiltepe)ye gelindiği zamanda, (K) noktası civarında, müdir, Yüzbaşı Nuri Efendi'ye tevcih-i kelim ederek evvelce verilen malûmatı berveçhiâti (aşağıdaki gibi) ikmal etti (tamamladı):

"Fırkanın bir topçu alayı (Yeniçiftlik)in garbında düşmanla muharebeye tutuştu. Diğer alayı, bu noktada mevzi almak üzere sağ cemahtan ilerliyor.

Düşman karşıda (Karaca Orman) kenarlarında birçok bataryalar yaydı. Topçu muharebesi pek seri bir surette kesb-i şiddet etti.

Düşmanın uzun avcı hatları (Lâhna)nın 700-800 metre mesafesine kadar yaklaştı. Mezkûr hatta sol cenahının (bekçi kulübesi)nin şimaline kadar uzandığı görülüyor.

Piştirimizin (Lâhna)yı daima elde bulundurduğu muhtemel olmakla beraber, birçok bölüklerin de mezkûr köyü terk ederek yanaşık nizamda buradan 800 metre cenupta bulunan dere istikametinde ricat ettikleri (geri çekildikleri) görüldü.

Alayımızın Birinci Taburu (Kınalı) da, İkinci Taburu demiryolunun cenubunda birleşmek üzeredir. Bunlardan her biri kendi mevzilerinde mukavemet edeceklerdir. Taburunuz kumandanı size emr-i âtiyi (gelecek emri) veriyor.

Dördüncü Bölük, Yeşiltepe'nin cenubunda müdafaa tertibatı (düzeni) alacaktır. Mezkûr bölüğün sağında Üçüncü Bölük bulunacak ve cephesi demiryolu şivine kadar imtidat edecektir (uzanacaktır). Solunda İkinci Bölük bulunacaktır. Birinci Bölük bilahare kendisine göstereceğim mahalde bulunmak üzere ihtiyatı teşkil edecektir."

Yüzbaşı Nuri Efendi, ileri hareket eden bölüğünü hakikatte, demiryolu hendeğinden sevk edebileceğini müdire söyledi.

Bunun üzerine müdir, Nuri Efendi'ye âtideki ihtarda bulundu:

"Düşmanın nazar ve ateşinden mesturen (gizlenmiş) mezkûr hendeğten hareket etmek mümkün olduğu anlaşıldığı halde zaten İkinci Bölük mezkûr yolu işgal ve diğer bölükler de onu takip etmiş bulunuyorlardı. (Farazi)"

Yüzbaşı Nuri Efendi sürati mümkün ile bizzat (Yeşiltepe)nin cenubuna vardı. Orada endaht meydanını daha iyi tetkik etmek için hayvandan indi. Sırtı (M) tahdideden (sınırdan) ağaçların gerisinde işgal edilecek güzel bir müdafaa mevzii buldu. Mezkûr mevziden Lâhna ile demiryolu arasındaki tek mil mıntika-i arazi muahhar endaht (geride bırakılan atış) mesafesine kadar görülebiliyordu.

Yalnız Yeşiltepe'yi muhat (çevrelemiş) olan dikliğin eteğinde 100 metre genişliğinde bir arazi dalgası zaviye-i muayenede kalıyordu. Daha solda da ileri doğru uzayan köyün kurbiyeti (yakını) ve bahçelerinin ağaçlarla dolu olması cihetiyle meydan-ı endaht pek mahdut (sınırlı) idi. Yüzbaşı Nuri Efendi iki takımıyla sırtı işgal etmeye, üçüncü takımını Lâhna deresi bendi boyunca alçakta yerleştirmeye (zaviye-i muayeneyi mahvetmek için) karar verdi. Her üç takım Lâhna'nın şimal kısmına cephe alacaktı.

Bunu müteakip Nuri Efendi bölüğüne tesadüf etmek üzere döndü. Bölüğünü Yeşiltepe'nin şimalinden dolaştırarak manga kolunda, ağaçların gerisinden mesturen (gizlice) mevzie sevketti. Vasatta ve nihayette bulunan takımlar sağa safiharba geçtiler. Başta bulunan takım safiharba geçmeden evvel daha 60 hatve (adım) yürüdü.

Sağ cenah takımı koşar adımla, sırtın dik kısmından indi. Ve burada cüzi umukta bulunan suyu geçtikten sonra karşıdaki su seddine vasıl oldu. Mezkûr seddin gerisinde (Krokide Ke) sola doğru ava çıktı.

Diğer iki takım dahi işgal eyledikleri mevzide (M) aynı suretle ava çıktılar. İkinci Bölük, 4'üncü bölüğün sağında ve aşağıda sırtın eteği boyunca mevzi aldı. (1)

Bundan sonra müdir, Yüzbaşı Nuri Efendi'ye yeniden âtideki malûmatı verdi:

"Piştir Alayımıza mensup kuvvetli avcı hatları, yanaşık nizamda geri çekilen bölükleri müteakip Lâhna'yı terketti. Mezkûr avcı hatları tekrar Lâhna deresi boyunca tevakkuf eyledi (bekledi).

Bununla beraber, köyün kıtaatımız tarafından tamamıyla tahliye edilmediği anlaşılıyor. Çünkü hâlâ o taraftan tüfek sadaları işitiliyor. Düşmanın taarruz eden hattı ilerlememiştir. (1)

Mamafih topçumuzun ateşi gittikçe tenakus ediyor (azalıyor)."

Dördüncü Bölüğün, tepede ağaçların gerisindeki mevziinde bulunan takımları, her nefer kolaylıkla endaht

kitap

(ateş) edebilecek surette, mezkûr ağaçların dallarını kesmeyi nazarıdikkate aldılar.

Yüzbaşı Nuri Efendi, ateşe başlamak için emir vereceği zaman efradın mezkûr evamiri (emirleri) geç anlamalarına mahal bırakmamak için, düşmanın köyün şimal kenarından hücum edebileceği istikametleri evler, duvarlar yahut ağaçlıklarla güzelce tayin ederek efrada göstermeye dikkat etti.

Badehu (sonra) mezkûr işaret noktalarının tefrik eylediği (ayrıldığı) mesafatı tahmin ve mesafe muhamminlerinin (ölçenlerinin) tahminleriyle mukayese ve köy ile demiryolu arasındaki kapalı arazide bazı mesafatı ölçmek için müdirin kendisine verdiği telemetreyi istimal eyledi (kullandı). Bunun netayici takım ve manga kumandanlarına bildirildi.

Bölük Kumandanı, bazı sütreleri tadil etmek (siperleri değiştirmek) üzere efradın kürekleri ellerine almalarını emretti ki, bu anda müdir talimi katterdirdi.

TENKİD

Müdir âtideki noktaları izah etti:

1- Müdafaa mevziinin intihabı (seçimi): İntihab edilen mevzi daima düşman noktainazarından dahi mütalaa edilmelidir.

Yüzbaşı Nuri Efendi bunda kusur etmedi. Düşman taarruzunun en ziyade nereden vuku bulmak ihtimali olduğunu kendi kendine sordu. Buna nazaran mevziin cephesini (Lâhna) köyüne tevcih etti (yöneltti). Piyade mevzii farz olunan topçu mevziinin (K) münasip mesafe ilerisinde bulunuyordu. (Talimname-401) Arazinin müsadesiyle kademeli ateş mümkün olmuştu; lakin bu vaziyetin bölüğü dağıtmak, muharebe esnasında kumandanın tevhidine (birliğine) sekte iras etmek (vurmak) gibi ciddi bir mahzuru vardı.

Bölüğü toplu olarak kâmilin su seddi boyunca dik sırtın eteğine yerleştirmek daha münasip olurdu. Buradan da esas istikamet olan Lâhna'ya karşı cephe alındığı takdirde aynı meydan endahta malik bulunabilirdi; köy ile demiryolu arasındaki arazi bir kilometreye kadar kâmilin görülüyordu.

Hakikatte, tabur kumandanı bizzat araziye tanıdıktan sonra, müdahale ederek, Birinci Bölüğe daha bidayette (başlangıçta) Dördüncü Bölüğün iki takımı tarafından tedafui (savunma) olarak ağaçların gerisinde işgal edilmiş olan mevzide yerleşmesini emrederdi. Lâhna köyündeki tehlikenin fevkalade olması sebebiyle geride bir mıntaka ihtiyatının (burada müstesna olarak) terkedilmemiş olmasında isabet edilmiştir.

Hakikaten, muhacimin köyden çıkarken, tekml silahları doğrudan doğruya birinci hatta bulundurabilmek lazımdı.

2- Mevziin tanzimi: Pek doğru olarak bölük, her şeyden evvel meydan-ı endahtın tathirini (temizlenmesini) düşündü. Bunu müteakip, malik olunan zamanın cüzi (az) olması cihetiyle, efradın nişan almalarını teshil (kolaylaştırmak) ve fişeklerini ellerine yakın bulunduracak kadar basit tertibat-ı tedafuiyyeden (savunma düzeninden) başka bir iş yapılamazdı. Buradaki hale nazaran mahfuz (korunaklı) mahaller inşasını istilzam (gerçekleştiren) ve ona müsait (yardımcı) olan hal değildir.

Bilakis zaman olsaydı, ağaçların gerisinde tesettüre (gizlenmeye) müsait yerler inşa olunacağına şüphe yoktu. (İstihkâm Talimnamesi-39-54).

Endaht için birçok mesafeler tahmin edildi. Halbuki bu karışıklık ve hata vukuuna bâdi (başlangıç) ve faydasız yere birçok mesaha (yüzey) işleriyle uğraşmayı mucip olunur. Sizi muhacim tarafın iyice mer'i hedeflerinden ayıran ve bilhassa müdafaa mevziine az çok muvazi bulunan hatlara kadar (tarlaların kenarları, iki tarafı ağaçlı yollar... İlah) olan bazı mesafeler tahminiyle iktifa olunmalıdır.

Sebat ve mukavemet temin için, şüphesiz, bölüğün cephane arabaları boşaltılıp cephaneye efrada tevzi edilmelidir (dağıtılmalıdır).

3- Mevziin işgali: Yüzbaşı Nuri Efendi doğrudan doğruya üç takımını da mevziye yaydı. Burada olduğu gibi müstesna hallerde bu tedbirler tamamıyla mutabık-ı hakikattir (gerçeğe uygundur). Bölüğün daha bidayette, son neferine varıncaya kadar tekml kuvvetini birinci hatta koymaktan içtinaba (çekinmeye) mahal yoktu. Bununla beraber layenkati (durmadan) ve kemal-i dikkatle düşmanı sureti mahsusada (özellikle) tarassut ettirmek (gözletmek) elzem idi.

Diğer işgalat ile zaten bitap olan zâbitan ve efradın, bu lazimulicra olan tarassudda dikkatsiz bulunmaları muhtemel idi. Fakat her şeyden evvel, nagezhuhur (ansızın ortaya çıkan) bir hale maruz kalmamak haiz-i ehemmiyet olup düşmanın (Lâhna) köyünden çıktığına delâlet eden küçük bir emareden (belirtiden) bile zaman geçmeksizin derhal haberdar olunmalıdır.

MÜTALAAT

İzah safehatı daima basit olan, sırf tedafüi muharebe (savunma savaşı) talim ve terbiye noktainazarından bittabi taarruzi muharebe kadar mucib-i istifade değildir. Hal-i tedafuide, kıtaat tarafından esasen icra olunacak hareket, intizar mevziinden ateş mevziine gitmekten ibarettir. Lakin farazi olduğu halde bile müdafaada ateş muharebesi, endahtın heyet-i umumiyesinde ateş, hakiki mermi ile icra olunur. Ve efrat yedinde çok miktarda cephaneye bulunursa talim ve terbiyece oldukça istifadeli olur.

Mümkün olduğu kadar mevzileri çok tebdil edilecek olan hedefler üzerine icra edilecek endahtların netayicininin

(sonuçlarının) fişek istimal olunduğu (kullanıldığı) zaman, ateş muharebesinin arz edilebileceği başlıca tesir tamamıyla zail (yok) olur.

Bu eserde mevzu bahis olan muharebe talimlerinde müdafaadan ziyade taarruza ehemmiyet verilmiştir. Hakikaten taarruz müdafaaya nisbetle daha uzun bir talim ve terbiyeyi icap ettirir; çünkü taarruzda madun âmirlerle muhavvel (bırakılmış) olan vezaif daima mütebeddil (değişik) ve bazen pek karışıktır. Müdafaada böyle değildir; madun kumandanlara terettüb eden (düşen) vezaif nispeten pek sadedir.

Madun âmirlerin müdafaadaki vezaifi berveçhiâtdir (aşağıda olduğu gibidir):

Onlara tahsis edilen mıntika dahilinde bütün tafsilatıyla müdafa hatti tayin, mevzii tanzim ve cephaneye tehiyye etmek (hazırlamak) bizzat mevziin işgaline başlamak, ateş muharebesini idare ve nihayet nefselemre (gerçeğe bakılırsa) muvaffak olarak bölüklerin istinatlarıyla mıntika ihtiyatlarını istimal eylemektir.

Bu muhtelif vezaifede de tenevvu (çeşitlilik) vardır; onlarda az çok kararsızlıklar tevli deder, fenalıklara meydan verir, fakat bununla beraber, taarruzda madun kumandanların duçar olduğu derecede müşkilat arz etmezler.

Bu mütalaat talimlerin taarruz noktainazarından icrasının şayan-ı tercih olduğunu isbata kâfidir. Ancak taarruzun bilhassa, vesaitinin şehid ve kat'i (şiddetli ve kesin) olması cihetile, netice-i katiyenin daha seri bir surette istihsaline müsait ve maksadı doğrudan doğruya düşmanın izmihlaline münatıf (yok olmasına yönelik) tamamıyla mutabık olduğu gibi bu usul-u hareket için onlarda mevcut olan meyl-i mahsus her vakit idame eylemek vazifemizdir. (Talimname-265).

Müdür bilhassa düşmanı tasvire girişmeyerek bu tedafi muharebeyi bililtizam ihtisar etti (gerekli saydı). Bu suretle zaman kazanmaya ve cephaneyi bundan sonra icra ettirmeyi tasdim eylediği (kesin olarak tasarladığı) taarruzi muharebe için iktisat etmeye muvaffak oldu.

Meselede, müdafa, bir tesadüfi muharebe üzerine ihtiyar olundu. Verilen vaziyete göre mevzii tahkimden sarfınazar edilmek lazımdı. Mukarrer (tasarlanmış) bir müdafa noktainazarından icra olunan talimde bilhassa mevzii müdafaanın takviye ve tahkimine hasr-ı gayret edilir. (Talimname-404).

İcra olunan talimlerde, her arazide zarar ikainden ictinaben ((vermekten çekinerek) bir mevzii, müdafa haline vazı ve hususiyetle avcı metrisleri hazır etmek için icra olunacak ameliyatın yalnız umumiyetle bir taslağı yapılabilir. Mamafih, bundan madun kumandanların tabiye noktainazarından talim ve terbiyesi maksadıyla yapılan bir nevi manevralardan hiçbir mahzur-ı hakiki tevli etmez; zaten bir mevzii, musırrane bir müdafaanın icap ettirdiği veçhile tahkim ve takviye etmek için bu gibi talimlerde malik olunan zamandan daha pek çok zaman lazımdır.

Bu gibi işlerin muvafık-ı fen olarak icrası mümkün ve lazımdır; lakin bunun için metris mahallerinin intihap edilmiş olması, hususiyetle zâbitan ve efradın bu husus ile kesb-i ünsiyet eylemiş bulunması icap eder.(1)

Muharebe talimlerinde, umumiyetle tertibat-ı ihzariyeyi ittihaz ve ameliyatı arazi üzerinde irae etmekle iktifa olunur. (Talimname-261),

İcab-ı takdirinde, müdir, seferde bu gibi ameliyat-ı tahkimiyenin icrası uhdelere tevdi kılınacak olan zâbitanı bu hususta kendisine muhtasar raporlar veya mücmel (öz) krokiler vermeye mecbur edebilir; bu suretle zâbitanın bu hususta malûmat-ı müktesebe (daha önce bilgi) sahibi olup olmadığına itminan hasıl eder (emin olur).

TAARRUZİ MUHAREBE

Müdür, bölüğün kumandasını Yüzbaşı Bahri Efendi'ye tevdi ve cephesi garba olmak üzere (Yeşiltepe) ile demiryolu şiv'i arasındaki keçi yolu üzerinde yürüyüş koluna geçirtti. Bölüğün önünde, mavi flamalarla taburun ikinci diğer iki bölükleri irae edilmişti. Badehu âtideki meseleyi verdi:

"Düşmanın, (Pırnarlı tepeleri) ile (Pırnarlı) çiftliğinin cenubunda mevzie dahil olduğu buyruldu. (Krokide L. R.E.).

Mezkûr düşmana, (Çiftlik-Lâhna-Karacaorman) hattından taarruz etmek takarrur etmiştir (kararı verilmiştir). Taarruz topçumuz (1) tarafından hazırlandı; topçu muharebesi germiyetle devam ediyor.

Alayımız düşmanın sol cenahına karşı (197.6 ve 198.3 rakımlı tepeler) muharebe etmek için yayılacaktır.

Kısmıküllü (mefruzdur) düşmanın sağ cenahı aleyhine kullanılacaktır.

Alayımızın Birinci ve Üçüncü Taburları, bidayette (Çiftlikte) intizar mevziinde birleşeceklerdir.

İkinci Taburumuz, Kınalı üzerine yürümektedir. Mezkûr tabur orada diğer taburların açılmalarını setredecektir (önleyecektir).

Piştari teşkil eden İkinci Taburun Birinci Bölüğü ki, Tabur Kumandanı dahi mezkûr bölükle beraberdir, Kınalı çiftliğine gidecektir. Taburun kısmıküllisine mensup taburumuzun İkinci, Dördüncü Bölüğü buraya vasıl oldu. Alay Kumandanının emriyle çantalar çıkarıldı. (Farazi) ve mezkûr çantalardan cephaneye ve yedek erzak ahz olundu. (Talimname-301)

İkinci Taburun Birinci, İkinci ve Üçüncü Bölükleri mavi flamalarla tasvir ve mukabil tarafında sık avcı hatları on hatve aralıkla ikame edilmiş efrat ve toplar çifte avcılarla irae edilmiştir."

Yüzbaşı Bahri Efendi gayet muhtasar olarak bölüğüne icap eden malûmatı verdikten sonra bölüğü yürüyüşe geçirdi; badehu (sonra) ileriye Tabur Kumandanının yanına gideceğini müdire ihbar etti (bildirdi). Bunun

kitap

üzerine müdir ve Bölük Kumandanı serian (Kınalı)'ya vasıl oldular. Kınalı çiftliği kurbinde, (Pınarlı tepeleri)'ne karşı tamamen mestur bulunuluyordu. İkinci Tabur'un Birinci Bölüğü (mutasavver (1)) Kınalı tepesinde ava çıkmıştı. Bunun üzerine müdir berveçhiâti malûmatı verdi:

"Tabur Kumandanı Kınalı çiftliğinin damından, düşman topçusunun (Pınarlı tepeleri) üzerinde ateş açmak üzere olduğunu ve mezkûr topçunun önünde mezkûr tepeden inen sırtlar üzerinde uzun bir düşman piyade hattını görmeye muvaffak oldu. İkinci Taburun Birinci bölüğünün münasip surette birleştiğinden emin olduktan sonra bu noktada toplanmış bulunan diğer Bölük Kumandanlarına âtideki evamiri verdi:

"İkinci Bölük (Kınalı çiftliğinin) 250 metre şimalindedir. Bölükler beyninde (125) metre aralık bulunarak ve cepheleleri Birinci Bölüğün cephesine muvazi olarak mazkûr bölüğün (200) metre gerisinde ikinci hattı teşkil edeceklerdir. (Krokiye bakın)."

Biraz sonra bölükler kendilerine tahsis edilmiş olan mahallere vasıl oldular.

Dördüncü Bölük Kumandanı bölüğünü takım koluna geçirdi ve durdurdu. Müdir beyanat-ı âtiyede bulundu:

"Alay Kumandanı Birinci ve İkinci Taburların; kum ocağının bulunduğu (F) tepesi Kınalıtepe hattında yayılması için emir gönderdi. Üçüncü Tabur bidayette ihtiyatta kalacaktır.

Taburumuzun kumandanı diğer iki bölüğünü de birinci hatta koyuyor."

Müdirin emri üzerine taburun İkinci ve Üçüncü Bölükleri (Kınalıtepe) üzerinde bulunan Birinci Bölüğün yanına hareket ettiler. Yüzbaşı Bahri Efendi, hususi bir emir beklemeksizin, Dördüncü Bölüğü takriben 60 metre daha sağa orada nihayet bulan küçük hendeğe kadar götürdü. Mezkûr mevzie dahil olur olmaz bölüğü yere yatırdı. Badehu refakatinde iki mesafe muhammini olduğu halde taburunun 400 metre bir cephe üzerinde yayılmış ve henüz mestur bulunmakta olan diğer üç bölüğünü görebilecek surette bizzat daha ilerideki araziye gitti.

Yirmi dakika sonra müdir, evvelce zikrolunan alayın Birinci Tabur'unun sağ cenahta ve Onuncu Alayın taburlarının sol cenahta olmak üzere muharebe hattına girdikleri (farazi) bildirildi. Hemen bunu müteakıp birinci hat (mutasavver) yürüyüşe geçti (1). Ve pek az zaman sonra mıntaka pek arızalı olduğundan bir arazi dalgasının gerisinde nazardan kayboldu: Lakin akabinde (Kınalıtepe)'den işitilen tüfek sesleri (Krokide A) birinci hattın muharebeye tutuştuğunu ilan ediyordu.

Yüzbaşı Bahri Efendi bölüğünü ateş hattına yanaştırmaya karar verdi. Bölüğü yürüyüşe geçireceği ve Takım Kumandanlarına takımlar beyninde mesafe almayı emredeceği bir sırada müdirden âtideki malûmatı aldı:

"Düşman bataryaları yeni hasmını tevkif etmek istiyor gibi görünüyor; şühesiz birinci hatta tevkif ve tahsis edilmekte olan mermileri birinci hattı aşarak bölüklerin yakınındaki araziye isabet ediyor."

Bu esnada Yüzbaşı Bahri Efendi bölüğüne sırtları tırmanmasını emir ve kendisi bizzat kitasına takaddum etti. Yüz altmış metre ileride avcı hattını gördü. Bunun üzerine bölüğünü durdurup yere yatırdı.

Birinci hatta ne cereyan etmekte olduğunu görebilmek için mesafe muhamminleriyle beraber tekrar mesturen (gizli olarak) ileri gitti. Borazanını kendisiyle bölük arasında muhabere hususunda istihdam etti. Bunların hemen bidayette Birinci Bölüğün taht-ı işgalinde bulunan mevzie vasıl (Krokiye bakın) olmuştu.

Yüzbaşı Bahri Efendi dürbünüyle düşman mevziini tanımaya çalıştı. 198.3 rakımlı tepe üzerinde beş top (mutasavver) keşfetti. Lakin bulunduğu yerden, düşman topçu hattının ilerisine sürülmüş ve mezkûr hatta nazaran sekiz metre bulunan düşmanın piyade hattını tefrik etmek kendisi için henüz mümkün olmuyordu.

Müdir, mûlahazat-ı âtiyeyi ilave etti:

"4'üncü Bölük ileri yürüyüşü esnasında ihtimalki kendine tevcih edilmemiş olan bazı topçu mermilerine musabolarak zayıat verdi. Mezkûr bölüğün burada oldukça uzun müddet tevakkuf ettiğini kabul edelim; burada düşman piyadesinin ağıleb-i ihtimal (çok ihtimal) diğer kıtaata icra eylediği ateşinden müteessir oldu. Şimdi tebdil-i mevzi edeceği (yer değiştireceği) zaman, Mülazımsani Rıza Efendi ile her takımdan bir küçük zâbit ve her manganadan bir nefer, zâbitanı göstermek için geride kalacaklardır (1).

Bizim tarafın şimdi size görünen vaziyeti berveçhiâtidir:

Geniş bir muharebe hattı, Kumlu tepeden (Krokide F) başlayarak (Kınalıtepeyi) geçiyor. Badehu yeldeğirmeni (Lâhna köyünün şimaligarbisinde) bir nokta-i istinadolarak şamil bulunmak üzere geriye kademe teşkil ederek ormana kadar (L'den Sa'ya kadar) imtidad ediyor (uzanıyor).

Solda bizim bataryaların top sadaları işitiliyor. İlerimizde piyade ateşi tezyid-i şiddet (şiddeti artarak devam) ediyor.

Bu esnada, tarassud için ileride bulundurulmuş bir mesafe muhammini, avcı hattının (mutasavver) sıçrayışlarla mesafe kazanmaya başladığını haber verdi. Müdir, birinci hattın hiç istinadı kalmadığını ilave ederek verilen haberi itmam etti (tamamladı).

Yüzbaşı Bahri Efendi, seslenme ve işaret ile (Talimname-11) İkinci Takıma vasattaki ava çıkmak için emir verdi; Mülazımsani Cevdet Efendi icap eden kumandanları ita etti (verdi).

Efrat eğilerek ve mümkün merteye kendilerini ateşe az maruz bulundurarak beyinlerindeki aralıkları kazanmaya çalışıyorlardı. Lakin tepeye pek ziyade takarrubedilmiş olduğundan ihtiyatkâr hareketin faydası olamıyordu.

Takım henüz sık bir hat halinde iken tepeyi aştı. Mülazımsani Cevdet Efendi burada müessir ateşlere hedef olduğundan haberdar idi; aynı zamanda 800-900 metre ileride (Pınarlı tepeler)in cenubu şarkı sırtlarına yerleşmiş bir düşman piyade hattı (Krokide R, mutasavver) (1) gördü.

Mülazımsani Cevdet Efendi doğrudan doğruya takımını jimnastik adımına geçirip daha 40 metre ileri götürdükten sonra yere yatırdı.

Takımı takip etmiş olan müdir, takımın yeniden tebdil-i mevzi edeceği vakit her mangadan 1 küçük zâbit ile 2 neferin geride bırakılmasını emretti.

Takım Abdül Çavuş'un taht-ı kumandasında olarak kısa ve gayrimuntazam sıçrayışlarla ilerlemeye devam eden ve bu zamana kadar düşmandan takriben 700 metre mesafede bir ateş mevzii (Krokide S, Ş) işgal etmiş bulunan birinci hattın merkezini takviye etti.

Buradan düşman piyadesiyle muharebe başladı. Nişangâh olarak intihap (seçilen) ve ateş muvafık surette taksim edildi.

Müdür bu esnada Bölük Kumandanının yanına geldi. Yüzbaşı Bahri Efendi elinde kalmış olan iki takımına buldukları yerde ava çıkmalarını emretti. Efrat kâh eğilerek, kâh yere sürünerek icra eyledikleri bu harekette betaet gösterdiler. Her şeye rağmen bu suretle teşekkül etmiş olan hattın cephesi takriben 200 metreyi tecavüz etmedi.

Bölük Kumandanı, taburun diğer bölükleri tarafından icra edilen ateş muharebesinin uzun zamandan beri devam etmekte olduğunu (farazi) müdirinden öğrendi.

Aynı zamanda avcı hattında zâbitanı gösteren flamalar görüldü. Yüzbaşı Bahri Efendi (tefevvuk ateşini temin için) derhal iki takımını sıçrayışlarla ileri götürdü.

Takımlar avcı hattının merkezini takviye ettiler. Orada serian yeniden mukannen (belirli) aksam vücuda getirildi. (Talimname-228).

Bunu müteakip ateş başladı. Birkaç saniye sonra müdir, bu mahalde bulunup zayiata delâlet eden flamaları kaldırttı. Yalnız taburun işgal ettiği hattın (mefruz) cenahlarını gösteren flamaları yerlerinde bıraktı.

Yüzbaşı Bahri Efendi fazla olarak malûmatı âtiyeyi aldı:

"Solumuzdaki mücavir Alay (10'uncu) birkaç yüz metre geride bulunuyor, düşmanın piyade ateşinin şiddeti tenakus etmiyor (azalmıyor). Taburumuzun avcı hatları ciddi zayiata duçar oldu. Avcı hattının ancak merkezinde bir dereceye kadar şiddet-i ateş vardır. Bu esnada size de bir emir verilmiyor."

Yüzbaşı Bahri Efendi her türlü vesaite bilmüracaa (başvurmayacağını) şimdi bulunduğu mevzide (Krokide S.Ş.) sebat etmeye gayret edeceğini ve cenahlarına taze kıtaatın muvasalatından evvel ileri hareketi düşünmeyeceğini beyan etti. Ve bunun üzerine tekmil avcı hattında neferden nefere tekrar edilmiş olan âtideki emri verdi:

"Bu mevzi behemehal muhafaza edilmek lazımdır" ve "manga başılara mesafe muhamminleri ateşe iştirak edin" ve geriye de "cephane lazım" işaretini verdi. (Talimname-12).

Bir müddet sonra Yüzbaşı Bahri Efendi, sabırsızlıkla intizar olunan takviyenin taburun iki cenahına muvasalat etmiş (varmış) olduğunu gördü. Evvelce Kınalıtepe'nin gerisinde Mülazımsani Rıza Efendi ile terkedilmiş olan 24 nefer mezkûr takviye kıtaatını tasvir ediyordu. Yani (müdür tarafından verilmiş olan talimat mucibince) sağda, Üçüncü Taburdan bir bölük, solda onuncu alayın sağ cenahı görüldü (1). Derekap bütün hat boyunca tekrar edilen "takviye geliyor" nidası üzerine ateş derhal daha ziyade teşdid edildi (şiddetlendi).

Bu takviye kıtaları sıçrayışlarla birinci hatta vasıl oldular ve mezkûr hattın aralarına girerek takviye ettikten sonra ateşe başladılar. Birkaç dakika sonra zayiata delâlet eden flamalar kaldırıldı. Bilakis biraz sonra flamalar düşman tarafından görüldü. Mülazımsani Hayri Efendi sevk-i tabii ile vaziyetin bu tebeddülünden en evvel istifadeyi nazaridikkate alarak hemen sıçrayışla takımını ileri sevketti. Bu misale derhal imtisal edildi. Hattın bütün imtidadınca, avcı hattını gerek bilfiil teşkil eden ve gerek tasvir eden takım kuvvetindeki aksamın kâffesinin gayri muntazam fasılalarla ileri atılmaya tehalük ve isticlal gösterdiği görüldü.

Mezkûr aksam zâbitan veyahut küçük zâbitan marifetiyle ileri sevkediliyor ve ileride yeni bir mevzi kazanır kazanmaz hemen ateş açıyorlardı.

Hücum hattı düşmana 500 metreye kadar takarrübettiği zaman (Krokide Y.M) istinatlar (2 kırmızı flama) düşman muharebe hattını takviye ettiler ve mezkûr flamalar zayiati gösteren flamaların yerine kaim oldular. Tefevvuk ateşini temin için yeniden muharebe edilecekti!

Lakin muhacim tarafın dahi yeni takviye kıtaatı yaklaşıyordu. Mezkûr takviye kıtaatı (Kınalıtepe) gerisinde Mülazımsani Cevdet Efendi kumandasında terk edilmiş olan efrat idi. Bunlar geniş aralıklarla ve sıçrayışlarla ilerliyor ve müdirin talimatına nazaran Üçüncü Taburun diğer bir bölüğünü teşkil ediyorlardı.

Bu esnada müdir, Yüzbaşı Bahri Efendiye: "Arazi size müsait olduğu gibi muharebe hattımız da mümtedd (uzun) ve oldukça sıkıtır; bundan başka düşmanı deraguş eden (soran) bir kavsi daire şeklini almış gibidir. Düşman ateşi batileşiyor (yavaşlıyor), düşman avcıları umumiyetle pek yüksek endahat (ateş) ediyorlar" dedi. Düşman tarafından zayiata delâlet eden flamalar yeniden göründüler. Maahaza (bununla birlikte) muhacim taraf düşman mukavemetinin tamamıyla münkesir (kırılmış) olduğu görülünceye kadar ateşine devam etti. (Müdürün talimatı üzerine).

Bu esnada Yüzbaşı Bahri Efendi, avcı hattının bir kısmını ileri sevk ederek (bu defa takriben 100 metre tulinde) ve mezkûr kısma oldukça uzun bir sıçrayış yaptırarak hareket-i katiye icrasına karar verdi. Mezkûr hareket Mülazımsani Rıza ve Cevdet Efendiler tarafından takip edildiği gibi Hasan Çavuş tarafından dahi aynı misale imtisal (örnek) edildiği gibi Ali Çavuş da kendiliğinden Mülazımsani Hayri Efendi'nin takımının başında hareket ettiği için müdir tarafından muharebeden hariç bırakıldı.

kitap

Muhacimin bu suretle süratle ilerlediler ve derekap düşmanın (Krokide K) 150 metre mesafesine vasil oldular. Bu esnada düşman mevziini tahliyeye (boşaltmaya) başladı.

Derhal teknil hücum hattı takip ateşini açtı. 198.3 rakımlı tepeden icra edilen topçu ateşleri, düşmanın muhacimin üzerine endahat ederek kendi piyadesinin ricatini himaye eylemek için sırt askeriye kadar sürülmüş olan topları üzerine nazarıdikkati celbetti.

Hücum hattının merkezi yere atılarak ateşlerini numeru neferatı üzerine tevcih etti. Bu esnada müdür: "Batarya birinci kademesini nakletmeye teşebbüs ediyor, lakin hayvanlar yaklaştıkları nispette mermiyata musab (hedef) oluyorlar" dedi.

Yüzbaşı Bahri Efendi derhal cephe ilerisine fırladı ve: "İleri! Batarya zerine" kumandasını verdi. Badehu beraberinde kuvvetli bir avcı hattı olduğu halde mümkün mertebe süratle tepeye yürüdü. Avcı hattının diğer aksamı dahi aynı tarz-ı hareketi takip ettiler. Takriben dört dakika nihayetinde bölük bataryaya yanaştı. Ve müdirin takdirine nazaran bataryanın zaptolunduğuna hkmedilebilirdi.

Tepeden düşmanın piyadesinin (Pınarlı) zerine hal-i ricati tamamıyla görülebiliyordu. En evvel Mülazımsani Cevdet Efendi takibi ateş icrasını emretti. Diğer madun kumandanlar dahi onu taklit ettiler; lakin maiyetlerinde bulunan efrat ileriyeye icra olunan seri yürüyüş esnasında sıkışmış olduklarından ateşlerin hsn icrasını temin için kıtalarında yeniden tesisi inzibata gayret ettiler ve inzibatın iadesi mümkün olmayan aksamı geri çekip toplamakta tereddüt göstermediler. (Talimname-212, 350)

Müdir, ateşin kesilmesini emir ve malûmatı âtiyeyi ilave etti:

"Düşman, nazardan kayboldu. Takibe Onuncu Alay memur edildi."

Yüzbaşı Bahri Efendi, bölüğünü cephesi (Pınarlı)ya olmak üzere topladı. (Talimname-232). Zâbitan tenkidi dinlemek üzere topladılar.

TENKİD

Alay (Kınalı)ya gönderilmiş olan İkinci Tabur'un himayesi tahtında olarak çiftlikte hazır mevziinde kaldı. (Talimname-265, 366) Cephesi düşmanın muhkem bir surette müstenit bulunan sol cenahına karşı olmak üzere (Kumlu-Kınalı) tepeleri hattına, Alay buradan yayıldı.

Bu esnada, kısmiklli daha solda ve düşmandan uzak bir mesafede bulunuyordu.

Başkumandan, herhalde kısmiklli düşmana miktar-ı kâfi takarrüp ettikçe alayın zikrolunan hattı geçmesini arzu ediyordu. Bu maksat için açık ve kati emirler verilmeli ve emri mezkûr Alay Kumandanı tarafından birinci hatta bulunan tabur kumandanlarına isal edilmelidir (ulaştırılmalıdır).

Lakin ihtimal ki, İkinci Tabur Kumandanı bu bapta o emri henüz aldığı bir sırada muharebeden hariç kılındı ve kendi yerine geçene, telakki ettiği o emri bildirmeye vakit bulamadı. Bu cihetle İkinci Taburun birinci hattını teşkil etmiş olan 3'nc Bölüğü vakitsiz olarak (Kınalıtepe)nin ilerisine geçti ve derhal vaziyetleri tehlikeli bir hal aldı.

Dördüncü Bölüğün vaziyeti tabiyeviyesini güzelce göstermek için bu safhanın husul lazımdı (olması gerekirdi).

Mezkûr bölüğün iktiham etmesine lüzum hasıl olan müşkilat pek büyük olduğu gibi muvafakiyeti uzun müddet meşkk (şüpheli) de bırakılabılırdi.

Mamafih, bölük, muharebenin bütün cerayını müddetince, daima ileri atılmak için şayan-ı takdir faaliyet ibrazından geri durmadı. Daima diğer bölüklerin muavenetine şitabetmek (abuk karşılık vermek) lüzumunu takdir ve bu hususta ahval icabettirdike emir beklemeksizin kendiliğinden harekette ibrazı iktidar eyledi. İcra olunan talim mlahazatı âtiyeyi tevlideder:

1- bölük, takriben 300 metre ileride (Kınalıtepe)de yayılmış olan üç bölüğe istinad (destek) olmak üzere (Kınalı)nın şimaligarbisindeki hendekte münasip veçhile yerleşmişti.

Birinci hat tepeni geçmedikçe mezkûr bölük yerini terk etmeyecekti. Bu halde 400 metre imtidadında bulunan avcı hattının (merkezinde veyahut bir cenahta) istinada ihtiyacı hasıl olduğunu kabul ettiğimiz takdirde takviyeye memur edilecek takım, yerleştiği hendek, işgal edilmiş olan tepenin kurbünde oldukça oradan çıkıp shuletle (sessizce) avcı hattı teşkiline muvaffak olur. Oldukça geniş bir cephe üzerinde ava çıkmak, cenahlardan birinin takviyesine memur kısmın her yan hareketi tepenin düşman mermiyatıyla dökülen düz kısmına vasil olunduktan sonra icra edilemez. Bir de bölük daima taburun merkezini takviye etti; hakikati halde ise bazı defalar merkezlerde fevkalade fazla efrat bulunduğu halde cenahlar istinadsız kaldılar.

2- Taburun muharebe hattı şiddetli bir piyade ateşini altında (Kınalıtepe)yi aştı. bu cihetle istinadlar pek çabuk sarfedildi. O zaman Dördüncü Bölük vasattaki (ortadaki) takımını ava çıkardı. Bu takımın sevkı (Mülazımsani Cevdet Efendi) takdire müstahaktır. Bu takımın henüz sık bir halde bulunan avcı hattının bulunduğu sırta vasil olduğu zaman birdenbire şiddetli bir piyade ateşine maruz kaldığı pek âlâ hatırıdır. Selameti derhal yere yatmakta arayacağı yerde, o şiddetle ileri doğru bir sıçrama icra etti. Bu anda efradı kemali şiddetle ileri sevk etmek, düşmanın mühlik (ldrc) ateşlerinin onların kuvve-i maneviyesinde hasıl etmekten hali kalmadığı inkisare galebe almak noktainazarından pek tehlikeliydi.

Lakin ileri icra edilen bu sıçrama vaziyetin mühlik cihetini görmekten onları men ve bu düşman ateşinin kendi taarruzlarını tevkif edecek mahiyette olmadığına zahip etti. Oldukları mahalde yere yatsalardı pek sehil

(kolay) olarak aksi tesirata duçar olacaklardı.

3- Avcı hattı düşman mevziinden 800 metre uzaktı, lakin daha orada mezkûr avcı hattının taarruzu menedildi. Bunun üzerine Dördüncü Bölüğün Birinci ve Üçüncü takımları taburun merkezlerini takviye ettiler. Bu noktada muvazene teessüs etti. Lakin cenahlar istinaddan mahrum oldukları için müdafinin faik (üstün) ateşleri altında ezilmek tehlikesine maruz bulunuyorlardı.

Bu şerait dahilinde ileri hareket için vaki olacak her teşebbüs o anda gayrikaabili icra olabiliirdi. Binaenaleyh ondan sarfınazar etmek müreccahtı (tercihti). Zira katiyen hükümsüz kalacaktı.

Hakikatte, bu derece mühlik bir vaziyette idame-i mukavemet için âmirlerde fevkalade metanet-i tabın ve efradda dahi zabturaptın vücudu elzemdir.

Düşmanın 700 metre mesafesinde taze kıtaatla takviye olunmaksızın uzun müddet düşmanın henüz kesredilmemiş (kırılmamış) olan müessir (etkili) ateşlerine mukavemet etmek cidden müşkül idi.

Taburun takviye için hiç kuvveti kalmamış, teknil bölükler elden çıkmıştı! Diğer taburlara mensup iki bölük (Mülazımsani Rıza Efendi) kumandasındaki (mutasavver) muharebenin rengini tebdil ve müsait bir safhanın tecellisini temin etmek için tam zamanında yetişti.

4- Düşmana bu kadar yakın mesafeden doğrudan doğruya ileri harekete kıyama tasaddi (girişmek) etmek (Mülazımsani Hayri Efendi) tedbirsizlikti. Bilakis oraya kadar istihsal olunan fevaidin (yararın) daha ziyade semerebahş (verimli) olmasına intizar eylemek evla idi.

Vakıa müdafinin mevziinde zayıata delâlet eden flamalar görülmüyordu; lakin bunlar yalnız düşman ateşine eser-i tefevvukun (üstün olduğu) hiss olunmaya başladığını irae ediyorlardı.

Düşmanın zayıata duçar olduğu hiss olunduğu vakit onun mukavemet iktidarı tamamıyla kesredilinceye (kırılıncaya) kadar tefevvuk ateşinin idamesine gayret olunmalıdır. Eğer düşman üzerinde hakiki tesir icrasına müsait olmayacak derecede uzak bulunuluyor ise ona takarrup (yaklaşma) çareleri taharri olunur (araştırılır). Eğer bilakis burada olduğu gibi küçük mesafat mıntıkasına girilmiş ise bulunulan mevkide kalınarak doğru endah ve avcı hattının mütemadi takviyesiyle netice-i katiyenin istihsaline gayret edilir. Bu arazide düşmanı bilcümle vasaitini hükümsüz bırakmadan onun üzerine yürümeye kalkışmak tehlikeli idi. Ve bu tedbirsizliğin gayri müsait bir hale müncer (dönüşür) olmaması için ahvalin mesut bir tesadüfe mazhar olması lazımdı. Burada o hali makusun (kötü durumun) ademi husulu, muhaciminin tam zamanında mücavir alay ve bilhassa Üçüncü Taburun bir bölümüyle (Mülazımsani Cevdet Efendi) aynı zamanda vasıl olan topçu tarafından takviye olunması sayesinde.

5- Muharebenin son safhası müfreze kumandanıyla madun kumandanların vaziyet hakkında tam bir fikir edinmiş olduklarını gösterdi.

Tenkidden sonra kıta kışlaya avdet etti.

3- MÜTALAAT

En esaslı bir surette talime ihtiyaç gösteren husus, cenahları müstenit bir kıtanın muharebesidir.

Çünkü muharebe ekseriya bu vaziyette vaki olacağı gibi araziden en mahirane bir surette istifade hususunu istilzam eden de yine bu tarzı muharebedir. (Talimname-258)

Bundan başka bu iştilgal ettiğimiz talimlerde kıtanın (hususiyile eldeki kuvvet takım veya bölük ise) bütün muharebe hattının müntehayı cenahını teşkil ettiğini farzetmekte hiçbir faidei mahsusa mevcut değildir (1).

Büyük cüzütamlarda cenahların setri vazifesi bir avcı hattının cenahında muharebe eden bir bölüğe terettübetmez (düşmez) bu vazife gerideki kademelere mensup daha büyük aksama tevdi olunmalıdır.

Şüphesiz ki muharebede düşmanı yalnız takımlar veyahut bölüklerle ihata etmek (çevirmek) iddiasında bulunulamaz. Mamafih talimlerde, bölümün cenahları müstenit olduğu halde manevra meselesini tedbdile (değiştirmeye) hiçbir şey mani olamaz.

Bölüğe taarruz tertibatının derinliğine olan kademelerinde muhtelif mahaller işgal ettirilebildiği gibi bölük ilk ava çıkacak aksamdan biri olabilir. Veyahut ikinci hatta bulunup istenildiği zaman avcı hattının takviyesine ve mezkûr hattı ileri sürmeye memur olur.

Tenevu-ü vezaif (çeşitli görevler) için daha başka vesait dahi vardır. Bölüğün ifa edeceği vazife mütasavver düşmanın mevziinde sebat etmesi, takviye alması, mukabil taarruza geçmesi erken veya geç geri çekilmesi gibi ittihaz edeceği tedabirine tabi olur. Talim icra olunan araziye tebdiletmek suretiyle daima yeni şeriat dahilinde muharebe icrası da mümkün olur.

Lakin bilcümle taarruzi muharebelerde her şeyden akdem (önce) "piyade sınıfı, zatında mündemiç olan meyl-i taarruzu daima perverde (hazır) eylemelidir. Her ne pahaya olursa olsun düşmanın üzerine atılmak fikri bütün efal ve muamelatına hâkim olmalıdır." (Talimname-265, 327) kaide-i esasiyesinin kıtaatta meknuz (saklı) olmasına gayret ve kıtaata bila lüzum vahim bir taarruz safhası icra ettirmekten içtinab edilmelidir (çekinilmelidir).

Piyademizin, fazilet ve kıymet-i askeriyesi hakkında esasen ulvi bir fikir mufahaza eylemesi lazımdır; zatına olan emniyeti aleddevam (sürekli olarak) halelden masun kalmalıdır. Mafevklerin hatası, hakikatte bir mağlubiyeti intacedecek (sonuç verecek) mahiyette olursa, netice-i katiyeden evvel müdir müdahale eder ve ihtimal ki, bazı ihtarat ile kıta kumandanında yeni bir fikr-ü kararın husul bulmasına muvaffak olur. Müdir, kıta

kitap

kumandanının muharebe hattını düşman mevziine pek ziyade sokmasına ve ondan sonra mezkûr hattı yüz geri ettirmek mecburiyetinde kalmasına dikkat eder. Bu nevi talimde, hakikatte olduğu gibi muhaciminin düşmanın takip ateşi altında geri çekilmesi asla mümkün olmadığı ve bilmeceburiye bir takım hakikatten bait (uzak) ahvalin zuhur ettiği cihetle püskürtülmüş bir taarruzu taklidetmekten ihtiraz edilmelidir. Manevrada ve tabiye hareketına da şamil olacak olan hizmet-i seferiye talimlerinde büsbütün başka türdür. Tarafeyn muharebe hatları birbirine tekarrübedince, hakem, onlardan birine ricat etmesini emreder ; zabturapt-ı askeriye muhafaza maksadiyle mezkûr cihet kemal-i intizam ve hakikatteki şeraite tevafuk etmeyecek surette geri çekilir.

Mutasavver bir düşmana karşı muharebe talimlerinde, bu mahzur zail olur. Ve bu noktainazardan mezkûr talimler hakikate muvafık olarak icra edilebildiğinden taarruz ve ricat safhalarını bilfiil göstermek hususunda bu nevi talimlerden istifade edilmelidir.

Daima kıta kumandanının intihab-ı vesaitte kendi hudud-u salahiyetini namahdut bir istiklalden tefrik etmeyi bilmesi lazımdır. (Talimname-270).

Bu maksadın temini için, mesela, madun kumandanları seri' karar ittihazına (almaya) mecbur edecek muharebe vaziyetleri icad edilmelidir. Bilhassa, bu hususta (faraziyata göre mevcut olan) mafevklerin (üstlerin) gönderdiği; âmirlerin, fikdan-ı vesaitten (vasita azlığından) veya mahall-i icrada bulunmaktan dolayı mezkûr âmirlerin ahvali kâfi derecede fark ve temyiz edememiş olmasından noksan veyahut icrasından evvel ahvalin tebeddül ettiği cihetle gayri kaabil olduğu farz olunabilir. (Talimname-304).

Muharebe talimi, şüpheli bir devri havî olursa faide-i mahsusayı câmi' bulunur. Madun muahharen gelen evamiri icra eylemekle tehlikenin şiddet kesbedeceğini takdir ettiği zaman cesurane bir kararla şekli-i muharebeyi kendi menfaatine tadil edebilir (değiştirebilir). Aynı zamanda madun kumandanların, mafevklerin arzusu hilafına hareket etmemeyi itiyadeylemeleri lazımdır. Hudud-u lazime dahilinde her kumandanın kendiliğinden iş görmesi harbde muvaffakiyat-ı azimenin üssül-esasıdır. (Talimname-276).

Talimlerimizin gaye-i maksadı mezkûr kaide-i esasiyenin tatbikini zâbitanımıza öğretmek olmalıdır.

Taarruz esnasında, müdir, iki muhtelif sebeple, geride bırakılan bazı zâbitan ve efrat marifetiyle zayıyatı göstermeye çalıştı.

Bu tarz-ı hareket birçok fevaid-i cami'dir (fayda toplamıdır): evvela Talimnamenin 211'inci maddesinde mezkûr olduğu veçhile zayıyattan hasıl olan aralıkları kapatmayı talime müsaittir; saniyen tehlikeli anlarda muharebeye bir reng-i ciddiyet vereceğinden kumandanın metanet-i tab'ının izharına medar olur.

Bundan başka ziyade imtidad (uzun devam) eden bir muharebede avcı hatlarının zafı tezayüd edeceğinden (çoğaltacağından) bu usule müracaat olunur; zaten hakikate mukarenet (yaklaşmak) için mezkûr avcı hatlarını yeni kuvvetlerle takviye etmek lazımdır ki, kıtaatının takviye etmek üzere, gireceği aralıkları hazırlamak için muharebede ateşten dolayı hasıl olan boşlukları hangi bir usule tevfikan suni olarak vücuda getirmek zaruridir. Maahaza bu sayede zayıyatı göstermek üzere geri kalanlar için bir avcı hattının münasip suretle takviyesini talim etmek fırsatına malik (kavuşulmuş) olunur.

Bir de bu suretle zâbitan ve küçük zâbitanın ziyasını göstererek madun kumandanlara, hakikatte olacağı gibi, mafevk rütbeye ait vezaifin ifasını öğretmek mümkün olur. İmkân bulundukça muharebe hattının gerisinde bırakılan bu efrat bilahare diğer bir maksat için de kullanılabilir.

Mezkûr efrat geride toplandıktan sonra avcı hattını takviye edecek yeni istinatlar makamına kaim olurlar.

Burada tatbik olunan misalde efrad-ı mezkûre diğer taburlara mensup bölükleri irae ediyorlardı. Ve pek az zaman sonra birinci hatta tekrar bir vazife alabildiler.

C'in Kültür Hizmeti

Atatürk

c Atatürk'ün Yazdığı Yurttaşlık Bilgileri

Bülent Tanör

c Kurtuluş (Türkiye 1918-1923)

c Kuruluş (Türkiye 1920 Sonraları)

Prof. Dr. Sina Akşin

c Ana Çizgileriyle Türkiye'nin Yakın Tarihi I

c Ana Çizgileriyle Türkiye'nin Yakın Tarihi II

Prof. Dr. Macit Gökberk

c Aydınlanma Felsefesi, Devrimler ve Atatürk

Yunus Nadi

c Türkiye'yi Sokakta Bulmadık

Falih Rıfki Atay

c Baş Veren İnkılapçı (Ali Suavi)

Bâki Öz

c Kurtuluş Savaşı'nda Alevi-Bektaşiler

- Prof. Dr. Tarık Zafer Tunaya
- c Devrim Hareketleri İçinde Atatürkçülük
Sabahattin Selek
- c Milli Mücadele (Büyük Taarruz'dan İzmir'e)
İsmail Arar
- c Atatürk'ün İzmit Basın Toplantısı
Prof. Dr. Niyazi Berkes
- c 200 Yıldır Neden Bocalıyoruz I
- c 200 Yıldır Neden Bocalıyoruz II
Ceyhun Atuf Kansu
- c Devrimcinin Takvimi
Paul Dumont-François Georgeon
- c Bir İmparatorluğun Ölümü (1908-1923)
Ali Fuat Cebesoy
- c Sınıf Arkadaşım Atatürk I
- c Sınıf Arkadaşım Atatürk II
Abdi İpekçi
- c İnönü Atatürk'ü Anlatıyor
Paul Dumont
- c Atatürk'ün Yazdığı Tarih: Söylev
Kılıç Ali
- c İstiklâl Mahkemesi Hatıraları
Prof. Dr. Niyazi Berkes
- c Batıcılık, Ulusçuluk ve Toplumsal Devrimler I
- c Batıcılık, Ulusçuluk ve Toplumsal Devrimler II
S. İ. Aralov
- c Bir Sovyet Diplomatının Türkiye Hatıraları I
- c Bir Sovyet Diplomatının Türkiye Hatıraları II
Sabahattin Selek
- c İsmet İnönü'nün Hatıraları
Nurer Uğurlu
- c Atatürk'ün Yazdığı Geometri Kılavuzu
George Duhamel
- c Yeni Türkiye Bir Batı Devleti
Bülent Tanör
- c Türkiye'de Yerel Kongre İktidarları
Prof. Dr. Suna Kili
- c Atatürk Devrimi-Bir Çağdaşlaşma Modeli
Falih Rifkî Atay
- c Atatürk'ün Bana Anlattıkları
Reşit Ülker
- c Atatürk'ün Bursa Nutku
Prof. Dr. Tarık Zafer Tunaya
- c İslamcılık Cereyanı - I
- c İslamcılık Cereyanı - II
- c İslamcılık Cereyanı - III
M. Şakir Ülkütaşır
- c Atatürk ve Harf Devrimi
Kılıç Ali
- c Atatürk'ün Hususiyetleri
Mustafa Kemal
- c Anafartalar Hatıraları
Ecvet Güresin
- c 31 Mart İsyanı
Doğan Avcıoğlu
- c 31 Mart'ta Yabancı Parmağı
Metin Toker
- c Şeyh Sait ve İsyanı
Süleyman Edip Balkır
- c Eski Bir Öğretmenin Anıları
Yunus Nadi

- c Birinci Büyük Millet Meclisi
Kemal Sülker
- c Dünyada ve Türkiye'de İşçi Sınıfının Doğuşu
Prof. Dr. Neda Armaner
- c İslam Dininden Ayrılan Cereyanlar: Nurculuk
Fazıl Hüsnü Dağlarca
- c Destanlarda Atatürk, 19 Mayıs Destanı
Yunus Nadi
- c Mustafa Kemal Paşa Samsun'da
İsmet Zeki Eyuboğlu
- c İrticanın Ayak Sesleri
Nuri Conker
- c Zâbit ve Kumandan
Mustafa Kemal
- c Zâbit ve Kumandan ile Hasbihal
İsmet Zeki Eyuboğlu
- c İslam Dininden Ayrılan Cereyanlar: Nakşibendilik
Ord. Prof. Dr. Yusuf Hikmet Bayur
- c Ermeni Meselesi-I
- c Ermeni Meselesi-II
Talât Paşa
- c Hatıralar
Prof. Dr. Tarık Zafer Tunaya
- c Hürriyet'in İlanı
İsmet İnönü
- c Lozan Andlaşması-I
- c Lozan Andlaşması-II
Sami N. Özerdim
- c Yazı Devriminin Öyküsü
Nurer Uğurlu
- c Atatürk'ün Askerlikle İlgili Kitapları